

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

İLKOKUL 4. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE
YARATICI DRAMA YÖNTEMİ KULLANIMININ
ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA,
TUTUMLARINA VE ÖĞRETİMİN KALICILIĞINA ETKİSİ

HAZIRLAYAN
DEMET SARI

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. Talip ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU 2017

TEZ JÜRİ ONAY SAYFASI

Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 1553080024 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi Deniz SARI, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Tutumlarına ve Öğretimin Kalıcılığına Etkisi" başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur. Bu çalışma Temel Eğitim Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

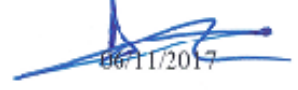
Ad-Soyad-Universite**İmza****Başkan** : Yrd.Doç.Dr. Talip ÇZTÜRK**Jüri Üyeleri** : Doç.Dr. Gökhan ÖZSOY

: Yrd.Doç.Dr. Erkan YEŞİLTAŞ

Savunma Tarihi: 15.09.2017

ÖĞRENCİ BEYAN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak savurduğum "İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Tutumlarına Ve Öğretimin Kalıcılığına Etkisi" adlı çalışmamın, tarafından bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yayıma başvurmadan yazdığımı ve yararlandığım kaynakların "Kaynakça" bölümünde gösterilenlerden farklı olmadığını, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Demet SARI

15530800024

ÖZET
**İLKOKUL 4. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YARATICI
DRAMA YÖNTEMİ KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN
AKADEMİ BAŞARILARINA, TUTUMLARINA VE
ÖĞRETİMİN KALICILIĞINA ETKİSİ**

Sarı, Demet

Yüksek Lisans, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Talip ÖZTÜRK

Ekim-2017

Sayfa:133

Bu araştırmada, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında ilkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” öğrenme alanında yer alan “Üretimden Tüketime” ünitesinin öğretiminde “yaratıcı drama” yöntemi kullanımının öğrencilerin derse yönelik başarılarına, tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına olan etkisi araştırılmıştır.

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Deney grubunda yaratıcı drama yöntemiyle hazırlanmış ders planları ile öğretim gerçekleştirilirken, kontrol grubundaki öğrencilere programın ön gördüğü yöntem ve tekniklerle öğretim yapılmıştır. Deney grubu için uygulanan ders planları uzman görüşü doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

“Üretimden Tüketime” ünitesine başlamadan 2 hafta önce deney ve kontrol grubuna ünite başarı testi ve tutum ölçeği ilk test olarak uygulanmıştır. 4 hafta süren uygulamadan 1 hafta sonra aynı testler son test olarak uygulanmıştır. Son testten 3 ay sonra öğrenilen bilgilerin kalıcılığını saptamak amacıyla aynı test kalıcılık testi yapılması suretiyle üç aşamada veriler toplanmıştır. Araştırmada, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla MEB tarafından geliştirilen “Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Tutum Ölçeği ön-test, son-test ve kalıcılık testi olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler t-testi ve tekrarlı ölçümler için Çift Yönlü Varyans Analizi ile çözümlenmiştir. İstatistikî işlemler SPSS (Statistical Package for Social Science) 11. paket programında yapılmıştır.

Araştırma sonuçlarından elde edilen bulgular; yaratıcı dramanın Sosyal Bilgiler dersinde bir yöntem olarak kullanımının öğrencilerde ders başarısını, derse olan tutumu ve öğrenilen bilginin kalıcılığı üzerinde olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Yaratıcı Drama, Sosyal Bilgiler, Tutum, Başarı.

ABSTRACT**THE EFFECT OF THE CREATIVE DRAMA METHOD USE ON THE
ACADEMIC SUCCESS, ATTITUDES AND RETENTION LEVELS OF
STUDENTS****Sarı, Demet****MASTER'S THESIS****Supervisor: Assist. Prof. Talip ÖZTÜRK****October-2017****Pages:133**

In this study, the effect of use of “creative drama” method was investigated on the students' achievement, attitudes and retention of teaching in the “From Production to Consumption” unit in the learning strand of “Production, Consumption, Distribution” of the 4th grade Social Studies Course of primary school in 2015-2016 academic year.

Experimental design with pre-test-post-test control group was used in the research. While the lesson plans prepared with the creative drama method were performed in the experimental group, the students in the control group were taught with the methods and techniques suggested by the program. The lesson plans for the experiment group were prepared by the researcher and expert opinion was obtained.

Academic achievement test and attitude scale were applied as the first test in the experiment and control group 2 weeks before starting the “From Production to Consumption” unit. The same tests were applied as a final test 1 week after 4 weeks of application. Three months after the last test, the same test retention test was performed to determine the permanence of the learned knowledge. Data were collected in three stages. In the study, the “Social Studies Attitude Questionnaire” developed by MoNE was used to determine students' attitudes towards social studies course. Attitude questionnaire was applied as pre-test, post-test and permanence test. Data obtained from the study were analyzed by two-way ANOVA test. Statistical procedures were performed on the 11th edition of SPSS (Statistical Package for Social Science) software.

Findings obtained from the research results says that the use of creative drama as a method in the Social Studies lesson has positively affected the students' academic achievements, attitudes and the persistence of the learned knowledge.

Key Words: Creative Drama, Social Studies, Attitude, Success.

ÖNSÖZ

Yaratıcı drama, bireyin kendisini rahatlıkla ifade edeceği yöntemlerden birisidir. Sosyal Bilgiler dersi programı ise bireyi toplumsal hayata hazırlamaya, toplum içerisinde nitelikli bir kimlik kazanmasına imkân sunar. Kendini ifade eden, özgürce düşünüp, söyleyebilen, kararlar alabilen, toplumsal hayatta karşılaşabileceği problemleri çözebilen bireyleri yetiştirmek için yaratıcı dramının eğitim öğretim süreci içerisinde Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarını öğrenciye kazandırmada etkili bir yöntem olduğunu gösteren birçok araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada, Sosyal Bilgiler dersi müfredatında yer alan “Üretimden Tüketime” ünitesinin, Aydoğan Turan Kaya İlkokulu ve Güzelyurt Şehit Halis Demir İlkokulunda eğitim gören 4. sınıflar üzerinde deney ve kontrol grubu arasındaki akademik başarı, tutum ve kalıcılık üzerinde “Yaratıcı Drama” yöntemi araştırılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının ve akademik başarılarının ön-test son-test ve kalıcılık test puanları bakımından anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu anlamda çalışmamın nitelikli ve anlamlı olabilmesi için en başta, akademik desteği ile çalışmamın başından sonuna kadar tüm aşamalarında bütün içtenliğiyle yanımda olan, beni motive eden, sabırla geri bildirimlerde bulunan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Talip ÖZTÜRK’e çok teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Eğitimi boyunca bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Filiz ZAYİMOĞLU ÖZTÜRK’e; araştırma öncesinde yaratıcı drama ders planlarını oluşturmamda fikirlerini paylaşan, geri dönütler veren tiyatro sanatçısı, drama lideri Yasemin YANAR KARAMEŞE hocama; uygulama aşamasında gösterdikleri kolaylıklar ve yardımlar için değerli öğretmen arkadaşlarıma; fikirlerini benimle paylaşan güzel arkadaşım Zeynep Sude ÖZKAN’ ve araştırmama katılan öğrencilere teşekkür ederim. Hayatımın her anında yanımda olan canım annem Emine SARI’ya canım babam Mustafa SARI’ya ve canım kardeşim Özkan SARI’ya; tez sürecimde beni yalnız bırakmayan, bana destek olan, sevgili eşim Tekin SARI’ya sonsuz teşekkürler...

İÇİNDEKİLER

Özet.....	IV
Abstract.....	V
Önsöz	VI
İçindekiler.....	VII
Tablolar Listesi.....	XI
Grafikler Listesi.....	XII
Kısaltmalar Listesi	XIII
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	2
1.3. Alt Problemler.....	2
1.4. Araştırmanın Amacı.....	3
1.5. Araştırmanın Önemi	3
1.6. Sınırlılıklar	4
1.7. Sayıtlar	4
1.8. Tanımlar.....	4
2. BÖLÜM.....	6
KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Drama Nedir?.....	7
2.2. Yaratıcı Drama Kavramı.....	8
2.3. Yaratıcı Dramanın Genel Özellikleri.....	8
2.4. Yaratıcı Dramanın Genel Amaçları ve Özel Hedefleri.....	9
2.5. Yaratıcı Dramanın Temel Öğeler	12
2.5.1. Lider	12
2.5.2. Grup (Katılımcılar, Öğrenciler)	14
2.5.3. Mekân (Çalışma Ortamı).....	15
2.5.4. Konu (Düşünce)	16
2.6. Yaratıcı Dramanın Aşamaları	17
2.6.1. Isınma Aşaması	18
2.6.2. Canlandırma	19
2.6.3. Değerlendirme- Tartışma	20

2.7. Yaratıcı Dramada Kullanılan Teknikler	20
2.7.1. Doğaçlama.....	21
2.7.2. Rol Oynama	22
2.7.3. Eş Zamanlı Doğaçlama	22
2.7.4. Öğretmenin Rolde Olması	23
2.7.5. Küçük Grupla Yapılan Rol Oynama – Doğaçlama.....	23
2.7.6. Tüm Grupla Doğaçlama- Rol Oynama	23
2.7.7. Dramatizasyon.....	23
2.7.8. Geriye Dönüş	24
2.7.9. Röportaj - Söyleşi – Sorgu – Görüşme	24
2.7.10. Sıcak Sandalye	25
2.7.11. Bilinç Koridoru	25
2.7.12. Donuk İmge.....	26
2.7.13. Dedikodu Halkası.....	27
2.7.14. Rol İçinde Yazma.....	27
2.7.15. İç Ses	27
2.7.16. Toplantı Düzenleme	27
2.7.17. Rol Kartları.....	28
2.7.18. Telefon Görüşmeleri	28
2.7.19. Gerçek An	28
2.7.20. Bölünmüş Ekran.....	29
2.7.21. Grup Heykelleri- Tablo Oluşturma	29
2.7.22. Anlatı Tekniğı	29
2.7.23. Buz Dağ.....	30
2.7.24. Duvardaki Rol	30
2.7.25. Düşünce İzleme.....	30
2.7.26. Harita ya da Şema Oluşturma	30

2.7.27. Tekrar Canlandırma	31
2.8. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Yaratıcı Drama.....	31
2.9. İlgili Araştırmalar	35
2.9.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	35
2.9.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	47
3. BÖLÜM.....	50
YÖNTEM.....	50
3.2. Araştırma Deseni	51
3.4.2. Tutum Ölçeği	58
3.5. Uygulamanın Yapılması	59
3.5.1. Deneysel İşlem Aşamaları.....	59
3.6. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	62
3.7. Süre ve Olanaklar.....	62
4. BÖLÜM	64
BULGULAR VE YORUM	64
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	66
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	67
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	70
5.1. Sonuç ve Tartışma	71
5.1.2. Akademik Başarı Testi Son Test Puanlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	71
5.1.2. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Son Test Puanlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	73
5.1.3. Kalıcılık Testi Puanlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma	73
5.2. Öneriler	74
5.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	74
5.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler.....	75
EKLER	90
EK-1	91
DERS PLANLARI	91

EK-2	104
SOSYAL BİLGİLER DERSİ “ÜRETİMDEN TÜKETİME” ÜNİTESİ.....	104
BAŞARI TESTİ	104
EK-3	114
SOSYAL BİLGİLER DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ.....	114
ANKETİ DOLDURMADAN ÖNCE LÜTFEN OKUYUNUZ.....	114
EK-4	116
UYGULAMA FOTOĞRAFLARI	116
EK-5	119
ARAŞTIRMA İZİNİ	119
ÖZGEÇMİŞ.....	120

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Çalışmanın Araştırma Deseni.....	51
Tablo 2: Deney ve Kontrol Grubu Öğrenci Dağılım	53
Tablo 3: Soruların Kazanımlara Dağılımı.....	55
Tablo 4: Akademik Başarı Testi Ön Uygulama Madde Analizi Tablosu.....	56
Tablo 5: Akademik Başarı Testi Asıl Uygulama Madde Analizi Tablosu.....	57
Tablo 6: Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinde Kullanılan Puanlama Sistemi	59
Tablo 7: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Ön Test Başarı Puanlarının Karşılaştırılması.....	64
Tablo 8: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Ön Test Tutum Puanlarının Karşılaştırılması	65
Tablo 9: Öğrencilerin Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Başarı Puanlarına İlişkin Çift Yönlü ANOVA Sonuçları.....	66
Tablo 10: Öğrencilerin Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Tutum Puanlarına İlişkin Çift Yönlü ANOVA Sonuçları.....	68

GRAFİKLER LİSTESİ

- Grafik 1:** Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön test, Son test
ve Kalıcılık Akademik Başarı Testi Puanları67
- Grafik 2:** Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön test, Son test
ve Kalıcılık Tutum Puanları 69

KISALTMALAR VE SİMGELER

Akt.	: Aktaran
A.	: Akademi
Çev	: Çeviren
Diğ	: Diğerleri
Ed.	: Editör
Eğt. Fakültesi	: Eğitim Fakültesi
MEB.	: Milli Eğitim Bakanlığı
p	: Anlamlılık Düzeyi
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfalar
Vb.	: Ve benzeri
Vd.	: Ve diğerleri

GİRİŞ

Teknolojinin ve bilimin hızlı bir şekilde geliştiği, değiştiği ve yenilendiği bir dönemde; eğitim ve öğretimden beklenen, bu değişikliklere ve gelişmelere uyum sağlayacak bireyler yetiştirmektir. Görerek, yaşayarak, hissederek, yaşantılarından yola çıkarak bu yaşantılarını aktarabileceği bir yöntemle; problem çözebilen, uyum sağlayabilen, kendini ifade etmekte zorluk çekmeyen, yaratıcı bir kimliğe sahip, karar verme becerisi kazanan birey yetiştirmek mümkündür. Yaratıcı drama ile gerçekleştirilecek bir eğitimde birey, hangi durumda nasıl davranması gerektiğini yaşayarak öğrenir. Karşılaştığı problemlere çözüm yolları üretir, sorunları çözer, hızlı düşünür ve etkin kararlar verir. Yaratıcı dramının eğitimde etkili olduğu konusunda birçok araştırmalar yapılmıştır. Yüksek lisans tezi olarak bu konuyu seçilmesinin nedeni; Sosyal Bilgiler dersinin bireyi hayata hazırlaması, bireye sorumluluk kazandırması amaçları göz önünde bulundurulmuştur. Küçük yaşlarda kazandırılan bilgilerin kalıcı olması, yaşantı haline gelmesi ise etkili bir eğitim-öğretim yöntemi ile olacaktır. Yaratıcı drama yöntemi kullanımı; bireyin yaşantıları üzerine yeni öğrenmeler sağlayarak daha kalıcı ve etkili bir öğrenme gerçekleşecektir. Öğrenilen bilgiler ne kadar kalıcı ise günlük hayatta kullanımı artacak ve yaşantı haline gelecektir. Birey süreç içerisinde değişik yaşantılar tanır. Bununla birlikte farkındalıklara saygı duymayı öğrenir. Bağımsız düşünür. Özgüven duygusunu geliştirerek, düşündüklerini ifade etmesini sağlar. Eğitim sürecinde yaratıcı drama ile birey aktif olur. İletişim becerisine olumlu katkı sağlar. Bir öğretim yöntemi olan yaratıcı drama ile 1. kademe öğrencilerine “Üretim, Dağıtım, Tüketim” öğrenme alanından yola çıkarak Sosyal Bilgiler dersine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu alanda yapılan diğer araştırma ve çalışmalara kaynak olması beklenmektedir.

Araştırmanın bu kısmında problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıklar, sayıtlar ve tanımlar sunulmuştur.

1.1. Problem Durumu

Eğitim programının yenilenmesi ile birlikte öğrenci, bilgiyi hazır alan değil; yeni öğrendiklerini yaşantıları ile süzgeçten geçirerek, birleştirerek, yeniden anlamlandırarak bilgiye ulaşır. Geleneksel yöntemlerle eğitim-öğretimden beklenen hedeflerin kazanılması zor görülmektedir. Klasik yöntemler içerisinde en

çok kullanılan yöntem olan anlatım yönteminde, öğrenci merkezli değil öğretmen merkezli bir öğrenme ortamı vardır. Açıkgöz, (2000, s. 253) anlatım yöntemini; “Konuşmacının bir konuyu açıklaması, dinleyicilerin konu ile ilgili not alması ya da dinlemesi etkinliklerini içerir” şeklinde tanımlamakta ve dinleyenlerin anlatım yönteminde pasif durumda bulunmakta olduğunu ve katılımı minimum hale getirdiğini belirtmektedir.

Yaratıcı drama ise öğrencinin yaşantılarına dayanır. Yaşantılardan yola çıkarak bilgiyi yeniden yapılandırma söz konusudur. Yaratıcı drama ile birey öğrenme sürecinde aktiftir. Yaratıcı drama ile yaparak-yaşayarak öğrenme söz konusudur. Öğrencinin merkezde olduğu ve aktif katılımını sağlayan, öğrencinin fikirlerine, görüşlerine önem gösterildiği, bilginin yaşam içerisinde kullanılarak yaşantı haline geldiği bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturmak öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu tutumların ortaya çıkmasına imkân sunacaktır. Bunun yanı sıra kazanmış olduğu bilgi ve becerileri günlük hayatında kullanarak kalıcı bir öğrenme gerçekleşecektir.

Sosyal bilgiler dersi soyut kavramların yoğun olduğu bir derstir. Yaratıcı drama ile sosyal bilgiler dersi hedeflerine ulaşmada, soyut kavramları somutlaştırmada uygun bir yöntem olabileceği düşünülmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına etkisi nedir?

1.3. Alt Problemler

- Deney ve kontrol gruplarının başarı puanları, gruplara, ölçümlere (ön-test, son-test, kalıcılık testi) ve bunların ortak etkisine göre farklılaşmakta mıdır?
- Deney ve kontrol gruplarının tutum puanları, gruplara, ölçümlere (ön-test, son-test, kalıcılık testi) ve bunların ortak etkisine göre farklılaşmakta mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile Yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılması ile öğrencilerin akademik başarıları arasında bir fark olup olmadığının ve Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu tutum geliştirip geliştirmediğini ve yaratıcı drama yönteminin kalıcı öğrenmeye etkisini belirlemek amaçlanmıştır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Toplumların geleceği olan çocukların kendilerini daha rahat ifade ettikleri bir ortamda öğrenmeleri daha kalıcı ve etkili olacaktır. Yaratıcı drama bireyin çok yönlü gelişimine yardımcı olabilecek bir yöntemdir. Sosyal Bilgiler ders kazanımları da bireyi hayata hazırlamaya, iyi ve sorumlu bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Yaratıcı dramanın Sosyal Bilgiler dersinde bir yöntem olarak kullanılması öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasını sağlayarak günlük yaşamda daha etkili kullanmasına imkân sunacaktır. Sosyal hayatta karşılaşılan problemleri çözebilmekte kişinin kendine güveni ve olaylara farklı bakış açılarıyla düşünmesi ile mümkün olacaktır.

Sosyal Bilgiler dersi kazanımları öğrenciyi hayata, gerçek yaşama hazırlamaktadır. Birey olarak sosyal hayatta sorumluluklarını bilen, kullanan, düşüncelerini açıklayıp, eleştiri yapabilen bireyler yetiştirmek en önemli amaçlardandır. Sosyal Bilgiler müfredatında yer alan “Üretimden Tüketime” ünitesi içerisinde yer alan kazanımları gerçekleştirmede yaratıcı dramanın etkili olacağı düşünülmektedir. Çünkü yaratıcı drama ile öğrenci tüm duyu organları ile öğrenme ortamına katılmaktadır. Öğrenci bizzat kendisi yaşayarak, etkileşimde bulunarak öğrenmeyi gerçekleştirmektedir. Bu şekilde bir öğrenme kalıcı olup öğrenci bilinçli, isteklerini ve ihtiyaçlarını ayırt edebilen bir birey olacaktır. Bu çalışma bu açıdan önem arz etmektedir.

Bu çalışma ile yaratıcı drama yönteminden faydalanılarak yapılan bir Sosyal Bilgiler dersinin, programın ön gördüğü yöntem ile yapılan bir Sosyal Bilgiler dersinin öğretimine göre farklılık gösterip göstermeyeceği sınıanmıştır. Yaratıcı drama yöntemi ile öğrenilen bir bilginin kalıcılığa olan etkisi test edilmiştir. Yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde kullanımı artırma yönünde bir

katkı sağlayacağı umulmaktadır. Bu araştırma, bu konuda yapılan araştırmalara kaynak teşkil etmiştir.

1.6. Sınırlılıklar

- Araştırma bulguları, 2015–2016 Eğitim Öğretim yılında (A) İlkokuluna devam eden 24’ü kontrol grubunu (B) İlkokuluna devam eden 27’si deney grubunu oluşturan toplam 51 öğrenciden elde edilen verilerle sınırlıdır.
- Araştırma, Yaratıcı Drama yöntemi ve programın öngördüğü yöntemlerle (soru-cevap, tartışma vb.) sınırlıdır.
- Araştırma, İlkokul 4.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Üretimden Tüketime” ünitesi kazanımlarının ölçüldüğü başarı testinden elde edilen verilerle sınırlıdır.
- Araştırma, yaratıcı drama yöntemi ile ve programın öngördüğü yöntemleri öğrencilerin başarılarına ve bilgilerin kalıcılık düzeylerine etkisini araştırmaya yönelik etkinliklerin sürdürüldüğü 22 Şubat 2016-21 Mart 2016 tarihleri arasındaki 12 ders saati ile sınırlıdır.

1.7. Sayılılar

Bu araştırmada şu sayılılardan hareket edilmiştir.

- Ön-test, son-test ve kalıcılık testi olarak kullanılan başarı testinin geçerliliği konusunda yararlanılan uzmanların ve öğretmenlerin kanısı yeterlidir.
- Kontrol altına alınamayan istenmedik değişkenler kontrol ve deney kümelerini eşit düzeyde etkilemiştir.

1.8. Tanımlar

Yaratıcı Drama: Doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden faydalanarak bir grup etkinliği içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, bir eğitim ünitesini, kimi zamanda bir soyut kavramı ya da davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu, düşünce ve yaşantıların gözden geçirildiği oyunsu süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılmasıdır (San, 1996).

Sosyal Bilgiler: Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005b, s. 50).

Başarı: Birtakım bilgi ve beceri edinmeyi gerektiren konularda kişinin (öğrencinin) istenilen düzeyde bir yeterlik göstermesidir (Oğuzkan, 1993, s. 19).

Tutum: Bir kimsenin insan gruplarına, eşya ya da olaylara karşı olumlu ya da olumsuz davranış gösterme veya tepkide bulunma durumudur (Tezbaşaran, 1996).

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Yeni eğitim anlayışı geçmişe göre farklılaşmıştır. Günümüz eğitim sisteminden beklenen soru soran, tartışarak düşünen, akıl yürüten, soru çözen insan yetiştirmektir (Kırıçoğlu, 1991). Geleneksel eğitim anlayışı ile pasif, özgün düşünemeyen, ezberci, karşılaştığı durumlara ayak uyduramayan, tartışmayan, yeniliklere açık olmayan, yaratıcı düşünmeyen bireylerle çağı yakalamak ve günümüz şartlarını değerlendirmek oldukça zordur. Eğitimin en temel işlevinin, bireyin toplumsallaştırılması, sahip olduğu kültür birikiminin kuşaktan kuşağa aktarılması ve yetiştirmek durumunda bulunduğu çocuk ve ergenlerin davranışlarını olumlu yönde geliştirmek olduğu görülür (Adıgüzel, 2015).

Eğitim, bireyde istendik yönde kalıcı davranışlar kazandırmayı amaçlar. Birey eğitim sürecinde ne kadar aktif, rahat olursa ve yaşam deneyimlerini kullanırsa öğrenilen bilgiler de bir o kadar kalıcı olur. Günümüzde eğitim teknolojik ilerlemeler karşısında bireyin yaşamını devam ettirme, geliştirme, uyum gösterme, geliştirme, bilişsel, duyuşsal, davranışsal yönden kendini tanıma, kendini gerçekleştirme gibi ihtiyaçlarını karşılayabilecek şartları sağlamak durumundadır. Kendini gerçekleştiren, sorun çözen birey yaratıcı düşünen bireydir. Her insan yaratıcıdır ama bazen bu yaratıcılıklar bastırılmış, kimi zamanda zamanla körelmiştir. Yaratıcı bireylerin yetişmesi içinde eğitimde gerekli olan ortamların sağlanması gerekmektedir. Kendini rahatça ifade eden, çekinmeyen, yaşantıları ile karşılaştığı yeni durumları karşılaştırıp, değerlendiren ve çözüm üreten bireylerin yetişmesi içinde eğitim sürecinde bireyin aktif katılımının sağlanacağı yöntem ve tekniklerin sıklıkla kullanılması gerekmektedir. Yaratıcı drama eğitim sürecinde bireyi etkin kılacak yöntemlerden biridir. Çünkü yaratıcı drama bireyin yaşantılarına dayanmaktadır.

Yaratıcı drama, yaşantı odaklıdır ve tamamen katılımcıları yaşantılarına dayanır. Yaşantılara dayalı öğretim, öğrenmede kalıcılığı sağladığı için çok önemlidir. Demirel (2005), hatırlama ve kalıcılığın; sözel olarak gerçekleştirilen bir öğretimde %10, görselde %30, yaşantılara dayalı öğretimde %90'a ulaşmakta olduğunu belirtmiştir. Bir Çin atasözündeki "Duyarsam unuturum, görürsem

hatırlarım, yaparsam anlar ve öğrenirim” kelimeleri ile de bireyin etkin katılımının gerçekleştiği öğrenmelerin daha kalıcılığı olacağını göstermektedir.

Eğitimde yaratıcı drama da; toplumsal değerlerin çok hızlı yaşandığı günümüzde, yeni ve özgün düşünceler üretecek bireylerin yetiştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Yaratıcı drama eğitimi alan bireyler yeni durumlara uymada ve yeni sorunlara değişik çözümler getirebilmede belirgin özelliklere sahiptir (Adıgüzel, 2015).

2.1. Drama Nedir?

Drama kavramı son yıllarda güncellik kazansa bile geçmişi çok eskilere dayanmaktadır. Dram kelimesinin anlamı Yunancada “yapmak, etmek, uğraşmak” anlamındadır. Türkçede tam karşılığı bulunmamakla birlikte dram kelimesi Fransızcadaki “drame” sözcüğünden gelmektedir. “Burjuva Tiyatrosu” anlamındadır. Türkçede ve özellikle halk arasında ise acıklı oyun şeklinde anlaşılmaktadır. Ama drama insanın her türlü eylem ve edim de vardır denilmektedir (İlhan, Okvuran ve Adıgüzel, 2004, s. 2). Yapılan çalışmalarda dramının birçok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlardan bir kaçını inceleyelim;

Pinciotti (1993) dramayı, grubun doğal ve anlık olarak meydana gelen, öğrenmeyi kapsayan ve tiyatroyu da kullanarak grup üyelerinin kendini, başkalarını ve dünyayı bilme ve her çocuğun hayal gücünü geliştirme yolu olarak açıklamıştır.

San (1996, s. 149) dramayı, bireylerin bir grup çalışması içinde, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak, bir yaşantıyı, olayı, fikri, eğitim ünitesini; kimi zaman da bir soyut kavramı, eski bilgilerin yeniden anlamlandırılması yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği “oyunsu” süreçlerde anlamlandırılması ve canlandırılması olarak tanımlar.

Drama, herhangi bir içeriği genellikle katılımcıların gönüllülüğüne dayalı oluşan bir grupta ve grup üyelerinin kendi yaşantılarından yola çıkılarak, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerle ve bildiğimiz çocuk oyunlarının özelliklerini de işe katarak oynuyormuş gibi canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2001, s. 14).

2.2. Yaratıcı Drama Kavramı

Yaratıcı drama kendi içerisinde birçok kavramı içermektedir. Yaratıcı drama bir süreçtir ve içinde oyun, iletişim, empati, yaratıcılık, doğaçlama, hareket, performans, etkileşim gibi kavramları içinde barındırmaktadır. “-miş gibi yapma”, canlandırmadır. Yaratıcı drama ile ilgili literatürde birçok tanıma rastlanmıştır.

San (1996), yaratıcı dramayı “doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak bir grup çalışması içinde bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman bir soyut kavramı ya da bir davranışı, eski yaşantıların yeniden gözden geçirildiği oyunsu süreçlerle anlamlandırılması ve canlandırılması” şeklinde tanımlamaktadır.

Üstündağ (1994)’a göre yaratıcı drama, “yaşam durumlarını oyunda var olan ‘kurallar içindeki özgürlük’ ögesini kullanarak yaratıcı süreçlere dönüştürmek yoluyla; katılımcılara kendini keşfetme, tanıma, başkalarının yerine koyabilme olanağını veren bir disiplin, bir öğretim yöntemi ve bir sanat eğitimi alanıdır”.

Güneysu (1991), yaratıcı dramayı “insanın empati yeteneğinin geliştirdiği, yaratıcı yönünü ortaya koyarak kendini ifade edebilecek, araştırma istek ve duygusunun gelişmesine uygun, kısırlaştırıcı angarya bir eğitimden ziyade bireyde eğitim ve öğretim isteğini arttırıcı bir eğitim yöntemi” olarak tanımlamaktadır.

Birey yaratıcı drama ile kararlar alır ve problemlerini çözerler. Güç kazanma ve sorumluluk taşıma imkânı kazanırlar. Drama katılımcılar için öz saygılarını, değer yargılarını geliştirme bunun yanı sıra kendi yaşantıları üzerinde etki ve kontrollerini artırma imkânları sağlar (Karadağ, 2003, s. 115). Yaratıcı drama, bireyin kendini en iyi ifade ettiği duygularını dışa vurabildiği, özgürce hareket ettiği etkinlikler bütünüdür.

2.3. Yaratıcı Dramanın Genel Özellikleri

Tüm bu tanımlardan yola çıkarak eğitimde yaratıcı dramanın özelliklerini de belirlemek olanaklıdır (Adıgüzel, 2015, s. 50).

- Yaratıcı Drama grupla gerçekleştirilen bir etkinliktir.
- Yaratıcı Drama katılımcıları merkeze alır ve katılımcıların yaşantılarına dayanır.

- Yaratıcı Drama –mış gibi yapmaya, canlandırmaya, kendiliğindenliğe, doğaçlamaya dayalıdır.
- Yaratıcı drama çalışmaları “Şimdi ve Burada” yı içine alır.
- Yaratıcı drama sonuca değil sürece önem verir.
- Yaratıcı drama çalışmaları, alanında uzman, bu konu üzerinde iyi eğitim almış öğretmen veya lider tarafından gerçekleştirilir.
- Yaratıcı drama çalışmaları, çalışmaya katılmaya istekli ve alanla ilgili kuralları yerine getiren kişilerle yürütülür. Gönüllülük esastır.
- Yaratıcı drama tiyatro değildir. Tiyatrodan sürekli faydalanan bir alandır.
- Yaratıcı drama, çalışmaların rahatlıkla gerçekleştirilebileceği mekânlarda, özel olarak hazırlanmış atölyelerde uygulanabilir.
- Yaratıcı drama oyunların tüm özelliklerinden faydalanır.
- Yaratıcı drama “oyunculuk” olmadığı gibi, bu mesleğin gerektirdiği profesyonelliği de istemez.
- Yaratıcı drama çalışmaları ısınma, hazırlık, etkileşim, iletişim oyunlarından ibaret değildir canlandırma süreçlerini içinde yer almalıdır.
- Yaratıcı dramanın bir yöntem (araç) ve bir ders (amaç) olma gibi boyutları vardır.
- Yaratıcı drama çalışmaları, sistematik olarak birbirine bağlı olan aşamalarla gerçekleştirilir.
- Yaratıcı drama, bireyi iyileştirmeye yönelik, tedavi amaçlı çalışmalar değildir.

2.4. Yaratıcı Dramanın Genel Amaçları ve Özel Hedefleri

Yaratıcı drama ile beklenen teknolojik gelişmelere ayak uyduran, sahip olduğu bilgi birikimi ve yaşantılarıyla yeni durumlara uyum sağlayabilen yaratıcı bireylere sahip olmaktır. Bireylerin sahip olduğu yaratıcılığı ortaya çıkarmaktır.

Yaratıcı dramanın genel amacı, canlandırmalar yoluyla, bireylerin bir bilinçlenme ve kültürlenme süreci içerisinde, her alanda yaratıcı, kendine yetebilen, kendini bilen, çevresiyle etkileşim içinde olan ve bunları geliştirebilen, ifade yeteneği gelişmiş, imgesel düşünebilen, estetik kaygı, demokratik tutum ve davranışları gelişmiş bireyler yetiştirmektir (Adıgüzel, 2015, s. 63).

Üstündağ (2011, s. 125)'a göre yaratıcı dramanın genel amaçlarını şu şekilde sıralanmıştır:

- Yaratıcılığı geliştirme.
- Eleştirel düşünme becerisine sahip olma.
- Birlikte hareket etme ve sosyal becerilere sahip olma.
- Kendine olan güveni artırma, karar verme becerisi kazandırma.
- Sözcük dağarcığını geliştirerek, iletişim ve dil becerisi kazandırma.
- İmgelem gücünü, duygularını ve düşüncelerini geliştirme.
- Kendisini başkalarının yerine koyarak onlar gibi düşünme, hissetme becerisi kazandırma.
- Farklı yaşantılar kazandırma.
- Moral ve manevi değerlerin gelişmesine imkân verme.
- Karşılaşılan problemleri, sorunları çözme becerisi kazandırma.
- Kazanılan, değiştirilen ya da düzeltilen davranışlar hakkında bireye geri dönüt verme.
- İstenmeyen olay ya da durumlarla nasıl tepki vereceğini gösterme.
- Yaşadığı dünyayı daha iyi anlamayı sağlama.
- Soyut olan durumları, kavramları somutlaştırma.
- Bireysel farklılıklara hoşgörülü olmayı kazandırma.

Yaratıcı dramanın genel hedeflerin yanı sıra sahip olduğu özelliklerinden dolayı çeşitli özel hedefleri de içermektedir. Üstündağ (2011, s. 125) yaratıcı dramanın özel hedeflerini şu şekilde belirtmiştir:

- Kişisel özellikleri ve farklılıkları tanıyabilme.
- Grupla iletişim ve etkileşim içinde olabilme.
- Dikkatini kişi, nesne, durum vd. üzerinde yoğunlaştırabilme.
- Bireysel özellikler ile duyu çalışmaları arasındaki ilişkileri kavrayabilme.
- Değişik çalışmalarda güven duygusunu geliştirmeye kararlılık.
- İletişim ve etkileşim kurmada istekli oluş.
- Yaratıcı drama, öğrenme ve duyu çalışmaları arasındaki ilişkileri değerlendirebilme.
- Günlük yaşamda duyularını kullanmaya isteklilik.

- Yaratıcı dramanın oyunla ilişkisini açıklayabilme.
- Rol oynama, doğaçlamalar ve grup etkinlikleri arasındaki ilişkiyi kavrayabilme.
- Yaratıcı drama sürecindeki etkinliklerden zevk alma.
- Kuramsal çalışmalar ile atölye çalışmaları arasındaki ilişkileri yorumlayabilme.
- Yaratıcı dramayla ilgili bilgi birikimini günlük yaşamında kullanmaya kararlılık.
- Anıların (Ön bilgilerin, yaşantıların, hazırbulunuşluğun vd.) önemini kavrayabilme.
- Anıların yaratıcı drama sürecindeki yerinin farkında oluş.
- Empatik iletişim ile yaratıcı drama arasındaki ilişkileri değerlendirebilme.
- Günlük yaşamda empati becerisini kazanabilme.
- Güncel sorunların çözümünde yaratıcı dramayı kullanmaya bağlılık.
- Yaratıcı dramanın toplumsal boyutunu kavrayabilme.
- Toplumsal yaşamdaki gözlem gücünü geliştirebilme.
- Gözlem gücünü artırmada sürekli isteklilik.
- Yaratıcı drama ile yazınsal türler arasındaki ilişkileri yorumlayabilme.
- Kendi yazınsal ürünün oluşturmak için gönüllü oluş.
- Kitle iletişim araçları ile yaratıcı drama arasındaki ilişkileri geliştirebilme.
- Yaratıcı drama eğitim programının öğelerini eleştirebilme.
- Yaratıcı drama eğitim programını gerçekleştiren lideri/öğretmeni değerlendirebilme.
- Yaratıcı drama eğitim programı ile ilgili olarak öneriler sunabilme.
- Yaratıcı drama süreci sonunda bireysel özellikler açısından öz eleştiri yapabilme.
- Yaratıcı drama etkinliklerini sürdürebilme.

2.5. Yaratıcı Dramanın Temel Öğeler

2.5.1. Lider

Yaratıcı drama lideri, drama sürecinin en önemli öğelerinden biridir. Yaratıcı drama etkinliklerin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesinde en büyük rol lidere düşer. Adıgüzel (2015, s. 70), lideri drama sürecine ilk ivmeyi veren, sunan değerlendiren ve uygulayan kişi olarak belirtir. Ancak yaratıcı drama sürecin son noktasını lider değil grup üyeleri (katılımcılar, öğrenciler) belirler. Sürecin nasıl gelişeceğini ve nasıl sonuçlanacağını yaratıcı drama lideri bilemez ancak sürece giden yollarda bir engel, tıkanma söz konusu olduğunda lider yönlendirme görevini yerine getirir. Öğretmen, eğitmen, yönlendirici ya da en çok bilinen adıyla yaratıcı drama lideri, katılımcılara drama süresince “rehberlik” eden kişidir (Adıgüzel, 2015, s. 7). O’Neill (1984) başarılı drama öğretmenlerinin yönetmekten ziyade, rehberlik etmesi ve kendi düşüncelerini sunmanın yanı sıra başkalarını düşüncelerine de saygı duyarak, çocuklara açık uçlu sorular yöneltip onları yaratıcılığa davet edebileceğini ileri sürer. Yaratıcı drama liderinin rehberlik eden kişi olma özelliği yaparak-yaşayarak öğrenme yaklaşımındaki öğretmene biçilen özelliklerle aynıdır. Öğretmen yönlendirici olmalı, bilgiyi veren değil bilgiye ulaştıran kişi olmalıdır. Yaratıcı drama lideri de drama süreci içinde yönlendirici olmalıdır.

Lider, her şeyden önce yaratıcı drama ve oyun tekniklerini iyi bilen, iletişime açık ve istekli, gerektiğinde tiyatrunun tekniklerinden yararlanabilen, yaratıcı ve yeterli oyun bilgisine sahip, grubun aynı zamanda üyesi olan, katılımcı, güven veren, doğal, anlık olarak durum analizi yapabilen kişidir (Adıgüzel, 2015). Ayrıca lider süreç içerisinde karşılaşılabileceği istenmedik durumlar karşısında hızlı ve etkili çözümler üretebilmelidir.

Aksarı (2005), yaratıcı drama çalışmalarında liderin iyi bir gözlemci, aniden ortaya çıkan durumlar karşısında çözüm üreten, yaratıcı, sabırlı, hoşgörülü, insanlarla olumlu ilişkiler kurabilen, bilimsel düşünen, empati becerisi gelişmiş, çocukların beden dilini kullanmasına yardımcı ve öğrenciye komut vermeden ziyade çocuklarla birlikte onların yanında ve oyunun içinde olan kendini geliştirmiş bireyler olması gerektiğini ileri sürmüştür. Lider etkinliği gerçekleştireceği grubun özelliklerini iyi bilmelidir. Yaratıcı drama liderinde olması gereken en önemli özellik ise sabırlı olmasıdır. Özellikle grup çocuklardan oluşuyorsa onlara sabırla

yaklaşabilmelidir. Çocuklara onların seviyesinde hitap etmeli, onları sabırla dinleyebilmelidir. Kendilerini ifade etmeleri için yeterli derece zaman vermeli, süreç içerisinde onların gayret etmelerini sağlamalı, hoşgörülü bir tutum sergileyebilmelidir.

Drama etkinliği sırasında lider olan öğretmenin rolü şu şekilde sıralanabilir (Dirim, 2005):

- Etkinliği gerçekleştirmeden önce ön hazırlık yapar.
- Katılımcıları bir araya getirerek etkinliğe başlayacağını açıklar.
- Etkinliğin gerçekleşeceği mekânda kullanılacak araç-gereçleri önceden hazırlar.
- Katılımcıların etkinlikten uzaklaşacağını anladığında onları toparlamak için yönergeler verir.
- Etkinliği sonlandırır.
- Etkinlik sonrasında tartışma ortamı oluşturarak etkinliğin sonucu özetler.
- Katılımcıları etkinlik sonrası gerçekleştirilecek olan çalışmalara yönlendirir.

Akoğuz ve Akoğuz (2011, s. 26)'a göre bir drama liderinin sahip olması gereken özellikleri şunlardır:

- Gözlem yeteneğinin olması,
- Drama, tiyatro, çocuk oyunları hakkında bilgi,
- Etkinliği gerçekleştirdiği grubun gelişim özelliklerini iyi bilme,
- Gruptaki katılımcıları iyi tanıma,
- Yaratıcı olma ve yaratıcılığa teşvik etme,
- Gelişmiş iletişim becerilerine sahip olma,
- Hoşgörülü, sabırlı, adaletli ve güler yüzlü olma,
- Güvenilir bir birey olması,
- Gelişmelere, yeniliklere, değişimlere açık olma, uyum sağlama,
- Katılımcıların kendilerinin rahatça ifade edebilecekleri mekânı oluşturma,
- Beklenmedik durumlar karşısında anında çözüm üretebilme,
- Herkesin duygu ve düşüncelerine önem verme,

- Planlı ve hazırlıklı olma,
- Olumsuz eleştirilerden kaçınma,
- Açık uçlu sorularla, çocuğun cevapları keşfetmesine imkân sunma,
- Hata yapmanın doğal olduğunu hissettirme,
- Çocuğu birey olarak görme, kendisi olmasına izin vermesi,
- Sürekli ve abartılı övgü yerine, çocuğu cesaretlendirecek sözler kullanması,
- Jest ve mimikleri doğru kullanma.

2.5.2. Grup (Katılımcılar, Öğrenciler)

Belirli bir amaç için bir araya gelmiş, kendi içlerinde benzerlikleri, farklılıkları, ortak özellikleri olan, birden fazla bireyden oluşur. Adıgüzel (2015) grubu örgütlenmiş ve lideri olan bir topluluk olarak ifade etmektedir.

Yaratıcı drama grubu bireyden oluşur. Bireylerin her biri farklı yaşantılara, özelliklere sahip olduğu için; katılımcıların yaşları, cinsiyetleri, ilgileri, ihtiyaçları, beklentileri gibi özellikleri dramanın yönlendirilmesi ve çalışma zamanı açısından etkilidir (Aral, Baran, Bulut ve Çimen, 2000).

Yaratıcı drama sürecinin başarılı olması için grubun birçok ortak özelliğinin olması gerekmektedir. Katılımcı, önce kendini daha sonra gruptaki diğer katılımcıları tanımaya başlar. Katılımcı, kendini ve gruptaki diğer arkadaşlarını izler, iletişim kurar, etkileşimde bulunur, beraber hareket eder, uyum sağlar, iş birliği yaparak öğrenir.

Grup çalışmalarında gönüllülük esastır. Gruptaki bireylerin yeniliklere, değişikliklere, farklı yaşantılara açık olması gerekmektedir. Katılımcılar süreç içerisine zorlama ve cezalandırma olmadan, istekli olarak dâhil olmalıdırlar. Grup üyeleri yaratıcı drama sürecine başlamadan önce bu çalışmalara niçin katıldığını bilmelidir. Bilinçli bir grup ile daha etkili ve verimli bir yaratıcı drama süreci başlamış olacaktır.

Yaratıcı drama sürecinde gruptaki katılımcıların kendilerini rahatça ifade edecekleri bir ortamın olması gerekmektedir. Yaratıcı dramada seyirci yoktur. Gruptaki katılımcılar aynı zamanda seyircidirler. Birbirlerini gözlemleyerek sürece dâhil olurlar.

2.5.3. Mekân (Çalışma Ortamı)

Yaratıcı drama çalışmaları bireyin kendini rahat hissedebileceği, güven veren açık veya kapalı her ortamda yapılabilir. Adıgüzel (2015) lider, katılımcı ve mekân arasında ortaya çıkacak bir etkili bir ilişkinin; yaratıcı drama etkinliklerinin başarıya ulaşması açısından önem arz ettiğini belirtmiştir.

Yaratıcı drama etkinliklerinin gerçekleşeceği ortamlarda bulunması gereken bazı özellikler vardır. Bu özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz.

- Katılımcıların güvenli bir şekilde hareket edecekleri yer,
- Katılımcıların ayakkabısız kalabileceği şekilde zeminin halı, ahşap, parke döşeli olması,
- Zeminin ıslak veya kaygan olmaması, rahatsızlık verici herhangi bir materyalin bulunmaması,
- Katılımcıların süreç içerisinde rahatça oturabileceği minderlerin bulunması,
- Süreç içerisinde kullanabileceği materyaller içermesi (Müzik seti, tv, bilgisayar, hoparlör vb.).
- Katılımcıların yaratıcı drama etkinliğini gerçekleştirecek büyüklükte alan olması,
- Olası gürültüye karşı ses yalıtımına sahip olması,
- Mekân ısı ve aydınlatması rahatsız etmeyecek seviyede olması gerekmektedir.

Sayılan özellikler ideal bir yaratıcı drama mekânında olması gereken belli başlı özelliklerdir. Sürecin verimli bir şekilde geçmesi bireyin kendini rahat etmesinin yanı sıra fiziksel ortamında kendine huzur ve güven verici olmasına bağlıdır.

Yaratıcı drama çalışmaları için özel hazırlanmış ortamlarla, katılımcıları sürece daha çabuk motive olmasını aynı zamanda etkili ve verimli bir süreç olmasına imkân sağlayacaktır. Adıgüzel (2015, s. 86)'e göre yaratıcı drama çalışmaları sadece sınıf ve sahneli mekânlarda yapılmaz. Bunların yanı sıra spor merkezleri, meydanlar, parklar, müzeler, spor merkezleri, galeriler, tatil kampları, lunaparklar, hastaneler, oyun alanları, caddeler, çeşitli sosyal- kültürel merkezler vb. yerler yaratıcı drama çalışma ortamı açısından hazır hale getirilebilir.

Yaratıcı drama çalışmaları sırasında çeşitli materyaller kullanılabilir. Üstündağ (2001), sık kullanılan materyallerden bazılarını şu şekilde sıralamaktadır: “...*araç, teyp, ses bantları ya da müzik ileten diğer araçlar, teybin yanı sıra resim, fotoğraf, poster, lider tarafından hazırlanmış öğretim yaprakları, yazı ve gösterim tahtası gibi görsel araçlar, karton, resim kâğıdı, kukla, renkli kalem, boya, oyuncak gibi gerçek eşyalar, kitap, dergi, gazete, afiş, broşür, gazete ve dergilerden kesilmiş haber, yazı duyuru ya da fotoğraflar gibi basılı materyaller, slayt ya da tepegöz projektörü gibi aygıtlardır*”. Drama etkinliklerinde çeşitli eşya ve giysi kullanılabilir. Eski bir çanta, şapka, ayakkabı, terlik, şal, kumaş parçaları, örtüler, perdeler, takılar, süs eşyaları, biletler vb. drama çalışmalarında başvurulabilecek gereçlerdir (Adıgüzel, 2015).

Dramada en önemli araç çocuğun kendisidir. Ancak etkinlik sırasında canlandırmayı kolaylaştırmak için yararlanılan araç-gereçleri hazırlarken dikkat edilecek ilkeler şu şekildedir (Dirim, 2005):

- Araç –gereçler pek çok amaca hizmet etmelidir.
- Kullanılan malzemeler pahalı değil ucuz ve ulaşılabilir olmalıdır.
- Kullanılan araç-gereçlerde zehirli, sivri ve kesik uçlu, patlayıcı vb. malzemeler kullanılmamalıdır. Çocuğa zarar vermemelidir.
- Araç-gereçler çocuklara uygun olmalı, fazla büyük, ağır, uzun olup hareketleri kısıtlamamalıdır.
- Kız-erkek ayrımı yapmadan çocukların istediği malzemeyi kullanmasına izin verilmelidir.
- Malzeme hazırlamada çocuğun katılımı sağlanmalıdır.
- Araç-gereçler grubun ortak malı olarak kabul edilmeli, paylaşma duygusu desteklenmelidir.
- Araç-gereçler çocukların rahatlıkla ulaşabileceği yerlerde bulundurulmalıdır.

2.5.4. Konu (Düşünce)

Drama çalışmalarının belirli bir yapısı vardır. Her etkinliğin bir başlama noktası, gerçekleştiği bir mekân ve canlandırılacak roller bulunur. Başlangıç için bu yolları gösteren bir plan olması gerekir (Aral vd., 2000, s. 100). Başarılı bir drama uygulaması için, dikkat edilmesi gerek noktalar şu şekildedir (Dirim, 2005, s. 64):

- Konu seçimi: Çocuklara ne öğretmeyi istiyorsunuz?
- Mekân seçimi: Etkinliği hangi mekânda gerçekleştireceksiniz?

- Çocukların rolleri: Katılımcıların paylaşacağı roller neler?
- Kendi rolünüz: Drama çalışmasında herhangi bir rol alacak mısınız yoksa dışarıdan mı yöneteceksiniz?
- Genel çerçeve: etkinliğin genel çerçevesi ne olacak?
- Dramanın odak noktası: Çözülmesi istenen problem nedir?
- Eylem: Katılımcılar neler yapacak?
- Püf noktası: Katılımcıların sürece dâhil olmaları, süreç içerisinde dikkatlerinin çekilmesi için neler yapılacak?

Yaratıcı drama uygulamalarının planlanmasında ilk sırada yer alan konu, Adıgüzel (2015)'e göre ele alınıp irdelenebilecek duygu ve imgelerin tamamıdır. Herhangi bir eserde ele alınan düşüncede, olay, verilmek istenen mesaj, yaratıcı dramanda konularını oluşturur. Evrensel değerlere ters düşen ve kişilerin özel hayatları dışında “her şey” konuyu oluşturabilir.

Yaratıcı dramada seçilen konu, gruptaki bireylerin yapısına uygun olmalıdır. Grubun canlandırmak istemediği bir konu tercih edilmemelidir. Seçilecek konu, grubun içinde yaşadığı toplumun, ihtiyaçları, beklentileri, tutumları, değerleri olabilir.

2.6. Yaratıcı Dramanın Aşamaları

Yaratıcı dramanın aşamaları farklı kaynaklarda farklı aşamalarda sınıflandırılmıştır. Yeğen (2003, s. 2) bu aşamaları;

- Isınma ve rahatlama,
- Oyunlar,
- Doğaçlama,
- Oluşum,
- Değerlendirme olarak belirtmektedir.

Demirel ise (2002, s. 99-101) bu aşamaları ısınma, oyun, doğaçlama ve oluşumlar olarak 4 grupta incelemiştir. Adıgüzel (2015, s. 100), yaratıcı dramanın aşamalarını ısınma ve hazırlık çalışmaları, canlandırma ve değerlendirme- tartışma olmak üzere üç başlık olarak belirlemiştir.

Yaratıcı drama çalışmalarındaki bu üç aşama aslında eğitim planlarındaki genel akışla aynıdır. Adıgüzel (2015)'e göre neredeyse tüm sanat türlerinin bir

başlama noktası, giriş; dramatik anların yoğunlaştığı serim, gelişme ve düğüm ya da sonuç bölümleri bu aşamalarında adını oluşturur.

2.6.1. Isınma Aşaması

İngilizce 'de spor pedagojisinden geçen ve yaygınlaşan haliyle “warming up” , Almanca' da “Aufwaermeübung” olarak adlandırılan ısınmak, ısındırmak, birinin bir şeye yakınlık duymasını, alışmasını, benimsemesini, yadırgamaz olmasını sağlamak ve onu alıştırmak için yapılır (Adıgüzel, 2015, s. 102).

Isınma aşaması grup üyelerinin dikkatlerini sürece yoğunlaştırmasına imkân sağlar. Isınma aşaması ağırlıklı olarak bedensel hareketlerin yapıldığı bölümdür. Harekete dayalı etkinlikler vücudu çalışmaya hazırlar. Kasların gevşetilmesi, nefes egzersizleri, kan dolaşımını hızlanması, zihinsel olarak ortama hazırlanılması ısınma aşamasında gerçekleştirilir. Adıgüzel (2015)'e göre katılımcılarda olan veya oluşan gerginliğin azaltılması, gerektiğinde ortaya çıkarılıp çözülmesi bir sonraki aşamanın verimliliği açısından ısınmanın çok önemli olduğunu ifade etmiştir.

Isınma aşamasında güven çalışmaları yapılarak, grup üyelerinin birbirini tanımaya olanak sunulur. Isınma aşamasında grup dinamiği artırılarak, işbirliğine hazır olma amaçlanır. Bu aşamada çok bilinen çocuk oyunları da etkin olarak kullanılabilir. Oyunlarla eğlendirici ve keyif alıcı ortamlar oluşturulabilir. Oyunların eğlendirici olma özelliğinden faydalanılabilir. Lider tarafından rahat bir mekânda gerçekleştirilen ısınma çalışmalarında kimi zaman müzik eşliğinde yürüme, hareket etme, zıplama, hayvan sesleri çıkarma, nefes egzersizleriyle çok yönlü çalışmalar gerçekleştirilebilir. Lider bazen grupla bazen de 4'lü 5'li gruplar oluşturarak, kendilerini rahatça ifade edecekleri kaynaştırma çalışmaları yapabilir.

Okvuran (2001)'a göre; ısınma aşamasının amaçları şu şekilde özetlenebilir:

- Oyuna katılmada isteklilik.
- Gruptaki bireylerin birbirine ısınması.
- Grubun etkinliklere ısınması.
- Grubun drama sürecine ısınması.
- Grubun rahatlaması.

Isınma çalışmaları neden önemlidir? Sorusunun cevabını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Vücudun süreç içerisinde gerçekleşecek olan oyunlara hazır olmasını sağlar.
- Vücut kasları hazır hale getirdiği için ani hareketlerde meydana gelebilecek sakatlıkları engeller.
- Vücudun yanı sıra zihni etkinliğin içeriğine hazırlar, zihni uyarır.
- Grup içinde katılımcıların birbirlerini tanımalarına, özelliklerini keşfetmelerine imkân sunar.
- Etkinliklere katılımın artmasını sağlar.
- Katılımcıların kendilerine güven duymalarını sağlar, üzerlerindeki çekingen davranışları azaltır.
- Grup üyeleri arasında yarışma ve işbirliği sınırlarının fark edilmesini sağlar.
- Katılımcıların mekânı keşfetmesine imkân sunarak, etkinlik sırasında oluşabilecek kazalardan korunmalarını sağlar.
- Katılımcıların dikkatlerini yaratıcı drama çalışmalarına yoğunlaştırılmasını sağlar (Akoğuz ve Akoğuz, 2013, s. 15).

2.6.2. Canlandırma

Adıgüzel (2015, s. 104) canlandırmayı, birinin kılığına, kişiliğine girip onu oynamak, onu aktif olmasını sağlamak, harekete geçirmek, geçmişte olan bir durumu veya olayı göstererek yaşatmak olarak açıklar.

Wee (2009)'ye göre; teknikler kullanılarak bir ürün ya da oluşumun meydana getirildiği, çocuğun hayal gücü, deneyimlerinden yola çıkarak özgürce deneyimlerde bulunduğu bu süreçte, konu seçimi sonrası rollerin paylaşımı ile doğaçlamalar eşliğinde çalışmalar sürdürülür. Çocuklardan canlandığı karaktere ait üzüntü, mutluluk, hayal kırıklığı ya da utanç gibi temel duygu ve düşünceleri jest ve mimikleri kullanarak ifade etmesi istenir.

Bu aşamada çalışmalar bireysel, ikili olabileceği gibi küçük ya da tüm gruplarla da gerçekleştirilebilir. Canlandırma aşamasında rol oynama, doğaçlama, bilinç koridoru, dramatizasyon, pandomim, dedikodu halkası, toplantı düzenleme gibi tekniklerden biri ya da birkaçı kullanılarak, grup üyelerin süreç içerisine aktif katılımını sağlandığı, kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesine olanak sağlayan

canlandırmalar gerçekleşir. Birey ve grubun yaratıcılıklarının ortaya çıktığı bir aşamadır.

2.6.3. Değerlendirme- Tartışma

Yaratıcı drama sürecinde değerlendirme aşaması oldukça önemlidir. Bu aşama canlandırmalar sonucu elde edilen sonuçların, sürecin değerlendirildiği, grup üyelerinin canlandırmalar yaparken elde ettikleri deneyimleri paylaşmalarına imkân sağlar. Lider katılımcılara “Ne Hissettiniz? Ne yaşadınız? En çok hangi rolü canlandırırken zorlandınız?” vb. sorular yönelterek paylaşım gerçekleştirir. Lider her bir katılımcının düşüncesini ifade etmesine fırsat vermelidir.

Yaratıcı drama süreci içerisinde öğrenilen bilgilerin kazanım haline gelip gelmediğini ve sürecin gelecek yaşantılara etkisinin olup olmayacağı, tüm yaratıcı drama yaşantı ve süreçlerinin nasıl algılandığı, nasıl anlaşıldığına yönelik duygu ve düşüncelerin ifade edilmesi bu kısımda yer alır (Adıgüzel, 2015, s. 104).

Önder (2010, s. 79)’e göre drama sürecinin sonunda gerçekleştirilen grup tartışmasının yararları şöyle sıralanabilir:

- Lider, yapılan değerlendirme sonucunda katılımcıların anlama düzeylerini belirleyerek diğer aşamaları grubun seviyesine göre düzenleyebilir.
- Değerlendirme sürecinde katılımcılara yaşadıkları süreçle ilgili sorular sorulur. Bu sorularla gruptaki bireyler yaşantılarını tekrar gözden geçirirler. Böylelikle bilgilerin pekiştirilerek kalıcılığı sağlanır.
- Yaratıcı drama etkinliklerinde soyut öğrenmeler yerine somut yaşantılar kazandırılır. Değerlendirme sürecinde öğrencilerin yaptıklarının farkına varması sağlanır.
- Katılımcılar, grupta paylaşmanın rahatlatıcı etkisinden faydalanarak iç dünyaları hakkında bilgi verebilirler. Lider, bu süreçte ayrıntılı sorular sormamalı, yorum yapmamalı tam tersine kabul edici ve destekleyici davranmalıdır.

2.7. Yaratıcı Dramada Kullanılan Teknikler

Bir yaratıcı drama eğitmeni ya da yaratıcı dramayı bir yöntem olarak kullanacak öğretmen tarafından hazırlık ve ısınma çalışmalarından sonra

canlandırma aşamasına geçildiğinde, amaçlara ulaşmak için kullanılabilir bir çok teknik vardır. Neelannds ve Good (2006)'nın kitabında toplam 73 teknik adından söz edilmektedir. Bu bölümde bu tekniklerden 27 tanesine yer verilmiştir. Bunlar:

1. Doğaçlama
2. Rol Oynama
3. Eş Zamanlı Doğaçlama
4. Öğretmenin Rolde Olması
5. Küçük Grupla Yapılan Rol Oynama – Doğaçlama
6. Tüm Grupla Doğaçlama- Rol Oynama
7. Dramatizasyon
8. Geriye Dönüş
9. Röportaj - Söyleşi – Sorgu – Görüşme
10. Sıcak Sandalye
11. Bilinç Koridoru
12. Donuk İmge
13. Dedikodu Halkası
14. Rol İçinde Yazma
15. İç Ses
16. Toplantı Düzenleme
17. Rol Kartları
18. Telefon Görüşmeleri
19. Gerçek An
20. Bölünmüş Ekran
21. Grup Heykelleri- Tablo Oluşturma
22. Anlatı Tekniği
23. Buz Dağ
24. Duvardaki Rol
25. Düşünce İzleme
26. Harita ya da Şema Oluşturma
27. Tekrar Canlandırma

2.7.1. Doğaçlama

TDK sözlüğünde doğaçlama, içten gelerek söylemek, irticalen dile getirmek anlamına gelir. Adıgüzel'e göre (1993, s. 120), "Sınırları önceden çizilmemiş ve

belli düzenleme işlemlerine bağlı kalmaksızın hayal gücüne bağlı olarak özgür yaratma eylemi” olarak tanımlanmaktadır.

Drama sürecinde doğaçlama kendiliğinden ortaya çıkan bir durumdur. Başkaları tarafından tekrarlanmaz, başkasınınkine benzemez. Doğaçlamada yaratıcılık önemlidir. Yaşam içerisinde beklenmedik durumlarda verdiğimiz tepkiler, gösterdiğimiz davranışlar, aslında doğaçlamanın kendisidir. Adıgüzel’e göre “doğaçlama, İnsanla birlikte vardır” (Adıgüzel, 2015, s. 321).

Doğaçlamanın doğal ve içten olması önemlidir. Doğaçlama o an içinde, kendiliğinden ortaya çıkar. Doğaçlamada gerçek olan olaylarla kurgusal olan olaylar arasında ilişki kurulur. Doğaçlama bireylerin akıcı, düzgün, anlamlı konuşmasını, hızlı düşünüp, hızlı kararlar almasını, hızlı hareket etmesini sağlar.

2.7.2. Rol Oynama

Rol, gerçek olmayan bir davranıştır. Rol oynama ile doğaçlama tekniği aynı anda birlikte gerçekleştirilir. Tiyatro, TV dizileri gibi canlandırmalarda doğaçlamaya dayalı olmayan rol oynamalar vardır. Bu sebeple her doğaçlama bir rol oynamayı içerir fakat her rol oynama doğaçlamayı içermez (Adıgüzel, 2015, s. 329).

Kavcar (1985)’a göre rol oynamanın eğitim-öğretim bakımından yararları şunlardır:

- Bireyin kendisini ve çevresindeki daha iyi tanımlarına imkân sunar.
- Bireylerin yaratıcılıkları ve kendilerine olan güvenleri artar.
- Çekingen bireylerin kendilerini rahatça ifade etmelerine fırsat sağlar.

Rol oynama katılımcıların deneyimlerini artırır. İletişim becerilerini geliştirir. Olaylara karşı farklı bakış açılarına sahip olmasına, empati yeteneğinin gelişmesine, beden dilini iyi kullanmasına, sözel ifade becerisi kazanmasına imkan sunar. Rol oynamada günlük yaşama dair konular canlandırıldığında birey ileriki hayatında karşılaşılabileceği sorunlara yönelik çözümler konusunda tecrübe sahibi olur.

2.7.3. Eş Zamanlı Doğaçlama

Katılımcılar ikili olarak küçük gruplar oluşturur. Canlandırmalar eş zamanlı olarak tüm ikili gruplar tarafınca yapılır. Dışarıdan bakıldığından gürültülü bir

görüntü verse de seyredilme kaygısı yaşamadan, tüm grubun rahatça aktif olduğu bir tekniktir. Kalabalık gruplarda ve çalışma mekânının uygun olmadığı ortamlarda kullanılan bir tekniktir (Adıgüzel, 2015).

2.7.4. Öğretmenin Rolde Olması

Öğrencileri drama sürecine dikkatlerini çekerek dâhil etmek, sahne düzenini oluşturmak, tanımlama ve rol için alıştırmalar yapmak ve grubun rahatlığını sağlamak amacıyla kullanılan bir tekniktir (Akar, 2000; Akt. Okvuran, 2001). Öğretmen, sürecin içinde tüm katılımcılarla birlikte olduğu için onlarla birlikte süreci yaşar ve olayın akışını katılımcılarla birlikte görebilir. Yaratıcı drama lideri/öğretmeni süreç içerisinde rolde olduğu için daha aktif, belirleyici ve yönlendiricidir.

2.7.5. Küçük Grupla Yapılan Rol Oynama – Doğaçlama

Doğaçlama tekniği ile rol oynama tekniğinin bir kişi ya da grubun tamamı yerine küçük gruplar halinde düzenlenerek canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2015). Liderin belirlediği küçük gruplar değişik şekillerde oluşturulabilir. Küçük gruplar kendi seçtikleri bir konuyu ya da lider tarafından verilen aynı ya da birbirlerinden farklı konu veya durum üzerinde hazırlık yaparak, canlandırma sürecine başlarlar. Yaratıcı dramada en çok kullanılan tekniklerden biridir.

2.7.6. Tüm Grupla Doğaçlama- Rol Oynama

Grubun tüm üyelerinin ve grup liderinin süreç içerisinde rol aldığı bir tekniktir. Tüm grupla çalışmada işlenen konu dışına çıkmaması ve süreç içerisinde rollerini canlandırırken rollerinden uzaklaşmaması dikkat edilmesi gereken kısımlardır. Adıgüzel (2015, s. 345)'e göre bu teknik; demokratik tutum ve davranış, empati becerisi, hoşgörü, uzlaşma kültürü, sabırlı olma, başkalarını dinleme, onlara ve görüşlere saygı duyma, ekip ruhu, biz bilinci, yaratıcılık yetisi, kendini ifade etme, birlikte hareket edebilme, uyum gibi kazanımların daha hızlı ve kalıcı olacak biçimde gerçekleşmesini sağlayabilir.

2.7.7. Dramatizasyon

Dramatizasyon, yazılı bir metinden yola çıkarak bir konunun, hikâyenin, masalın ya da bir olayın canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2015, s. 345). Burada bir

menin, öykünün, ya da masalın akışının değiştirilmeden canlandırılması vardır. Lider, dramatizasyonda aktiftir, yönlendiricidir.

Dramatizasyon ağırlıklı yöntemi kimi uygulamalarında, grubu meydana getiren öğrencilerin bir kısmı, kimi uygulamalarında ise tümü rol almaktadır. Sınıf içi drama etkinliklerinde, çocuklar sadece etkinliklerde izleyici olsalar bile durumu algılama olanağı bulduklarından kazandıkları yaşantıların geniş kapsamlı ve yararlı olduğu bilinmektedir (Rosemary, 1982; Akt., Üstündağ, 1988, s. 13).

2.7.8. Geriye Dönüş

Canlandırma süreci sırasında veya sürecin sonunda, rolünü oynayan kişiden geriye giderek geçmişi tekrardan canlandırması, geriye dönüş olarak adlandırılır. Yıllar, aylar, günler, dakikalar öncesine gidilerek bu teknik gerçekleştirilebilir. Bu teknik ile katılımcı, dün ile bugün arasında karşılaştırma yapabilir ya da bugünkü davranışın kaynağının geçmişten de kaynaklanabileceği noktasına da ulaşabilir (Adıgüzel, 2015, s. 353).

“Geçmiş ve şimdi” arasındaki ilişki, süreç devam ederken geçmişte yaşanmış olan sahneler, aralarda tekrarlanarak pekiştirilebilir. Karakterin geçmişte yaşadığı önemli bir sahne “Donuk İmge” olarak canlandırılabilir. Sözlü veya sözsüz doğaçlama olarak gerçekleştirmek söz konusudur (Öztürk, 2007).

2.7.9. Röportaj - Söyleşi – Sorgu – Görüşme

Röportaj, röportaj yapmanın kurallarını bilen bir kimsenin, herhangi bir konuyu inceleyip araştırdığı ya da bir kimse ile görüşme yaparak, üzerine kendi yorum ve düşüncelerini ekleyerek gerçekleştirilir. Söyleşi de karşılıklı bir şekilde konuşmadır. Röportaj-Söyleşi tekniği olayların bir gazeteci ağzıyla anlatılmasına dayalıdır. Gazete haberleri, televizyon, radyo röportajları, belgesel gibi programlarla gerçekleştirilebilir. Katılımcı gazeteci rolüne girebilir ve ya dramının dışında kalarak süreci takip edebilir (Neelands ve Goode, 2006; Akt. Adıgüzel, 2015).

Bu teknik, yeni öyküler, gazeteciliği keşfetme, radyo haberleri, gazetecilik dili, gazeteci olanların deneyimleri, Televizyon belgesel yapımcısı, gazete yayın yönetmeniyle yapılan tipik toplantılar yoluyla, çeşitli durumlara yönelik bilgilerin toplanıp yorumlanmasına dayanır (Adıgüzel, 2015, s. 354). Bu teknikte drama

sürecinde karşımızdakine sorular sormak ve alınan cevaplardan yola çıkarak sürece devam etmek vardır.

2.7.10. Sıcak Sandalye

Sıcak sandalye tekniği; yarım çember olacak biçimde grubun yere veya sandalyeye oturması, çemberin açık olan kısmında bir sandalyeye, ana karakter veya karakterlerden birinin, gruba yüzü dönük olacak şekilde oturması ve karakterin canlandığı role, karakterin değerine, ilişkilerine, tutumlarına, davranışlarına, isteklerine yönelik soruların sorulması biçiminde uygulanır. Etkinlik soru- yanıt biçiminde yürütülmeli, yorum içermemeli, geçmiş, davranışları, değer yargıları, ilişkileri ve istekleri ile ilgili sorular içermelidir (Adıgüzel, 2015, s. 355).

Soruyu soran kişiler, “şehitler, tarihçiler, sosyal hizmet uzmanları, yöneticiler, kimyagerler” gibi rollere girebilirler. Karakter stres anında ya da yaşadığı bir dönüm noktasında sorgulanırsa, gerilim de gerçekleşebilir (O’Neill, 1995; Akt: Çelen, 2008). Bu teknikle kişiyi özel hayatına yönelik, kişisel, duygusal konulara yönelik soruların sorulmamasına dikkat etmek gerekir. Lider bu tekniği iyi bilmeli, süreci iyi yönlendirmeli, sınırları çizerek konu dışına çıkılmasına izin vermemelidir. Aksi takdirde yaratıcı drama süreci amacına uygun bir şekilde ilerlemesi mümkün olmayabilir.

2.7.11. Bilinç Koridoru

Bu teknik, karakterin içinde bulunduğu bir ikilemi çözmeye, önemli bir karar almada, içinden çıkamadığı bir durum karşısında yol göstermede kullanılmaktadır. İki sıra halinde karşılıklı olarak dizilmiş, yüzleri birbirine dönük olarak gerçekleştirilen bu teknik çoğunlukla ana karaktere uygulanır. Ana karakter oluşan bu koridor içerisinde yavaş yavaş yürürken, kimin önüne gelirse o kişi, ana karaktere ikilemde kaldığı ya da karar vermesi gerektiği konu hakkında düşüncesini söyler. Söylenen düşünceler eleştirel, baskıcı, destekleyici, bunaltıcı, zıt, karışık olabilir. Koridor boyunca ana karakter kendisine söylenen düşünceler içerisinde geçer. Aslında tüm bu söylenenler vicdanın da sesidir. Koridoru tamamlayan ana karakter almış olduğu kararı söyler. Bu teknik ciddiye alınarak gerçekleştirilmelidir. Grup hazır olduğu zaman gerçekleştirilmelidir. Koridordaki

kişilerin düşüncelerini belirtirken konu dışına çıkmalarına izin verilmemelidir (Adıgüzel, 2015).

2.7.12. Donuk İmge

Bu teknik, gruptaki katılımcıların bireysel ya da küçük gruplar halinde kendi bedenleri ile hareketsiz, sessiz, sözsüz görüntüler oluşturması şeklinde uygulanır. Bu görüntüler bir tablo, bir fotoğraf, bir heykel, bir ifade formu, bir duruş olarak yapılabilir (Adıgüzel, 2015, s. 357).

Donuk imgede, bireyler ya da küçük gruplar süreç içerisindeki bir durumun canlandırmasını, hareketsiz bir biçimde kalarak gösterirler. Donuk imge tekniği canlandırmanın başında, sonunda olabilir.

Adıgüzel (2015, s. 358)'e göre donuk imge tekniği değişik biçimlerde kullanılabilir:

- Bedeni kontrol etmek amacıyla,
- Drama sürecine başlamak için,
- Belirli kısımlara dikkat çekmek amacıyla,
- Bir imgenin o andaki anlamını farklı boyutlarda ve derinliklerde algılayabilmek ve belli bir anın anlamını yorumlamak için,
- İçinde bulunduğu duruma farklı bakış açıları kazandırmak, daha geniş düşünme ortamı oluşturmak için,
- Bedenle ve gözle iletişimin önemine dikkat çekmek amacıyla,
- Öykü oluşturma anlayışı geliştirmek için,
- Bir öyküde kilit noktaları ve önemli kısımları bulabilmek amacıyla,
- Ortam kullanımının etkililiğini sağlamak için,
- Geçmişteki olay ya da durumlara gönderme yaparak ve yüzleşme sağlamak amacıyla,
- Anların fotoğrafını alarak kurgusal bir yapıya oturtmak için,
- Çocukların drama aracılığıyla doğal biçimde düşünmeye yönlendirmek ve duygu ya da bedenlerini farklı biçimde nasıl kullanabileceklerini düşündürmek amacıyla.

2.7.13. Dedikodu Halkası

Yaratıcı drama süreci içerisinde ana karakterin davranışları hakkında, katılımcıların dedikodu yaparak, fısıltı içerisinde söyledikleri konuşmalardır. Söylentiler arttıkça abartılı hale gelmeye başlar. Bu teknik aynı zamanda ana karakter hakkında yakın çevresinin ne düşündüğünü, ana karakterin sosyal çevresinin özelliklerini öğrenmemizi sağlar (Adıgüzel, 2015).

Dedikodu Halkası, yaratıcı drama sürecinin daha ileriki aşamalarında gerginlik ve çelişkileri belirlemede kullanılabilir (Somers, 1994; Akt: Öztürk, 2007).

2.7.14. Rol İçinde Yazma

Rol içinde yazma tekniği, yaratıcı drama sürecinin başlatılmasında, sürece yön vermede, olası bir tıkanıklığa çözüm getirmede ya da devam eden süreçte kahramanın iç dünyasında olup biteni anlamak amacıyla uygulanır (Adıgüzel, 2015, s. 361).

2.7.15. İç Ses

Canlandırma süreci içerisinde kişilerin içi dünyalarını ortaya çıkarmak, süreci gerekli anlarda yönlendirmek, çatışmaları sonlandırmak ve konuşan bireylerin ağızlarından çıkan sözcüklerin arkasında hangi sebeplerin bulunduğu ile ilgili bilgi almak için iç ses tekniğinden faydalanılır (Adıgüzel, 2015, s. 361).

Drama çalışmasında karakterlerin karşılaştığı bir soruna çözüm üretmek amacıyla bu teknikten faydalanılabilir. Bu tekniğin uygulanmasında karakterler arasında çatışma bulunan 2 kişi seçilir. Gruptan iki kişi daha seçilerek, çatışan kişilerin iç sesi (kafa sesi) olurlar. O karakterin, sesli olarak düşüncelerini dile getirirler ya da karaktere önerilerde bulunabilirler. Öneriler, süreçle ilgili olmalıdır. Bu teknikte karakterler, karşılaşılan sorunlara çözüm yolu ararken diğerleri duruma karakterle birlikte girerek düşüncelerini belirterek oluşan gerilimi yönlendirebilirler (Öztürk, 2007; Akt. Selmanoğlu, 2009). “İssiz Adam” filmi İç ses tekniğine uygun bir örnektir.

2.7.16. Toplantı Düzenleme

Yaratıcı drama süreci içerisinde ortaya çıkan sorun ve sorunların çözümü için rol içinde bir araya gelip, tartışma şeklinde gerçekleşen bir tekniktir. Aile

toplantıları, öğretmenler kurulu toplantıları, çete toplantısı, sendika, dernek toplantıları, apartman topları, meclis toplantısı bu tekniğe örnek olabilir.

Katılımcıların konuşma becerilerinin gelişmesi, demokratik tutum ve davranışların gelişmesine olumlu katkı sağlayabilir. Ayrıca bu teknik, akıl yürütme, kendi düşüncesini sunma, savunma, duygu ve düşünceleri değerlendirme becerileri kazandırabilir (Adıgüzel, 2015).

Katılımcıların, konuşma becerilerinin de gelişmesine imkân sunar (O'Neill, 1995; Akt: Çelen, 2008).

2.7.17. Rol Kartları

Rol kartları, drama süreci içinde canlandırmayı yapacak olan kişi ya da grubun canlandıracakları karakterlerle ilgili bilgilerin yazıldığı, içinde çatışmanın olduğu, yer, zaman, mekân gibi ortak öğelerin yer aldığı, başlangıç noktasının belli olduğu metinlerdir. Rol kartları karşı tarafın rolünü hemen üstelenebileceği, suçlayıcı olmayan, siz dili ile yazılmalıdır (Adıgüzel, 2015, s. 370).

2.7.18. Telefon Görüşmeleri

Telefon görüşmeleri, drama sürecine yeni bir bilgi eklemek, hikâyeyi geliştirmek, gerilimi arttırmak amacıyla kullanılan bir tekniktir.

Telefon görüşmesinde dinleyiciler her iki tarafı veya sadece bir tarafı dinlerler (O'Neill ve Lambert, 1984; Akt. Adıgüzel, 2015). Lider yaratıcı drama çalışmasının akışını başka bir yöne çekmek için, katılımcılardan biri ile telefon görüşmesi yaparak sürece dâhil olabilir.

Adıgüzel (2015, s. 379)'e göre aynı amaçlı çalışma mektupla da gerçekleştirilebilir. Devam eden drama sürecine yeni bir fikir, odak noktası oluşturmak ya da gerilimi artırmak amacıyla grubun tamamına ya da küçük bir gruba lider tarafından mektup verilir. Planlı olarak hazırlanan bu mektup sürecin akışını yönlendirebileceği gibi, ikilem durumunda karakterin seçim yapmalarına yardımcı olabilir.

2.7.19. Gerçek An

Bu teknikte, canlandırma sürecinde son sahenin nasıl olması gerektiğine ilişkin, sürecin tekrardan gözden geçirilmesi vardır. Katılımcılar, gerilimin en

yoğun olduğu anı canlandırır. Bu süreçte amaç, katılımcılara gerçekte ne olabileceğini göstermektir (Adıgüzel, 2015, s. 380) .

2.7.20. Bölünmüş Ekran

Yaratıcı drama süreci içerisinde katılımcılar, farklı yerlerde ve zamanlarda gerçekleşen bir ya da birden fazla sahne tasarlayıp, bu tasarımlardan bir bütünlük içerisinde iki veya daha fazla sahne düzenlemesi yaparlar. Sahne alanı çalışmanın bütününe bozmayacak biçimde iki ya da daha fazlaya bölünür. Daha sonra sinema filmlerinde olduğu gibi bu sahnelerin arasındaki olayları, iler ya da geriye gitme şeklinde gerçekleştirir. İki sahne veya iki durum arasındaki bağlantılar, ilişkiler, değişimler bu teknikte verilebilir. Bu iki sahnenin kurgusu, bağlantıları, karşılıklı ilişkileri çok dikkatli bir biçimde düzenlenmelidir (Somers, 1994, Akt. Adıgüzel, 2015).

2.7.21. Grup Heykelleri- Tablo Oluşturma

Bu teknik yaratıcı drama sürecinin başlangıç kısmını oluşturmada ya da süreci özetlemek için kullanılabilir. *“Yaratıcı drama çalışmalarında katılımcılardan biri diğer grup üyelerinden küçük bir gruba ya da grubun tamamına belirli bir amaç içerisinde bir biçim, bir tablo verir. Bir işbirliğini de gerektiren grup heykeli oluşturma, bir kişinin dışında gruptaki diğer katılımcıların kendi istekleri ile heykelin bir parçası olmasına dayalı olarak gerçekleştirilir. Katılımcılar bu tekniği uygularken araç olarak sadece kendi bedenlerinden yararlanır. Bedenler aracılığı ile bir tablo oluşturulup, imgesel bir aktarım sağlanmış olur”* (Adıgüzel, 2015, s. 380).

2.7.22. Anlatı Tekniği

Bu teknik de, gruptaki katılımcıların hepsinin anlatabileceği bir öykünün olması ve bunun da farklı biçimlerde anlatılabilesine dayalıdır. Katılımcı, bir öyküyü ya yazılı bir kaynağa dayalı olarak ya da doğaçlama olarak anlatır. Bu anlatma biçimlerinden birinde anlatıcı öyküyü anlatırken, başka biri de anlatılanı canlandırabilir ya da “playback tiyatro” olarak bilinen biçimde anlatıcı fiziksel olarak bulunur ve canlandırma ile birlikte dudaklarını kıpırdatır. Ses, başka birinden gelir (Adıgüzel, 2015, s. 382) .

Özellikle küçük çocuklarla çalışırken drama çalışmalarının ilk evresinde öğretmen öyküleme yoluyla öğrencileri drama çalışmalarına katılmalarını sağlayabilir. Öykü, yavaş yavaş okunur ve gerekli olan zamanlarda aralar verilir. Süreç içerisinde öğrenciler kendilerini güvende hissettikleri zaman öğretmen kararı

öğrencilere bırakabilir. Öykü akıcı hale gelince bireylerin neler yapacağı ve nasıl davranacağı bireyin kararına bırakılabilir. Örneğin, A kişisi öyküyü okurken B kişisi canlandırır, devamında roller karşılıklı olarak değiştirilebilir (Öztürk, 2007; Akt. Selmanoğlu, 2009).

2.7.23. Buz Dağ

Bir buz dağı şeklini andıracak figür çizilir. Metinden alıntılar buz dağının üst kısmına ve alt metin çıkarımları buz dağının su altında kalan kısmına yazılır (Adıgüzel, 2015).

2.7.24. Duvardaki Rol

Ana karakter zemine ya da duvara resmedilir. Yaratıcı drama süreci boyunca katılımcılar, bu karaktere yönelik sürekli yeni bilgiler eklerler. Bilgiler yalnızca karaktere yönelik değil, onun yaşamında yer aldığı düşünülen diğer kişiler ya da çevresi ile ilgili de olabilir. Grup tarafından sunulan bu ortak bilgilerle grubun yine ortak görüşüyle belirlediği karakter ortaya çıkar. Portreler, posterler, kitap, film, tv karakterleri, efsane figürler, çizgi roman kahramanları, kişisel kayıt ve dosyalar bu teknik için kullanılabilir (Neelands ve Good, 2006; Akt. Adıgüzel, 2015).

2.7.25. Düşünce İzleme

Düşünce izleme tekniği, bir karakterin aklından geçen ve duymadığımız, düşüncelerin ortaya çıkmasıdır. Donuk imge, fotoğraf, tablo veya heykel oluşturma çalışmaları ile birlikte kullanılabilir. Katılımcılar süreç içerisinde kendileri tarafından oluşturulmuş bir duruşta sessiz, sözsüz ve hareketsiz olarak donarlar. Lider herhangi bir katılımcının yanına gelerek işaret eder ve ondan kendi duygu ve düşüncesini bir sözcükle ya da tek bir cümle ile tüm grubun duyacağı bir biçimde söylemesini ister. Doğaçlama, bu duygu ve düşüncelerden yola çıkarak gerçekleştirilebilir (Adıgüzel, 2015, s. 384).

2.7.26. Harita ya da Şema Oluşturma

Kişilerin deneyimlerini aktarmaları için oldukça yararlıdır. Genel bir soruyla başlanır. Sözelimi, “Bir bankaya girebilmenin en iyi yolu nedir?” dramının içinde öğretmen tarafından bu soru sorulur ve katılımcılar bununla ilgili harita ya da şema oluştururlar. Yaptıkları haritanın yararlarını ve zararlarını grupça tartışabilirler (Neelands ve Good, 2006; Akt. Adıgüzel, 2015).

2.7.27. Tekrar Canlandırma

Tekrar canlandırma, olmuş, bitmiş, sonlanmış bir durumun yeniden sorgulanması, derinliğine incelenmesi için kullanılan bir tekniktir. Olaylara farklı bakış açılarıyla bakmayı sağlayan teknikte yapılan yorumlar değerlendirilir. Bu teknik, tüm grubun bir arada oynaması ya da küçük bir grubun sunumu biçiminde gerçekleştirilebilir (Adıgüzel, 2015, s. 386) .

2.8. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Yaratıcı Drama

Tarih, dil, matematik gibi değişik disiplinlerin öğretiminde yaratıcı drama yönteminden faydalanılmaktadır. Yaratıcı drama ile öğretmen, çocukların diğer alanlarla ilgili kavram ve bilgileri öğrenmelerini sağlar. Çocukların içinde bulunduğu hayatta rastlayabileceği olayları canlandırarak oynamalarına imkân sunar. Süreç içerisinde çocuklar çalışılan konuya ilişkin bir dramatik anın içinde olurlar ve o konuyu ayrıntısına inerek kavrarlar (Sağlamer, 1997, s. 9).

Yaratıcı drama bir konunun, bireysel ve grup olarak; bir metnin, bir kavramın iyi bir şekilde anlaşılmasını, içsel bir yaşantı hâline gelmesi, yaşantıların süzgeçten geçirilerek dışa vurulmasıdır. Böyle bir grup çalışması süreci içinde “yaşayarak öğrenme” ve bilgi edinmenin yanı sıra sözel anlatımın gelişmesi ve toplumsallaşmanın sağlanmasında da önemli yararı bulunmaktadır. Yaratıcı drama yöntemi ile yaratıcı, üretken, sadece belli somut ürünler vererek değil, fikirde de üretken olan, farklı kararlar verebilen, farklılıktan ya da farklı olmaktan çekinmeyen, dilini iyi kullanan, eleştirel ve yargılayıcı olabilen, bireyler yetiştirmek için alternatif bir eğitim öğretim yöntemidir (San, 2012, s. 84-85).

Güneysu’ya göre; eğitimde yaratıcı drama bir hayat felsefesidir. Bireyin empati yeteneğini geliştirerek, çok yönlü gelişmesi, bireyin eğitim sürecinde etkin olması, yaşamı tüm yönüyle algılaması, araştırma becerisinin gelişmesi, bireyin öğrenme isteğini artırıcı bir yöntemdir (Güneysu, 1991, s. 84).

Yaratıcı dramanın, Sosyal Bilgiler dersinde bir yöntem olarak kullanılması; öğrencilerin somut yaşantılar kazanmasında, bilgiyi anlamlandırmasında, düşündüklerini ve hissettiklerini çekinmeden ifade edebilmesinde sonuçta da kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşmesine imkân sunar. Bireyin çok yönlü gelişimin sağlayarak sosyal hayat içinde aktif rol alan, sorumluluk bilinci ile haklarını bilen, kararlar alabilen bireylerin yetişmesine fayda sağlar. Eğitim-öğretim süreci

içerisinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılması bireyin yaşantılar kazanarak, kendini ifade eden bireyler yetişmesine imkân sunar.

2004-2005 yılında uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler Programı davranışçı yaklaşımdan uzaklaşarak, bilgiyi ve bireyin yaşantılarını dikkate alarak, yaşam içerisinde aktif rol almasını, karşılaşacağı olaylarda karar almasını, problemleri çözmesine imkân sunan bir yaklaşıma yönelmektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, dolayısıyla etkinlik merkezli, Sosyal Bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi eşit kılan, öğrencinin yaşantılarını ve farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine imkân sunan anlayışın hayata geçirilmeye çalışıldığını ifade etmektedir (MEB, 2005a, s. 49).

Bu anlayış doğrultusunda Sosyal Bilgiler Programı;

- Öğrenciyi biricik kabul eder.
- Öğrencilerin geleceğini aydınlatarak, öğrenci niteliklerinin gelişmesine özen gösterir.
- Öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ilk sırada yer verir.
- Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve fikir alışverişi yapmaya özendirir.
- Öğrencilerin sağlıklı ve mutlu bireyler olmasını amaçlar.
- Milli kimliği odak noktası yaparak evrensel değerlerin benimsenmesine değer verir.
- Öğrencilerin kendi örf ve adetleri çerçevesinde ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel olarak gelişmesine imkân sunar.
- Öğrencileri haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olmasını önemser.
- Öğrencilerin toplumsal sorunları fark etmesine imkan sunar.
- Öğrencilerin öğrenme sürecinde yaşantılarından yola çıkarak çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
- Her öğrenciye ulaşabilmek amacıyla öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliğe özen gösterir.

Bu çerçevede sosyal bilgiler dersi şu şekilde tanımlanabilir:

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgileri konularını

yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleşmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler Programı, Barr, Barth ve Shermis'in (1977) ortaya koyduğu üç geleneği de önemsemektedir. Bunlar:

- Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgiler,
- Sosyal bilimler olarak Sosyal Bilgiler,
- Yansıtıcı düşünme olarak Sosyal Bilgilerdir.

Sosyal Bilgiler dersi demokratik değerleri kazanmış bireyler olarak öğrencilerin yaşadığı çevreye uyum sağlamalarını ve kazanmış oldukları bilgi birikimlerini hayata geçirebilecek yeterlilikler kazandırmayı amaçlamaktadır (MEB Komisyonu, 4-5. Sınıflar Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, s. 50-52).

Araştırmada “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında yapılmıştır. Bu öğrenme alanında ilköğretim 4.sınıf öğrencileri, istekleri ve ihtiyaçları ile bunlar arasındaki farkları ayırt eder. İsteklerinin sınırsız ama kaynakların sınırlı olduğunu fark eder. Ülkesinde bulunan doğal kaynakları korumak gerektiğini bilir. Kendi ekonomisini diğerleri ile karşılaştırarak, farklılıkları ve benzerlikleri açıklar. Yaşadığı toplumun ekonomik şartlarını inceleyerek gelişmesini sağlar. Öğrenciler üretim, dağıtım ve tüketim ilgili kavramları bilir. Mesleklerin toplumsal yaşamımızı kolaylaştırmak için var olduklarının farkına varır.

Ekonominin uluslararası boyutuyla “Küresel Bağlantılar”; ülke içinde ekonominin dağılımında etkin olan coğrafi özellikler konusunda “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”; üretimde kaliteyi artırmada teknolojinin yeri konusunda “Bilim, Teknoloji ve Toplum”; meslek edinmede ilgi ve yeteneklerini keşfetme konusunda “Birey ve Toplum” öğrenme alanları ile ilişkilidir (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler dersi, bireyin yaşantılar geçirerek kendini tanımasına, kendi gücünü geliştirmesine olanak veren bir derstir. Sosyal Bilgiler dersinin amacı; insan ilişkilerini anlayabilmek için gerekli olan düşünme, inanç, bağımsızlık, işbirliği, kültür gibi kavramların oluşturulup geliştirilmesidir (Sağlamer, 1997). Sosyal Bilgiler dersi, özellikle bireylere toplumsal ve kültürel değerleri aktarma, toplumsal sorunları tanıtmaya, karşılaşılabileceği sorunları çözme, içinde yaşadığı topluma faydalı insan yetiştirme anlamında oldukça öneme sahip bir derstir. Sosyal

Bilgiler dersi yaşamla okul arasında ilişki sağlama açısından önemlidir. Eğiti hayatının ilk basamağı olan ilkokul ve bu dönemde öğrencilerin hayatla bağ kurmasına olanak sağlayan Hayat Bilgisi ve bunun devamı sayılan Sosyal Bilgiler dersinin bireyin toplumsal bir kişilik kazanmasında etkin bir yeri vardır (Aykaç ve Adıgüzel, 2011).

Sosyal Bilgiler dersinin en önemli amacı bireye “toplumsal kişilik” kazandırmaktır. Toplumsal kişiliğinde en belirgin yanı “iyi bir yurttaş” olmaktır. Kişinin sorumluluklarını bilmesi, içinde yaşadığı çevreye karşı bilinçli olması iyi bir yurttaş olduğunu gösterir. Sosyal Bilgiler dersi, bireyin kendisine, ailesine, diğer insanlara, yasalara ve devlete karşı görev ve sorumluluklarını bilmesini, sosyal hayata nasıl uyum sağlayacağını öğretir. Çocuğun elde edeceği kazanç bakımından Sosyal Bilgiler öğretiminin amaçlarını her biri davranışa dönüştürülecek biçimde, dört kısımda özetlenebilir (Sözer, 1998):

- Sosyal Bilgiler derslerinde çocuğun yaratıcı düşünme becerisini geliştirir; eleştirici, yaratıcı düşünerek sorun çözme becerileri kazanır.
- Sosyal Bilgiler dersi ile çocuk kişilerarası iletişimini geliştirir; birlikte hareket etmesini öğrenerek sorumluluk bilinci kazanır.
- Sosyal Bilgiler derslerinde çocuk iyi bir yurttaş olarak, anayasa ve yasalar karşısında sorumluluklarının farkına varır.
- Sosyal Bilgiler dersi ile çocuk temel ihtiyaçlarını belirleyip, doğru tercihler yaparak ekonomik olma konusunda görüş sahibi olur.

Sosyal Bilgiler dersinde soyut kavramlar yoğunlukta olduğu için, dramının kullanılması, başarıyı artırmada etkili bir yere sahiptir. Günlük hayatta karşılaşılabilecek bir durumun drama ile istenilen anda canlandırılması mümkündür. Ayrıca drama ile çocukların, erişemeyecekleri durumları yaşama ve öğrenme imkânı sunar. Bununla birlikte çocuklarda bulunan algılama, düşünme, yorumlama, dinleme, konuşma becerilerinin de geliştirilmesine olumlu fayda sağlar (Çalışkan ve Karadağ, 2005).

Sosyal Bilgiler dersinde, yaratıcı drama ile somut deneyimler sağlayabilir ve yarattığı bireysel anlamlara göre dünyada yaşanan olgu ve olaylar değerlendirilebilir. Sınıf içindeki böyle bir çalışma, sorgulama imkânı sağlayacağı için, bir taraftan olaylara eleştirel gözle bakmayı diğer taraftan da karşılaştığı

problemler üzerinde çözüm yolları aramayı gerektirecektir. Bu açıdan drama; çocukların düşünme sürecini gözlemeleri ve sosyal etkileşimlerindeki yetenekleri izlemeleri açısından da öğretmenlere ipuçları verecektir (Philbin ve Myers, 1991, s. 182; Akt, Üstündağ, 2002, s. 252).

2.9. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu kısmında, araştırmanın yöntemiyle, elde edilen sonuçlarıyla ilgili olarak gerçekleştirilen benzer araştırmalar açıklanmıştır. Araştırmalar kronolojik olarak belirtilmiştir.

2.9.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Üstündağ (1988)'ın "Dramatizasyon ağırlıklı yöntemin etkililiği" yüksek lisans tezinde Hayat Bilgisi dersinde yer alan Çevremizde Sonbahar ünitesi öğretiminde, dramatizasyon ağırlıklı yöntem ile takrir ağırlıklı yöntemin öğrencilerim akademik başarısına olan etkisi araştırılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda erişki ortalamaları arasında anlamlı fark bulunduğundan dramatizasyon ağırlıklı yöntem, takrir ağırlıklı yöntemle göre daha etkili olmuştur.

Tulgay (1997), yaratıcı drama eğitimi alan ve almayan ergenlerin yaratıcılıklarının bazı değişkenlere göre etkisi araştırmıştır. Araştırmada yaş değişkeninin ergenlerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunurken, yaratıcı drama eğitimi alıp, almamanın önemli bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür. Ergenlerin kardeş sayıları, doğum sıralamalarının, anne - baba öğrenim durumunun da yaratıcılık boyutlarında önemli bir farklılık yaratmadığı saptanmıştır.

Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Erişkiye ve Derse Yönelik Öğrenci Tutumlarına Etkisini araştıran, Üstündağ (1997), araştırması sonucunda yaratıcı dramanın uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun bilişsel alanın bilgi düzeyinde anlamlı bir fark bulunduğu fakat bilgi üstü düzeyinde anlamlı bir fark bulunmadığına ulaşmıştır. Ayrıca yaratıcı dramanın öğrencilerin tutumları üzerinde olumlu etki yarattığı saptanmıştır.

Kaf (1999), Hayat Bilgisi dersi kapsamındaki "Köyü Tanıyalım" ünitesinde selam verme, çevreyi koruma ve paylaşma-işbirliği sosyal becerilerinin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi araştırmıştır. Araştırma da elde

edilen bulgularda selam verme, paylaşma-iş birliği becerilerini kazandırmada yaratıcı drama yönteminin etkili olduğu, çevreyi koruma sosyal becerisini kazandırmada anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Metin (1999), “Dramanın 5-6 yaş Çocuklarının Sosyal-Duygusal Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde yapılan araştırma sonucunda gerçekleştirilen drama etkinliklerinin çocukların sosyal-duygusal gelişimleri bakımından anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmüştür.

Tanrıseven (2000)’in yaptığı “Matematik Öğretiminde Problem Çözme Stratejisi Olarak Dramatizasyonun Kullanılması” adlı yüksek lisans çalışmasında öğrencinin başarısı ve hatırlama düzeyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda matematik dersinde dramatizasyon yoluyla problem çözme ile geleneksel yolla problem çözme arasında dramatizasyonun lehine anlamlı bir fark olmadığına ulaşılmıştır.

Akoğuz (2002), dramanın iletişim becerisini geliştirmede olan etkisini araştırmıştır. Araştırmasında yaratıcı dramının iletişim becerilerinin geliştirilmesinde anlamlı bir değişiklik yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ekinözü (2003), yaptığı araştırmada ilköğretimde permütasyon ve olasılık konusunun dramatizasyon ile ilköğretimde başarıya etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonunda dramatizasyon yönteminin uygulandığı deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Yalım (2003), ilköğretim dördüncü sınıf fen bilgisi dersinin yaratıcı drama yöntemi ile öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına etkisini araştırmıştır. Araştırmasını ön test- son test kontrol gruplu deneysel desen olarak gerçekleştirmiştir. Araştırmada yaratıcı drama yöntemiyle öğretim yapan deney grubunda kontrol grubuna göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Kayhan (2004), “Yaratıcı Dramanın İlköğretim 3.Sınıf Matematik Dersinde Öğrenmeye, Bilgilerin Kalıcılığına ve Matematiğe Yönelik Tutumlarına Etkisi” isimli araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin öğrenme, bilgilerin kalıcılığı ve derse yönelik tutumları üzerinde olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

Şahbaz (2004), “İlköğretim 4. Sınıf ‘Canlılar Çeşitlidir’ Ünitesinde Yaratıcı Drama Uygulamalarının Öğrencilerin Sözel Yaratıcılıklarına, Başarılarına ve Derse

Yönelik Tutumlarına Etkisi” adlı yüksek lisans tezi araştırmasında yaratıcı drama uygulamalarının anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ay (2005), “İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretiminde Yaratıcı Drama ve Geleneksel Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Başarısı ve Hatırda Tutma Düzeyi Üzerindeki Etkileri” isimli araştırmasını ön test- son test kontrol gruplu deneysel desen olarak gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucunda deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Bertiz (2005), yaptığı çalışmada fen bilgisi öğretmen adaylarının yaratıcı dramaya yönelik tutumları ve öyküleme çalışmalarını incelemiştir. Araştırma sonucunda yaratıcı drama ve öyküleme çalışmaları ile öğrenimin daha anlamlı ve zevkli olduğu yönünde görüşler alınmıştır.

Soner (2005), ilköğretim matematik dersi kesirli sayılarda toplama- çıkarma işleminde drama yöntemi ile yapılan öğretimin etkililiğini araştırdığı çalışmada drama yöntemi ile öğretimi yapılan grubun kavrama, uygulama düzeyinde deney grubu lehine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür.

Karadağ (2005), “Eğitim yönetimi ve Öğretim Yöntemleri İlişkisi Kapsamında Drama Yönteminin Değerlendirilmesi” isimli araştırmasında drama yöntemi ile geleneksel yöntemin öğrenci başarılarına ve drama yönteminin öğrencilerin derslere karşı tutumlarına yönelik etkileri incelenmiştir. Uygulanan başarı testinin sonuçlarına göre bilgi basamağındaki başarı düzeylerinin birbirlerine yakın oldukları görülmekle, kavrama ve uygulama basamağındaki başarı düzeyleri arasında önemli bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Başkan (2006), fen ve teknoloji öğretiminde drama yönteminin kavram yanılgılarının giderilmesi ve öğrenci motivasyonu üzerine etkisini araştırdığı çalışmada, kavram yanılgılarının giderilmesi ve başarı açısından deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu ve deney grubu öğrencilerinin drama yöntemi ile fen bilgisi dersine karşı olumlu tutum geliştirdikleri saptanmıştır. Öğrencilerin bir kısmında bazı kavram yanılgılarının giderilemediği de görülmüştür.

Zayimoğlu (2006), ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi “Coğrafya ve Dünyamız” ünitesinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrenci başarısı ve tutumlarına etkisini araştırmıştır. Araştırmasında yaratıcı dramanın uygulandığı

deney grubu lehine bilişsel alanın bilgi düzeyine yönelik anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sözer (2006), “İlköğretim 4. Sınıf Matematik Dersinde Drama Yönteminin Öğrencilerin Başarılarına Tutumlarına ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi” isimli yüksek lisans tezi araştırması ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda geleneksel yöntemin deney grubunda ise drama yöntemi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu lehine anlamlı farklılık olduğu, tutumlarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Karapınarlı (2007), “İlköğretim 7. sınıf Matematik Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Başarı ve Kalıcılık Düzeyine Etkisi” isimli araştırmasında denk kontrol gruplu ön-test ve son-test kullanılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde t testi kullanılmıştır. Araştırma yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu lehine öğrenme ve kalıcılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akköse (2008), “Okul Öncesi Eğitimi Fen Etkinliklerinde Doğa Olaylarının Neden-Sonuç İlişkilerini Belirlemede Yaratıcı Drama Etkililiği” isimli araştırmasında denelerin ön test- son test puanlarına ilişkin yüzde ve frekans analizi SPSS 11.5 programı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda yaratıcı dramanın, çocukların fen etkinliklerinde doğa olaylarının neden-sonuç ilişkisini belirleme becerilerini geliştirdiği görülmüştür.

Aykaç (2008), “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli araştırması uygulamaları iki aşamada ve iki farklı ortamda yapılmıştır. Araştırma sonuçlarında yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubunda anlamlı farklılık görülmüştür.

Çakır (2008), “Anasınıfı Türkçe Dil Etkinliklerinde Yaratıcı Drama Yönteminin Etkililiği” isimli araştırmasında kontrol ve deney gruplarında Türkçe dil etkinlikleri yaratıcı drama ve dramatizasyon yöntemleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin dramatizasyondan daha etkili olduğu görülmüştür.

Güler (2008), “İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Etkililiği” Kontrol Kümeli ön-test, son-test tasarımı kullanılmıştır. Deney kümesinde yaratıcı drama yöntemi, kontrol kümesinde geleneksel yöntemler

kullanılmıştır. Araştırma sonucunda geleneksel yöntemlere göre yaratıcı drama yönteminin daha çok etkili olduğu görülmüştür.

Günaydın (2008), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Yönteminin Erişi ve Tutum Üzerine Etkisi” isimli araştırmasında kontrol gruplu ön test- son test deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ise iki grubun erişimi ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmazken tutum ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Onur (2008), “İlköğretim 2. ve 3. Sınıf öğrencilerine Sınıf ve Okul Kurallarının Hayat Bilgisi Programı Çerçevesinde Drama Tekniğiyle Öğretiminin Kalıcılığa Etkisi” isimli araştırmasında drama tekniğinin geleneksel yöntemlere oranla kalıcılığı arttırmada etkili bir teknik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre cinsiyetler arasında anlamlı farklılaşma görülmemiştir.

Çakmakçı (2009), “Karar Verme Becerilerin Kazandırılmasında Drama Dersinin İlköğretim 4. Sınıf Öğrencileri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde ön-test ve son-test kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, deney ve kontrol gruplarının son test puanlarından elde edilen verilere göre deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Selmanoğlu (2009), “İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Dramanın Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli araştırmasında Türkçe dersinde, geleneksel yöntemlere göre yaratıcı drama yönteminin etkililiğini incelemeye yönelik deneysel bir çalışma kullanılmıştır. Araştırmada deney ve kontrol grubunun ön-test puan ortalamaları ile son-test puan ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği; kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre son-testte daha başarılı oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Orta (2009), “Etkili İletişim Sürecinde Kişilerarası İletişim Becerileri ve Yaratıcı Drama Uygulama Örneği” isimli araştırmasında yaratıcı drama yöntemi çeşitli yönlerden irdelenerek, yaratıcı drama uygulamaları yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda yaratıcı drama yönteminin öğrenciyi merkeze alması, iletişim becerilerini geliştirmesi, yaparak yaşayarak ve zevk alarak öğrenme ve öğretmeyi sağlaması, öğrenciyi etkin kıldığı bulgularına ulaşılmıştır.

Bilek (2009), “İlköğretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Dramatizasyon Yönteminin Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Uyumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi” isimli araştırması deneysel bir çalışma olup ön-test ve son-test kontrol gruplu model olarak desenlemiştir. Deney grubu öğrencilerine dramatizasyon yöntemi, kontrol grubu öğrencilerine klasik yöntemler uygulanmıştır. Araştırma sonucunda dramatizasyon yönteminin öğrencilerin sosyal-duygusal uyumlarına ve akademik başarılarına olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Koç (2009), “İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Dersinde Dramatizasyonla Yaratıcı Dramanın Karşılaştırılması” isimli araştırması ön test- son test desenli deneysel bir çalışmadır. Deney kümesinde yaratıcı drama yöntemi, kontrol kümesinde dramatizasyon yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada deney grubu lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Karacil (2009), “İlköğretim 1. Kademedeki Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi” isimli araştırmada yaratıcı dramanın uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

Tuncel (2009), “İlköğretim 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersinde Maddenin Tanecikli Yapısı Ünitesinin Yaratıcı Drama İle Öğretimin Öğrencilerin Başarısına Etkisi” isimli araştırma sonucunda, yaratıcı drama yöntemi ile yapılan öğretiminin, ders kitabının talimatlarına göre yapılan öğretime göre öğrenci başarısı üzerine etkisi daha fazla olmuştur.

Kartal (2009), “İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi İlkçağ Tarihi Konularının Öğretiminde Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde yapılan araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun başarı düzeyleri ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Erdoğan (2010), “Eğitici Drama Yönteminin Fen ve Teknoloji Dersi Vücudumuzda Sistemler Ünitesinde Öğrenci Başarısına Etkisi” isimi araştırmasında kontrol gruplu ön-test ve son-test modeli kullanılmıştır. Deney grubunda eğitici drama yöntemi, kontrol grubunda ise geleneksel yöntemlerle ders

işlenmiştir. Araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

Eti (2010), “Drama Etkinliklerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Becerileri Üzerine Etkisi” isimli yüksek lisans tezi araştırmasında deney ve kontrol grubunu oluşturan çocukların akranlarından elde edilen ön test- son test analizleri sonucunda deney grubu lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Yağmur (2010), “7. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersinin Yaratıcı Drama Destekli İşlenmesinin Eleştirel Düşünme Becerisi ve Başarısı Üzerine Etkisi” isimli yüksek lisans araştırmasının sonucunda fen öğretiminde yaratıcı drama çalışmalarının düşünme becerisini olumlu etkilediği görülmüştür.

Yılmaz (2010), “Çocukların Kelime Ediniminde Yaratıcı Drama Çalışmalarının Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Bir Örnek Olay İncelemesi” isimli araştırma sonucunda yaratıcı dramanın deney grubundaki çocukların kelime edinimini arttırmada anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Akbaş (2011), “Fen Eğitiminde Problem Çözme Strateji Olarak Drama Uygulamalarının Başarı, Tutum, Kavramsal Anlama ve Hatırlamaya Etkisi” isimli yüksek lisans tezi araştırmasında deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada drama uygulamasının sonunda deney-kontrol grubu öğrencilerine başarı testi, açık uçlu sorular ve tutum ölçeği son test olarak verilmiştir. Uygulama sonuçlarında drama uygulamasının daha etkili olduğu görülmüştür.

Debreli (2011), “Yaratıcı Drama Temelli Öğretimin Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Oran Orantı Konusundaki Başarılarına ve Matematiğe Yönelik Tutumlarına Etkisi” isimli araştırma sonucunda yaratıcı drama temelli öğretim lehine istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmüştür.

Gündoğan (2011), “Yaratıcı Hayal Gücü Testinin Türk Çocuklarına Uyarlanması ve Dramanın Farklı Yaş Gruplarındaki Çocukların (10-13) Yaratıcı Hayal Güçleri Üzerindeki Etkisi” isimli doktora tezinde drama uygulamasının öncesinde ve sonrasında verilen “Yaratıcı Hayal Gücü” test sonuçlarına göre dramanın çocukların yaratıcı hayal güçlerini geliştirmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karataş (2011), “İlköğretim 1. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Doğal Afet Eğitiminde Drama Tekniğinin Öğrencilerin Başarılarına Etkisi” isimli araştırmada elde edilen bulgularda drama tekniğinin öğrencilerin ders başarısını ve derse karşı tutumunu olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Malbeği (2011), “Drama Yönteminin Sosyal Bilgiler Dersi Başarısına ve Bilinçli Tüketicilik Düzeyine Etkisi” isimli araştırmasında deneysel desen kullanılmıştır. Deney grubunda drama yöntemi, kontrol grubunda programda belirlenen yöntem işlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarında deney grubunun puan ortalamalarının kontrol grubuna göre yüksek olduğu ancak bu puan farkının anlamlı olmadığı görülmüştür.

Nayci (2011), “İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama'nın Bir Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli araştırmasında Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılması sonucunda; devlet okulunda ve özel okulda öğrenim gören öğrencilerin son-test ortalama puanları karşılaştırıldığında; öğrencilerin son-test puanları öğrenim gördükleri okul türüne göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Buna göre, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin son test ortalama puanları devlet okulunda öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarıları üzerinde anlamlı bir düzeyde etkili olduğu görülmüştür.

Şenol (2011), “Deyimlerin Yaratıcı Drama Yöntemiyle Öğretimi” isimli araştırmasında on adet deyim öğretimi birinci grupta geleneksel yöntemlerle, ikinci grupta drama yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada drama yöntemiyle öğrenim gören grubun deyimleri öğrenmedeki başarı ve öğrenme kalıcılığının, geleneksel yöntemlerin uygulandığı gruptan daha başarılı olduğu görülmüştür.

Türkel (2011), “Yaratıcı dramının Yaratıcı Yazma Başarısına ve Yazmaya Karşı Tutuma Etkisi” isimli araştırması ön-test ve son-test kontrol gruplu deneme modeli ile gerçekleştirilmiştir. Deney grubuna yaratıcı drama etkinlikleri, kontrol grubunda öğretmen kılavuz kitabında yer alan etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin yazmaya yönelik tutum, ilgi,

istek, beğeni gibi olumu duyguları geliştirdiği ve yaratıcı drama başarılarının kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür.

Arıkan (2011), “İlköğretim Okullarında Yaratıcı Drama Yönteminin Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanılmasının Erişi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi” isimli araştırma sonucunda, “yaratıcı drama” yönteminin “klasik” yönteme göre daha etkili ve daha kalıcı bir yöntem olduğu, öğrencinin konu ile ilgili tutumlarında da “yaratıcı drama” yönteminin daha etkili olduğu görülmüştür.

Durusoy (2012), “6. Sınıf Kuvvet ve Hareket’ Ünitesinde Basamaklı Öğretim Yöntemi ve Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenci Erişisine ve Kalıcılığa Etkisi” isimli araştırma sonuçlarına göre; hem yaratıcı drama yöntemi hem de basamaklı öğretim yönteminin, öğrencilerin akademik başarılarını ve kalıcılıklarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Nalçacı (2012), “Çevremizdeki Kirlilik Konusunun İlköğretimde Yaratıcı Drama Yöntemi İle İşlenmesi ve Öğrenci Farkındalığına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde karma araştırma metodu (nitel ve nicel yöntem) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin çevresel farkındalıkları etkilemekte önemli bir yere sahip olduğuna ulaşılmıştır.

Sedef (2012), “Yaratıcı Drama Etkinliklerinin İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Bilimsel Süreç Becerilerine, Bilimsel Yaratıcılıklarına ve Öz Düzenlemelerine Etkisi” isimli araştırması ön-test ve son-test kontrol gruplu deneme modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda Yaratıcı drama yöntemlerinin kullanıldığı deney grubunun kontrol grubu öğrencilerine göre olumlu ve anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.

Subaşı (2012), “Drama Yönteminin İlköğretim Yedinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Durgun Elektrik Konusunda Akademik Başarı ve Öğrenmenin Kalıcılığa Etkisi” isimli araştırmasında drama yönteminin kullanımının öğrencilerin hem akademik başarıları hem de öğrenmenin kalıcılığı üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tanrıverdi (2012), “Yaratıcı Drama Yöntemi ile Verilen Eğitimin Okul Öncesi Öğrencilerinin Çevre Farkındalığına Etkisi” isimli araştırmasında nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden karma model kullanılmıştır. Araştırmada nicel veriler “Gözlem Formu” ile nitel veriler ise öğrenciler ile yapılan görüşmeler sonucu elde

edilmiştir. Araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin, öğrencilerin çevreye ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerini anlamlı derecede arttırdığı görülmüştür.

Ütkür (2012), “Yaratıcı Drama Yönteminin Hayat Bilgisi Derslerinde Kullanılmasının Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi” isimli araştırmasında nicel ve nitel veri toplama yöntemle birlikte kullanılmıştır. Deney grubunda yaratıcı drama yöntemi, kontrol grubunda ders kitabında yer alan yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu lehine anlamlı fark olduğu, öğrenilen bilgilerin daha kalıcı olduğu görülmüştür.

Akkuş (2013), “İlköğretim Birinci Sınıf Hayat Bilgisi Dersindeki Fen Kavramlarının Drama Yöntemiyle Öğretiminin Öğrenmedeki Başarı ve Kalıcılığa Etkisi” isimli araştırmasında yüksek gelire sahip öğrencilerin, düşük gelire sahip öğrencilere göre drama yöntemiyle fen kavramlarını öğrenmedeki başarı ve kalıcılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Araştırmada öğrenci başarı düzeylerinin cinsiyete göre herhangi bir farklılık göstermediği görülmüştür.

Özcan (2013), “Yaratıcı Dramanın Anlayarak Anlatma Becerilerinin Geliştirilmesine Etkisi” isimli yüksek lisans tezi araştırmasında deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma sonucunda yaratıcı dramanın etkin kullanımı ile anlayarak anlatma becerilerini geliştirmede diğer yöntemlere göre daha etkili olduğuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2013), “Sosyal Bilgiler Derslerinde Drama Yöntemi ile Öğretimin Öğrencilerin Sosyal Beceri, Empatik Beceri ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi” isimli araştırmasında “Solomon Dört Gruplu Araştırma Modeli” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Abacı (2014), “Yaratıcı Dramanın Ergenlerin Utangaçlıkla Baş Etme ve Atılganlıklarını Geliştirmeye Yönelik Etkisinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezi araştırmasında deneysel desen kullanmıştır. Araştırma da yaratıcı drama yöntemini uygulandığı deney grubu ile herhangi bir eğitimin verilmediği kontrol grubundaki öğrencilerin utangaçlıkla baş etme ve atılganlık davranışlarında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gedik (2014), “Yaratıcı Drama Yönteminin Matematik Dersinde Öğrencilerin Farklı Öğrenme Düzeylerine ve Öz-yeterlik Algılarına Etkisi” isimli araştırması ön-test ve son-test kontrol gruplu deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Deneysel grupta yaratıcı drama yöntemi kontrol grubunda programda yer alan öğretim yöntemleri uygulanmıştır. Araştırma da yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısını ve öğrencilerin matematik dersine yönelik öz yeterlik algılarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Gültekin (2014), “Yaratıcı Drama Eğitiminin 60-72 Aylık Çocukların Sosyal-Duygusal Gelişimine Etkisi (Malatya İli Örneği)” isimli yüksek lisans tezi araştırmasında deney ve kontrol grubu olarak yürütülmüştür. Araştırma sonucunda anlamlı anlamsız ilişkiler bulunmuştur. “Yaratıcı Drama Eğitiminin 60-72 Aylık Çocukların Sosyal-Duygusal Gelişimine Etkisinin deney grubu son test uygulamasında kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve ailenin ekonomik durumuna göre farklılaşma olmadığı; cinsiyete göre farklılaşma olduğu görülmüştür.

Kahriman (2014), “İlkokul 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Benim Eşsiz Yuvam Temasındaki Konuların Drama Yöntemine Dayalı Öğretiminin Öğrencilerin İletişim, Empati Becerileri ve Değer Algıları Üzerine Etkisi” isimli yüksek lisans tezi araştırmasında deney grubu lehine iletişim becerileri ve sosyal değerler puanlarında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Empati becerileri üzerinde ise anlamlı bir fark olmadığı sonucu görülmüştür.

Zengin (2014), “Yöntem Olarak Yaratıcı Drama Kullanımının İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlere Etkisi” isimli araştırmasında ön-test ve son-test kullanılmış olup, deneysel çalışmayla elde edilen bilgiler nitel verilerle desteklenmiştir. Araştırma da yaratıcı drama ağırlıklı yürütülen etkinliklerin geleneksel öğretim yöntemlerine göre öğrencilerin eğilimlerini artırmada daha etkili olduğu görülmüştür. Yaratıcı drama yönteminin değer öğretiminde başarılı olduğu saptanmıştır.

Hartuç (2015), “İlkokul 2. sınıf Hayat Bilgisi Dersinin Drama Yöntemi İle Öğretimine İlişkin Bir Uygulama Önerisi” isimli araştırmasında kullanılan yöntem ve teknikler betimlenmiştir. Araştırmada alan yazın tarama ile drama ile ilgili yazılmış tez, makale, kitap vb. yazılı basılı kaynaklar taranarak yarı yapılandırılmış

form ile toplanan öğretmen görüşleri, dramadaki tekniklerin uygulanması ile ilgili ders planları hazırlanmıştır. Alan yazın incelenmesinden sonra uygulanan form ile alınan görüşlerde sosyal becerileri ve iletişimi gerçekleştirebilmesi, çocuğun fark edilmesi, doğaçlama ile dersin zevkli hale gelmesi ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlaması özelliklerinden yola çıkarak drama yöntemi kullanımının tercih edildiği görülmüştür.

Sözkesen (2015), “60-72 Aylık Çocukların Değer Eğitiminde Öykü Temelli Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi” isimli araştırmasında yarı deneysel desen uygulanmıştır. Deneysel gruba “Yaratıcı Drama Yöntemiyle Değerler Eğitimi Programı” uygulanmıştır. Kontrol grubuna sınıf öğretmenleri tarafından etkinlikler uygulanmıştır. Araştırma sonucunda değer gelişiminde öykü temelli yaratıcı drama yöntemiyle etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ulubey (2015), “Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Programının Yaratıcı Drama ve Diğer Etkileşimli Öğretim Yöntemleri ile Uygulanmasının Akademik Başarıya ve Demokratik Değerlere Bağlılığa Etkisi” isimli araştırmasında karma yöntem desenlerinden iç içe deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrenci başarısını artırmada ve demokratik değerlere bağlılık oluşturmada yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile zenginleştirilen programın daha etkili olduğuna ulaşılmıştır.

Yetim (2015), “Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yardımseverlik ve Dayanışma Değerlerinin Öğretiminde Kullanılan Örnek Olay ve Drama Yöntemlerinin Etkililiğinin İncelenmesi” isimli araştırması ön-test ve son-test karşılaştırma gruplu yarı deneysel bir modelle gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda yardımseverlik ve dayanışma değerlerinin öğretiminde örnek olay yönteminin drama yöntemine göre daha etkili olduğu görülmüştür.

Ada (2016), “Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcı Drama Yönteminin Değerler Eğitimine Olan Etkisini İncelenmesi” isimli araştırma sonucunda deneysel gruba lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür.

Akın (2016), “Yabancı Dil Öğretiminde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Lise 12. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel, yansıtıcı Düşünme Becerilerine ve Öğrencilerin Yabancı Dil Öğrenme Tutumlarına Etkisi ” isimli araştırmasında yarı deneysel desen modeline göre çalışılmıştır. Araştırmada

yaratıcı drama yönteminin uygulama yapılan deney grubu öğrencilerinin tutum ve yansıtıcı düşünme düzeylerine olumlu, eleştirel düşünme becerilerinde ise fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Erdoğan (2016), “Yaratıcı Drama Yönteminin İlkokul İkinci Sınıf İngilizce Dersi Meyveler (Fruits) Ünitesindeki Sözcük Öğrenme Başarısına Etkisi” yüksek lisans tezi araştırması ön-test ve son-test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yaratıcı drama tekniği uygulanan deney grubu öğrencilerinin, sözcük öğrenme başarısının kontrol grubu öğrencilerinden daha başarılı olduğu sonucu görülmüştür.

Çelik (2016), “Disiplinler arası Yaklaşımla Değer Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması” isimli araştırması karma yöntem desenlerinden paralel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda yaratıcı dramanın kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin değerlere yönelik tutum puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Deney grubu öğrencilerinde duygu düşüncelere saygı, hoşgörü ve bilimsellik tutum ölçeğinde anlamlı farklılık olduğu da görülmüştür.

Koşucu (2016), “Okulöncesi Öğretmenliği Programındaki ‘Çocukta Oyun Gelişimi Dersinde’ Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli araştırmasında kontrol grubunda geleneksel, deney grubunda yaratıcı drama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

Şahin (2016), “Drama Tekniği ile Zenginleştirilmiş 5e Modelinin Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Yönelik Etkileri: Maddenin Tanecikli Yapısı ve Karışımlar” isimli araştırmasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.9.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Saab (1988), 6. Sınıf matematik öğretiminde 8 hafta süresince dersler yaratıcı drama ile kontrol grubunda ise ders kitabına bağlı olarak işlenmiştir. Ön test ve son test puanları kovaryans tekniği ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda yaratıcı drama etkinlikleri başarı üzerinde anlamlı bir etki oluştururken, tutum ve yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Akt., Kaf, 1999).

Cabral (1988), 7 yaşındaki öğrencilerin drama süreci içindeki katılımlarını; öğrencilerin görüşlerinin alarak ve süreç boyunca kaydedilen videoları

çözümleyerek değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda dramanın öğrencilerin anlama becerilerini geliştiren bir yöntem olduğunu saptamıştır. Ayrıca, Cabral; araştırmasında öğrencilerin yaşantıları ile yetişkinlerin deneyimleri arasındaki bağın drama ile kolaylıkla kurulduğunu ifade etmiştir.

Kamen (1992), araştırmasında fen bilgisi dersindeki kavramlarda öğrencilerin kavrama düzeyleri arttırmada, rol oynama, doğaçlama, canlandırma vb. etkinliklerin kullanıldığı yaratıcı drama yönteminin etkisini incelemiştir. Araştırmada öğrencilere yazılı sınav uygulanmıştır. Öğretmen ve öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde yaratıcı drama ile konunun daha iyi anlaşıldığı, motivasyonun arttığı, fen öğretiminin ilginç hale geldiği ifade edilmiştir (Akt., Kaf, 1999).

Dramanın öykü yazma niteliği üzerinde etkisini inceleyen Moore ve Caldwell (1993), araştırmada dramayı kullanarak planlanmış etkinlikler ile geleneksel olarak planlanmış etkinlikler kullanılmıştır. Deney grubundaki öğretim, planlanan etkinliklerde doğaçlamalar, rol oynama, resim yapma, öyküdeki kahramanları belirleme, senaryo oluşturma ile sürdürülmüştür. Kontrol grubunda ise soru cevap, tartışma tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda deney grubu öğrencileri, kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı olduğu görülmüştür.

Farris ve Parke (1993), dramanın dil gelişimine, edebiyata katkısı ile öğrencilerin drama hakkında neler düşündüklerini araştırmışlardır. Öğrencilerin görüşleri yazılı ve sözlü olarak alınmıştır. Üç hafta süren araştırma boyunca yaratıcı düşünceyi geliştiren etkinlikler uygulanmıştır. Araştırma sonucunda dramanın dil gelişimi üzerinde önemli bir etkisi olduğuna ulaşılmıştır.

Smith (1996), tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin kendi kimliklerini ders esnasında işlenişe girmesini önlerlerse, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine, denemelerine imkân sunup, engelleri ortadan kaldırabilirlerse yaratıcılığın gelişebileceği vurgulanmıştır. Yaratıcılığın oynama ve yeni formları su yüzüne çıkartmakla olabileceğini söylemişlerdir (Akt., Karapınarlı, 2007).

Phillips ve Higginson (1997), yaptıkları araştırmada yaratıcılığın sadece güzel sanatlara açık olmadığını, matematikte de fen bilimleri ve diğer alanlara da açık olduğunu belirtmişlerdir. Matematiği yaratıcı düşünceyi, problem çözmeyi

şekillendiren bir disiplin olduğunu, matematikte yaratıcılığın önemli olduğunu ifade etmişlerdir (Akt., Karapınarlı, 2007).

O'Hara (1997), dramanın İngilizce öğretim programında kullanılmasına ve ortaokullarda bağımsız bir ders olarak verilmesi ile ilgili araştırma gerçekleştirmiştir. O'Hara'ya göre, drama bir yöntem olarak tüm konularda kullanılabilir. Araştırma sonucunda drama dersi alan öğrencilerin, sözel ve sözel olmayan iletişim becerileri, kendine güven duygusu, birlikte çalışma alışkanlığı, eleştirel düşünme becerisi, öğrencilerin sosyalleşmesinde drama dersi olmayanlara oranla anlamlı bir artış olduğu gözlenmiştir

Yassa (1999), tarafından yapılan araştırmada lise öğrencilerinin yaratıcı dramayı algılayış biçimleri, katılımları ve sosyal etkileşimleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Veri toplama aracı olarak gözlem ve görüşme metotları kullanılmıştır. Veriler analiz edildiğinde yaratıcı dramanın sosyal etkileşim ve kendine güveni geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Akt., Ay, 2005).

McNaughton (2004), tarafından yapılan araştırmada deney ve kontrol gruplu çalışma modeli kullanılmıştır. Deney grubunda dersler yaratıcı drama etkinlikleri işlenmiştir. Araştırmada öğretmenin aldığı notlar, öğrenci çalışmaları, başarıyı ölçen testler, öğretmenin ve izleyicinin gözlemleri, yapılan anketler, video görüntüleri veri olarak kullanılmıştır. Veriler değerlendirildiğinde dramanın öğrencilerin başarılı bir şekilde öğrenmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Wright (2006), araştırmasını 5 farklı sınıfta toplam 123 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Yaratıcı drama ile eğitimin, bireylerin kavram oluşturma, rol oynama yetenekleri, kendini değerlendirme arasındaki ilişkiyi kırsal ve kentsel bölgeye göre incelemiştir. Araştırma sonucunda yaratıcı dramanın kavram oluşturmada, rol oynama yeteneğinde, kendinin değerlendirmede olumlu yönde gelişme gösterdiği saptanmıştır.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu araştırma yaratıcı drama yöntemi ile yapılan Sosyal Bilgiler öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları üzerindeki etkilerini ve akademik başarının kalıcılığını ortaya çıkarmaya yöneliktir.

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın uygulandığı çalışma grubunun özellikleri, verilerin toplanması, çözülmesi ve yorumlanması ayrıntılı olarak yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Deneysel araştırmada birçok desen olmasına rağmen uygulama boyutunda genellikle en az iki grubun oluşturulduğu uygulama şekli tercih edilir. Bu grupların birine deney grubu, diğerine ise kontrol grubu adı verilir. Araştırmalarda kontrol grubu farklı bir müdahalede bulunulmayan, sadece veri toplamak amacıyla kullanılan grup, deney grubu ise etkisi belirlenmeye çalışılan farklı uygulama veya müdahale ile karşılaşan grup. Deney ve kontrol grubuna birer ön-test yapılır. Deney grubuna deneysel müdahale yapılırken u kontrol grubuna özel bir müdahale gerçekleştirilmez. Uygulamadan sonra deney ve kontrol gruplarına son-test uygulanır ve istatistiksel yöntemlerle karşılaştırma yapılır (Metin, 2014).

Bu araştırma yarı deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yarı Deneysel araştırma yöntemi bir olaydaki değişkenin sonuca etkilerinin gözlenebilmesi ve sebep-sonuç ilişkisini test etme imkânı vermesi yönüyle diğer yöntemlerden ayrılır. Yarı deneysel araştırma yönteminde bağımsız değişkene müdahale edilerek bağımlı değişken üzerinde etkisi araştırılır. Eğitim araştırmalarında araştırmacıların gerçek deneysel çalışmalar yapmaları çoğunlukla mümkün değildir. Bunu en önemli sebebi okul ve sınıf ortamlarında kişilerin gruplara yansız dağıtılmasının zor olmasıdır. Bu durumda yapılacak tek şey daha önceden oluşturulmuş gruplardan birinin deney birinin kontrol grubu olmasına rastgele karar verilmesidir. Yarı Deneysel Desen eğitim araştırmalarında sıklıkla kullanılır. Bilimsel değer bakımından gerçek deneme yönteminden sonra gelir (Metin, 2014).

3.2. Araştırma Deseni

Yarı deneysel desen olan bu araştırmada kontrol grubunda programın ön gördüğü yöntemle, deney grubunda ise yaratıcı drama yöntemi ile eğitim öğretim gerçekleştirilmiştir. Çalışmada programın ön gördüğü yöntemlerin ve yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarıları, sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları üzerine etkisini belirlemek için Başarı Testi (BT) ve Tutum Ölçeği (TÖ) araştırmadaki tüm öğrencilere ön-test ve son-test olarak verilmiştir. Çalışmada kullanılan araştırma deseni tablo'1 de görülmektedir.

Tablo 1: Çalışmanın Araştırma Deseni

Gruplar	Ön Testler	Kullanılan Yöntemler	Son Testler	Kalıcılık Testi (3 Ay Sonra)
Deney	BT, TÖ	Yaratıcı Drama	BT, TÖ	BT
Kontrol	BT, TÖ	Programın Öngördüğü Yöntemler	BT, TÖ	BT

Yaratıcı drama yöntemiyle yapılan öğretim için 12 ders saatini kapsayan öğretim planlarını içeren günlük ders planları araştırmacı tarafından uzman görüşüne başvurularak oluşturulmuş, her davranışı pekiştirmeyi amaçlayan materyaller kullanılmış ve ödevlendirmeler yapılmıştır.

Bu araştırmada öğrenci gruplarını denkleştirmek ve öğrencilerin “Üretimden Tüketime” ünitesinin konuları üzerindeki bilgi düzeylerinin ortaya çıkarmak üzere ön-test, deneysel çalışmadan sonra son-test uygulanmıştır. Öğrencilerin kazandıkları davranışların kalıcılığı, aynı testin 3 ay sonra tekrar uygulanmasıyla saptanmaya çalışılmıştır.

3.3. Çalışma Grubu

Bu araştırma, 2015-2016 eğitim- öğretim yılı ikinci döneminde 4 haftalık bir sürede Ordu ili Gököy ilçesi Aydoğan Turan Kaya ve Güzelyurt Şehit Halis Doğan ilkokulu 4. sınıflarının öğrencileri ile birlikte gerçekleştirilmiştir. Buna göre okullara rumuz verilmiş Güzelyurt Şehit Halis Doğan İlkokulu için A, Aydoğan Turan Kaya ilkokulu için B rumuzları kullanılmıştır.

Araştırma için ilk olarak yapılması gereken uygulama yapılacak okula karar verilmesidir. Araştırmacının uygulamayı gerçekleştireceği okulu belirlerken;

araştırmacı açısından ulaşımının kolay olması, okul yönetiminin uygulama çalışmalarına onay vermesi, araştırma izin yazılarının alınması, uygulamaya dâhil olacak olan öğretmenin istekli olması gibi kriterler dikkate alınmıştır. Bu kriterler göz önünde bulundurularak ilk olarak araştırmacının bulunduğu ilde iletişim içerisinde bulunduğu öğretmen ve okul idarecilerinin isim listesi oluşturulmuştur. Listede bulunan öğretmen ve idarecilerle telefon ve e-posta yoluyla iletişime geçilerek konuyla ilgili fikirleri alınmıştır. Son olarak yukarıdaki özellikler dikkate alınarak araştırmanın uygulanacağı okula karar verilmiştir.

Bunun yanında deneysel çalışmanın ilkökul 4.sınıfta uygulanmasında; öğrencilerin içinde bulunduğu fiziksel ve zihinsel gelişim özelliklerinden dolayı uygulama yapılmasına uygun olmasıdır. Bunun yanı sıra geçmiş yıllarda yapılan araştırmalar incelenmiş ve sınıf düzeyine karar verilmiştir. Araştırmanın gerçekleştirileceği okulunun belirlenmesinden sonra deney ve kontrol gruplarının belirlenmesine geçilmiştir. Çalışma grubu toplam olarak 51 öğrenciden meydana gelmektedir. Bu öğrencilerin 27'si deney, 24'ü de kontrol grubunu oluşturmaktadır.

Deney ve kontrol gruplarını meydana getiren bu öğrenciler tarafsız (yansız) olarak tespit edilmiştir. Bu işlem için grupların eşitliğinin test edilmesinden hemen sonra iki sınıftan hangisinin deney, hangisinin kontrol grubu olacağına öğretmen ve araştırmacı arasında yapılan bir rastgele atama yöntemi ile karar verilmiştir. Bu işlem sonunda A İlkokulu 4A sınıfı programın ön gördüğü yöntemin uygulandığı kontrol grubunu, B İlkokulu 4A sınıfı yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubunu oluşturmuştur.

Deney grubu öğrencilerine İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın "Üretim, Tüketim, Dağıtım" öğrenme alanına ait kazanımlardan yola çıkarak 4 hafta ve 12 ders saati süresince Yaratıcı Drama Yöntemine uygun bir öğretim yapılması; kontrol grubu öğrencilerine de Sınıf öğretmenin tarafsız olarak belirlediği öğretim yöntemi ile öğretim yapılması kararlaştırılmıştır. Bunun yanı sıra araştırma sürecince öğrencilere, bunun bir bilimsel araştırma olduğuna ve kendilerinin deney ya da kontrol grubunda oldukları ile ilgili hiçbir bir açıklama yapılmamış deney grubu öğrencilerinin araştırmacıyı öğretmenleri olarak benimsemeleri sağlanmıştır.

Çalışma grubunda yer alan deney ve kontrol grubu öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımı incelenmiş ve sonuçlar tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Deney ve Kontrol Grubu Öğrenci Dağılımı

Grup	Şube	Kız	Erkek	Toplam
Deney	4A	11	16	27
Kontrol	4A	14	10	24

Bu verilerden yola çıkarak; deney ve kontrol grubundaki öğrenci sayısı ve cinsiyet dağılımlarının dengeli görüldüğü ve deneysel uygulama yapmaya uygun olduğu ifade edilebilir.

3.4. Veriler ve Toplanması

Araştırma süresince verileri toplamak amacıyla sırasıyla şu işlemler yapılmıştır:

- Sosyal Bilgiler programında yer alan 4.sınıf ünite temaları incelenip, “Üretimden Tüketime” ünitesinin 7 kazanımına ait belirtke tablosu oluşturulmuştur.
- “Üretimden Tüketime” ünitesini içeren 7 kazanıma ait 59 sorudan oluşan test maddeleri hazırlanmıştır. Test maddelerinin geçerlik ve güvenilirlik analizini yapmak için geliştirilen test, 5. sınıfa devam eden 100 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sonrası, 30 maddelik “Sosyal Bilgiler Başarı Testi” hazırlanmıştır.
- “Üretimden Tüketime” ünitesinin kazanımlarını içeren 12 ders saatlik günlük ders planları araştırmacı tarafından uzman görüşüne başvurularak hazırlanmıştır.
- Günlük ders planlarındaki yaratıcı drama etkinliklerin çeşitliliğine ve özgünlüğüne dikkat edilmiştir.
- 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılı'nın 2. Yarıyılında Üretimden Tüketime ünitesi işlenmeye başlamadan 3 hafta önce, öğrencilere “Sosyal Bilgiler Başarı Testi” ön-test olarak verilmiştir.
- “Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği” öğrencilere başarı testlerinin uygulanmasından sonra ön- test olarak verilmiştir.
- Deney grubuna 12 ders saati boyunca yaratıcı drama yöntemi ile öğretim gerçekleştirilmiştir.

- Yaratıcı drama etkinliklerinin uygulanmasından önce sınıf ortamı uygun hale getirilmiştir. Süreç içerisinde kullanılacak materyaller hazır hale getirilmiştir.
- Yaratıcı drama etkinlikleri boyunca öğrencilerin resimleri ve videoları çekilmiştir.
- Kontrol grubuna hiçbir müdahale yapılmamış, programın ön gördüğü yöntem ve tekniklerle (soru-cevap, tartışma vb.) öğretim yapılmıştır.
- Uygulamanın bitiminde ‘Sosyal Bilgiler Başarı Testi’ son-test olarak verilmiştir.
- Başarı testinden sonra ‘‘Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği’’ son-test olarak verilmiştir.
- Uygulamanın bitiminden 3 ay sonra ise ‘Sosyal Bilgiler Başarı Testi’ ve ‘‘Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği’’ kalıcılık testi olarak verilmiştir.
- Öğrencilere uygulanan ön-test, son-test ve kalıcılık testi sonuçlarından elde edilen puanlar üzerinde, araştırma sorularına yanıt olacak istatistiksel işlemler gerçekleştirilmiştir.
- Analiz sonucu elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda yorumlanmıştır.

3.4.1. Başarı Testi

Araştırmanın gerçekleşeceği konu ile ilgili olarak yerli ve yabancı araştırmalar incelenmiş, Sosyal Bilgiler dersinin ve işlenecek konunun amaçlarına uygun olarak deney ve kontrol grupları için tema analizi yapılarak, kazanımlar belirlenmiş, kazanımlara yönelik belirtke tablosu ve uygulama planları oluşturulmuştur. Bu araştırmada ilkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi ‘‘Üretimden Tüketime’’ ünitesi ele alınmıştır. ‘‘Üretimden Tüketime’’ ünitesindeki kazanımlara yönelik başarı testi için bir soru havuzu oluşturulmuştur. Başarı testinden maddelerin eleneceği göz önünde bulundurularak her kazanım için birden fazla soru olacak şekilde test oluşturulmuştur. Kazanımlara yönelik hazırlanan sorular belirtke tablosu olarak tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3: Soruların Kazanımlara Dağılımı

Kazanım	Test Soru Numarası
İstek ve ihtiyaçlarını ayırt eder.	7, 18, 27, 33, 45, 50, 58
İhtiyaçlardan hareket ederek insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur.	1, 4, 11, 12, 15, 25, 35, 56
Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.	2, 3, 26, 31, 37, 54, 55
Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir.	10, 13, 17, 22, 30, 38, 42, 43,
Tüketici olarak haklarını kullanır.	5, 6, 8, 9, 20, 23, 32, 36, 44, 52, 57
Kullandığı bazı ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını oluşturur.	14, 16, 19, 21, 34, 41, 46, 47, 48, 53
İhtiyaçlarla meslekleri ilişkilendirir.	24, 28, 29,39, 40, 49, 51, 59

Tablo3'te görüldüğü gibi araştırmada ilkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi "Üretimden Tüketime" ünitesi kazanımlarını ölçmek amacıyla her biri dört seçenekli olan 59 test maddesi yazılmıştır.

Test maddeleri uzman görüşleri alınarak araştırmacı tarafından gözden geçirilmiştir. Hazırlanan test geçerlilik ve güvenilirliğini çalışması için, daha önce bu konuyu alan, 4 farklı ilkokuldaki 5 ayrı 5. sınıf şubesindeki toplam 100 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sonuçlarına göre ITEMAN programı kullanılarak madde ve test puan analizleri yapılarak her maddenin güçlük indeksi (p) ve ayırt edicilik indeksi (rb) bulunmuştur. Bu değerlendirme kriterine göre yapılan analiz sonucunda Alpha= 0.963 olarak bulunmuştur. Güvenilirliği iyi bir testin Alpha değeri 0.80'den yukarı olmalıdır. Nihai testin oluşturulmasıyla bu değerlerin yükseleceği göz ardı edilmemelidir. İstatistik sonuçlarına göre 59 maddeden oluşan test 30 maddeye indirilerek kullanılacak başarı testi geliştirilmiştir. Seçilen test maddeleri koyu renkle tablo4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Akademik Başarı Testi Ön Uygulama Madde Analizi Tablosu

Madde No	Madde Güçlük İndeksi (P)	Madde Ayrıcılık Gücü (Rb)
1	.82	.56
2	.70	.42
3	.50	.52
4	.30	.35
5	.71	.69
6	.44	.47
7	.50	.44
8	.16	.06
9	.63	.59
10	.68	.61
11	.47	.33
12	.81	.64
13	.81	.76
14	.62	.53
15	.46	.30
16	.67	.69
17	.56	.56
18	.71	.68
19	.63	.55
20	.70	.77
21	.36	.34
22	.65	.71
23	.67	.62
24	.29	.25
25	.40	.43
26	.67	.68
27	.52	.52
28	.11	-.01
29	.68	.69
30	.66	.66
31	.55	.65
32	.46	.42
33	.59	.68
34	.59	.61
35	.67	.65
36	.61	.65
37	.68	.67
38	.68	.71
39	.69	.65
40	.63	.73
41	.69	.69
42	.63	.68
43	.61	.64
44	.48	.57
45	.66	.72
46	.67	.69
47	.59	.66
48	.49	.65

49	.36	.39
50	.46	.42
51	.55	.57
52	.34	.35
53	.54	.65
54	.54	.71
55	.43	.48
56	.51	.65
57	.59	.66
58	.47	.51
59	.61	.55

Tablo 4’te sunulan başarı testinde görülen madde güçlük indeksi maddenin zorluk derecesini göstermektedir ve .50 (ne zor ne de kolay) .90 (Oldukça kolay) .10 (Oldukça zor) şeklinde yorumlanır. Madde ayırt ediciliği ise maddenin, bilen ve bilmeyen öğrencileri ne derece iyi ayırt ettiğini gösterir. Değerin .30’dan yukarı olması yeğlenir. Zor durumlarda.25 de olabilir. Başarı testi oluşturulurken bu kriterler göz önüne alınarak test maddeleri seçilmiştir. 1, 2, 4, 6, 8, 10, 13, 15, 18, 19, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 30, 32, 37, 38, 39, 41, 45, 46, 48, 49, 50, 52, 55 olmak üzere toplam 29 maddenin ölçütleri karşılamadığı göz önüne alınarak testten çıkarılmasına karar verilmiştir. Sonuç olarak “Üretimden Tüketime” ünitesi akademik başarı testinin 30 maddeden oluşan son halinin, deneysel araştırma içerisinde kullanılmasına karar verilmiştir.

Testin güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 5: Akademik Başarı Testi Asıl Uygulama Madde Analizi Tablosu

Madde No	Madde Güçlük İndeksi (P)	Madde Ayrıcılık Gücü (Rb)
1 (3)	.50	.52
2 (5)	.71	.69
3 (7)	.50	.44
4 (9)	.63	.59
5 (11)	.47	.33
6 (12)	.81	.64
7 (14)	.62	.53
8 (16)	.67	.69
9 (17)	.56	.56
10 (20)	.70	.77
11 (22)	.65	.71
12 (27)	.52	.52
13 (29)	.68	.69
14 (31)	.55	.65
15 (33)	.59	.68
16 (34)	.59	.61

17 (35)	.67	.65
18 (36)	.61	.65
19 (40)	.63	.73
20 (42)	.63	.68
21 (43)	.61	.64
22 (44)	.48	.57
23 (47)	.59	.66
24 (51)	.55	.57
25 (53)	.54	.65
26 (54)	.54	.71
27 (56)	.56	.51
28 (57)	.57	.59
29 (58)	.58	.47
30 (59)	.59	.61

Tablo 20’de görüldüğü gibi, başarı testini oluşturan maddeler araştırma için kullanılabilir düzeydedir. Oluşturulan nihaî Akademik Başarı Testinin genel güçlük derecesi 0.58 olarak bulunmuştur. Bu veri testin orta güçlük seviyesinde olduğunu göstermektedir. Madde gücüğü ne çok zor ne de çok kolay olmalıdır. Testin oluşturulması sürecinde bu koşul göz önünde bulundurulmuştur. Testin genel ayırt edicilik seviyesi de 0.50 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuca göre testin ayırt edicilik gücünün istenilen seviyede olduğu belirtilebilir.

3.4.2. Tutum Ölçeği

Araştırma süreci için tutum ölçeği kullanılması ile ilgili olarak literatür ve Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutum ölçekleri incelenmiştir. Bu araştırma da öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını ortaya koymak için MEB tarafından geliştirilen “Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Tutum Ölçeği ön-test, son-test ve kalıcılık testi olarak uygulanmıştır.

Bu araştırmada yapılan uygulama ile de ayrıca Cronbach Alpha (α) güvenilirlik seviyesi 0.786 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu değer, ölçeğin bu araştırmada güvenilir olarak kullanıldığını göstermektedir

“Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği” toplam 21 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerde 12 tanesi olumlu 9 tanesi olumsuz olarak düzenlenmiştir. Tutum Ölçeğinde beşli likert sistemiyle derecelendirme gerçekleştirilmiş, olumlu ve olumsuz maddelere verilen cevapların puanlama sistemi tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 6: Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinde Kullanılan Puanlama Sistemi

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlik Katılıyorum
Olumlu Maddeler	1	2	3	4	5
Olumsuz Maddeler	5	4	3	2	1

3.5. Uygulamanın Yapılması

Bu kısımda araştırmanın uygulama sürecinde gerçekleştirilen işlemlere yer verilmiş, deney ve kontrol grubunda gerçekleştirilen işlemler ise ayrı ayrı detaylı olarak ifade edilmiştir.

3.5.1. Deneysel İşlem Aşamaları

Araştırmada alt problemlere yönelik verileri toplamak amacıyla gerçekleştirilen işlemler şu şekilde sıralanabilir:

- Araştırmanın resmi olarak gerçekleşebilmesi için öncelikle MEB'in ilgili kurumlarından "Araştırma İzin Belgesi (Ek-5)" alınmıştır.
- Araştırmanın gerçekleşeceği okul, sınıf düzeyi ile deney ve kontrol grupları tespit edildikten sonra deney grubunun derslerini araştırmacının, kontrol grubunun derslerinin ise sınıfın kendi Sınıf Öğretmeni tarafından gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.
- Deney ve kontrol grupları rastlantısal olarak belirlenmiştir. Araştırmacı, çalışmanın nasıl yürütüleceğine ilişkin Sınıf öğretmeni ayrıntılı bir görüşme gerçekleştirmiş ve işlerin aksamadan yürütülmesi için sürekli iletişim halinde olunacağı kararlaştırılmıştır.
- Deney grubunda gerçekleştirilecek olan Yaratıcı Drama yöntemi süreciyle ilgili olarak hazırlık çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Yaratıcı drama yöntemi uygulama sürecinde dersler deney grubunda, uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan yaratıcı drama ders planlarına (Ek-1) uygun olarak yine araştırmacı tarafından haftada 3 ders saati olmak üzere toplam 12 ders saati yaratıcı drama etkinlikleri yapılarak işlenmiştir.

- Deneý grubu öğrencileriyle uygulamanın gerçekleştirildiği derslerden önce öğrenciler Yaratıcı Drama Yöntemi ile ilgili olarak, sınıf içinde uyulması gereken kurallar hakkında bilgilendirilerek, grup çalışmaları, öğrencilerin konu ile ilgili soruları cevaplanmaya çalışılmıştır.
- Deneý grubu öğrencilerinin ünite süresince derse etkin katılımı sağlanmıştır. Deneý grubu için hazırlanan ders planlarında ısınma, doğaçlama, değerlendirme basamakları ayrı ayrı incelenmiştir. Hazırlanan planların dersin kazanımlarını kazandırması yanında öğrencilerin, kendini ifade etme ve kendine güven duyma, grup içinde paylaşım, öz saygı, empati, güven duygusu geliştirmede, birlikte hareket etme çalışma alışkanlığı kazandırmada, planlama, zaman yönetimi, eleştirel düşünme becerisi, dinleme, sorun çözme, hızlı düşünme, karar verme becerileri kazandırma, iletişim becerilerinin artmasında, olumlu etkilerde bulunacağı düşünölmektedir. Kalıcı bir öğrenmenin sağlanabilmesi için öğrencilerin günlük hayatta sıkça karşılaştıkları durumlar seçilmiştir.
- Etkinlikler sırasında çevresinde gördükleri nesnelere kullanabilecekleri vurgulanmıştır. Bunların yanında araç gereç olarak araştırmacı tarafından günlük planla ilgili gerekli olan gerçek, kolaylıkla ulaşılabilen ekmek, süt, bilgisayar, saç kurutma makinesi, meslek kıyafetleri (doktor, polis, avukat vb.), kraker, okolata vb. ile ısınma çalışmasında müzik CD'leri kullanılmıştır. Ünite süresince öğrencilerin gösterdikleri gelişim sürekli gözlenmiş, etkinlikler sırasında ve sonucunda yapılan değerlendirmeler ile öğrenme düzeyleri sık sık kontrol edilmiştir Değerlendirme basamağında kazanımları içeren sorular sorulmuştur. Öğrenciler; sözlü olarak bunun yanı sıra duyguların ifade ettikleri kısa cümlelerle, yaptıkları resimle değerlendirilmiştir.
- Öğrencileri bir sonraki derse hazırlamak için araştırma soruları sorulup, ödevlendirmeler yapılmıştır.

- Yapılan yaratıcı drama etkinlikleri sırasında zaman zaman öğrenciler fotoğraflanmış ve söz konusu fotoğraflardan örnekler Ek-4’de sunulmuştur.
- Hem deney hem de kontrol grubu öğrencilerine “Akademik Başarı Testi” ve “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” ön-test olarak uygulanmıştır. Öğrencilere bu testin tekrar son-test ve kalıcılık testi olarak uygulanacağına ilişkin bir bilgi verilmemiştir.
- Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere, bu uygulamanın bir araştırma amacıyla yapıldığı belirtilmemiştir. Deney grubunda araştırmacı tarafından yapılandırılan Yaratıcı Drama Yönteminin gerektirdiği etkinlikler, kontrol grubunda ise Sınıf Öğretmeninin uygun gördüğü öğrenme yönteminin uygulanması dikkatle takip edilmiştir.
- Yaratıcı Drama Yöntemini içeren uygulamanın bitiminde “Akademik Başarı Testi” ve “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” son-test olarak tekrar uygulanmıştır. Son testten 3 ay sonra “Akademik Başarı Testi” ve “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” kalıcılık testi olarak tekrar uygulanmıştır.
- Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere uygulanan ön-test, son-test ve kalıcılık testi sonuçlarından elde edilen veriler, araştırma sorularına yanıt olacak istatistiksel işlemlere tâbi tutularak yorumlanmıştır.

3.5.2. Kontrol Grubunda Gerçekleştirilen Uygulamalar

Deneysel işlem boyunca kontrol grubunda herhangi bir değişiklik yapılmadan Programın ve Sınıf Öğretmeninin uygun gördüğü yöntem ve teknikleriyle “Üretimden Tüketime” ünitesi haftada 3 ders saati olmak üzere 12 ders saati işlenmiştir. Kontrol grubunda Sınıf Öğretmeni tarafından gerçekleştirilen ders konuları şu şekildedir.

- Araştırma sürecinde birinci hafta içerisinde kontrol grubunda gerçekleşen derste ünitenin ilk konusu olan “İsteklerim ve İhtiyaçlarım” konusu işlenmiştir.

- Araştırma sürecinde ikinci hafta içerisinde kontrol grubunda gerçekleşen derste “Temel İhtiyaçlarımız” ve “İhtiyaçlarımı Karşılıyorum” konuları işlenmiştir.
- Araştırma sürecinde üçüncü hafta içerisinde kontrol grubunda gerçekleşen derste “Bilinçli Bir Tüketiciyim” konusu işlenmiştir.
- Araştırma sürecinde dördüncü hafta içerisinde kontrol grubunda gerçekleşen derste ünitenin ilk konusu olan “Üretiyoruz Tüketiyoruz” ve “Mesleğimi Seçiyorum” konuları işlenmiştir.

Araştırma kapsamında kontrol grubunda gerçekleştirilen derslerde öğretmenin işlemekte olduğu dersler üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Kontrol grubu derslerinde programın ön gördüğü yöntem ve teknikler (tartışma, soru-cevap vb.) kullanılmıştır. Dersler bilgisayar, projeksiyon, akıllı tahta kullanılarak işlenmiştir.

3.6. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Bu araştırmada, bağımlı değişken öğrencilerin erişim puanları, bağımsız değişken yaratıcı drama yöntemine göre yapılan etkinlikler olarak ele alınmıştır. Elde edilen veriler, deney ve kontrol gruplarına ön-test, son-test, ön-tutum ölçeği, son-tutum ölçeği ve 3 ay sonra öğrenilen bilgilerin kalıcılığını saptamak amacıyla kalıcılık testi yapılması suretiyle üç aşamada toplanmıştır.

Ön-test, son-test ve kalıcılık testleri analiz edilirken, her madde için doğru cevaplar 1, yanlış cevaplar 0 olarak puanlandırılmıştır. Alt problemlerin test edilmesinde anlamlılık düzeyi $p \leq 0.05$ olarak alınmıştır.

İstatistikî işlemler SPSS (Statistical Package for Social Science) 11. Paket programında bağımsız gruplar t testi (independent samples) ve İlişkili Örneklemeler (Tekrarlı Ölçümler) için çift yönlü varyans analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

3.7. Süre ve Olanaklar

Araştırmacı, çalışma öncesinde alan uzmanları tarafından düzenlenen drama kurslarına katılmıştır. Ders planlarının hazırlanması aşamasında alanın uzmanları ve drama öğretmenleri ile görüşmeler yapmış ve drama lideri yetiştirme kurslarına katılarak 1, 2, 3, 4 ve 5 kurluk drama sertifikası almıştır.

Araştırmanın deneysel işlemi 2015-2016 eğitim öğretim yılı Bahar döneminde 22 Şubat-21 Mart tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. 6 Haziran 2016 tarihinde de kalıcılık testi gerçekleştirilmiştir.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın problemi ve alt problemleri ile ilgili olarak veri toplama araçlarından elde edilen veriler ve bu verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular ile bunlara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmada deney grubunu, yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı grup; kontrol grubunu programın ön gördüğü yöntem ve tekniklerin kullanıldığı grup oluşturmaktadır.

Uygulama öncesinde grupların başarı ortalamaları arasında fark olup olmadığını bulmak amacıyla deney ve kontrol gruplarının “Sosyal Bilgiler Başarı Testi” ön-test puanları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış, grupların başarı ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ölçmek için bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır.

Tablo 7: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Ön Test Başarı Puanlarının Karşılaştırılması

Grup	Denek Sayısı (N)	Aritmetik ortalama (\bar{X})	Standart Sapma (Ss)	t	p
Deney Ön Test	27	13,2593	4,26608	1,477	.146
Kontrol Ön Test	24	11,5000	4,22210		

Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi “Üretimden Tüketime” ünitesi ön-test toplam akademik başarı puanlarının karşılaştırılması bağımsız gruplar t testi ile yapılmıştır. Tablo 5 incelendiğinde, deney grubunun ön-test aritmetik ortalaması $\bar{X}=13,25$ standart sapması 4,26 kontrol grubunun ön-test ortalaması $\bar{X}=11,50$ standart sapması 4,22 olarak bulunmuştur. Deney grubu ve kontrol grubunun ön-test ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını bulmak için bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır. Sonuç olarak p değeri .146 ($p>0.05$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç deney grubu ve kontrol grubunun “Sosyal Bilgiler Başarı Testi” ön-test sonuçları arasında anlamlı bir fark olmadığını, yani uygulama

öncesinde gruplar arasında bilgi düzeyi açısından bir farklılık olmadığını göstermektedir. Bu sonuçtan yola çıkarak başlangıç aşamasında “Üretimden Tüketime” ünitesi ile ilgili iki grubun düzeylerinin eşit olduğu söylenebilir.

Yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersine yönelik etkisinin daha iyi incelenebilmesi için öğrenci tutumlarının da araştırma sürecine dâhil edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle MEB tarafından geliştirilmiş olan “Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği” deneysel çalışma süreci öncesi seviyelerin belirlenmesi aşamasında gruplar arasındaki eşitliği sağlama hususunda ihtiyaç duyularak kullanılmıştır. Tutum ölçeğinin ön-test olarak uygulanmasından elde edilen sonuçlar tablo 6 ‘da verilmiştir.

Tablo 8: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Ön Test Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Grup	Denek Sayısı (N)	Aritmetik ortalama (\bar{X})	Standart Sapma (Ss)	t	p
Deney Ön Test	27	64,1111	8,08290	1,544	.129
Kontrol Ön Test	24	60,6250	8,00984		

Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi “Üretimden Tüketime” ünitesi ön test toplam tutum puanlarının karşılaştırılması t testi ile yapılmıştır. Yapılan istatistik sonucuna göre kontrol grubunun aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 64,11$ deney grubunun aritmetik ortalamasının ise $\bar{X} = 60,62$ olduğu saptanmıştır. İki grup arasında hesaplanan t değeri 1,54 olup, bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir [t=1,54 P>0.05]. Ön-test tutum puanları açısından bakıldığında deney ve kontrol grupları arasında bir fark yoktur. Bu durum, uygulamanın tutum seviyeleri hemen hemen aynı olan sınıflarda yapılmış olduğu savını doğrulamaktadır. Bu sonuca göre başlangıç aşamasında “Üretimden Tüketime” ünitesi ilgili iki grubun tutum düzeylerinin eşit olduğu söylenebilir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi, “Deney ve kontrol gruplarının başarı puanları, gruplara, ölçümlere (ön-test, son-test, kalıcılık testi) ve bunların ortak etkisine göre farklılaşmakta mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir.

Uygulama sonucunda elde edilen Sosyal Bilgiler Başarı testine yönelik ön test, son test ve kalıcılık testi puanlarına ilişkin çift yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin Akademik Başarı Testi Ön test, Son test ve Kalıcılık Testi Başarı Puanlarına İlişkin Çift Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Ölçüm (Öntest-son test- Kalıcılık testi)	1005,000	1	1005,000	120,000	.000
Ölçüm* Grup	296,000	1	296,000	35,000	.000*
Hata	409,000	49	8,000		

*p≤.05

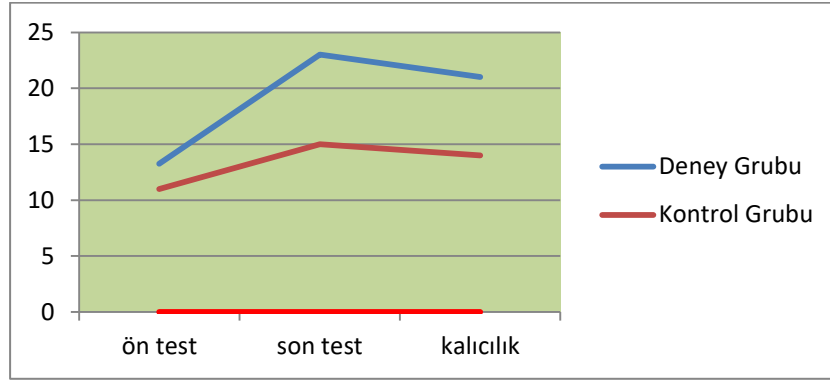
Tablo 9’dan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi ön-test, son-test ve kalıcılık ortalama başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir [F(120,000)=0.00; p≤.05]. Bu sonuçtan yola çıkarak öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı puanlarının grup ayrımı yapmaksızın, uygulanan öğretim yaklaşımına göre değiştiği söylenebilir.

Tablo 9’daki verilere göre, iki ayrı deneysel işleme maruz kalan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı puanlarının uygulama sürecinde (deney öncesinden deney sonrasına) anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle farklı işlem gruplarında olmakla (deney-kontrol) tekrarlı ölçümler faktörlerinin (ön-test*son-test*kalıcılık testi) Sosyal Bilgiler dersi başarısı üzerindeki ortak etkilerinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir [F(35,000)=0.00; p≤.05]. Bu sonuçtan yola çıkarak öğretim yaklaşımının öğrencilerin akademik başarı testi puanlarına etkide bulunduğu söylenebilir. Ayrıca Sosyal Bilgiler

dersinde Yaratıcı Drama yöntemi ile öğretimin programın ön gördüğü yöntem ve tekniklere göre öğrenci başarısını artırdığı söylenebilir.

Deney ve kontrol grubunun Akademik Başarı Testi ön-test, son-test ve kalıcılık testlerinden aldıkları puanlar grafik 1’de verilmiştir.

Grafik 1: Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön-test, Son-test ve Kalıcılık Akademik Başarı Testi Puanları

Grafik 1’de görüldüğü gibi Yaratıcı Drama Yöntemi ile öğretim yapılan deney grubu ile programın ön gördüğü yöntem ve tekniklerle öğretimin yapıldığı kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı puanlarını artırmada anlamlı farklılıklar görülmektedir. Deney grubu ve kontrol grubunun ön-test başarı puanları birbirine yakın görülmektedir. Denel işlemden sonra gerçekleştirilen son-testte deney grubu lehine anlamlı farklılık ortaya çıktığı görülmektedir. Son-testten 3 ay sonra gerçekleştirilen kalıcılık testinde ise deney grubu lehine anlamlı farklılık görülmektedir. Yani deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı puanları birbirlerine göre farklılık göstermektedir. Başka bir ifadeyle, uygulanan deneysel işlemin bir sonucu olarak öğrencilerin akademik başarıları değişmiştir. Bu durum, Yaratıcı drama ile işlenen Sosyal Bilgiler dersinin diğer yöntem ve tekniklerin kullanıldığı Sosyal Bilgiler dersine göre öğrencilerin akademik başarıları üzerinde anlamlı bir etki gösterdiğini ortaya koymaktadır.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi, “Deney ve kontrol gruplarının tutum puanları, gruplara, ölçümlere (ön-test, son-test, kalıcılık testi) ve bunların ortak etkisine göre farklılaşmakta mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir.

Programın ön gördüğü yöntem ve teknikleri uygulanan kontrol grubunun ön-test, son-test ve kalıcılık Tutum testleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark

olup olmadığı araştırılmış ve bu amaçla ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinde çift yönlü varyans analizi sonuçları kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 10: Öğrencilerin Ön-test, Son-test ve Kalıcılık Testi Tutum Puanlarına İlişkin Çift Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Ölçüm (Ön test-son test-Kalıcılık testi)	1653,000	1	1653,000	52,000	.000
Ölçüm* Grup	775,000	1	775,000	24,000	.000*
Hata	1551,000	49	31,000		

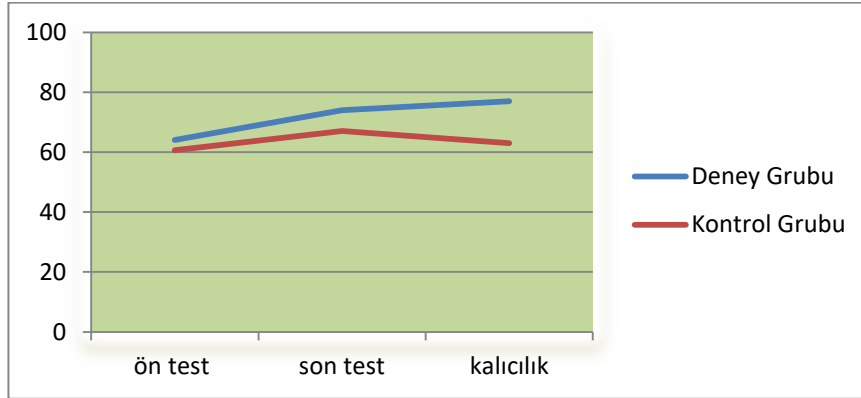
*p≤.05

Tablo 8’den, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi ön-test, son-test ve kalıcılık testi ortalama tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir [F(52,000)=0.00; p≤.05]. Bu sonuçtan hareketle öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği puanlarının deney grubu lehine anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

Tablo 8’deki verilere göre iki ayrı deneysel işleme maruz kalan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi tutum puanlarının uygulama sürecinde (deney öncesinden deney sonrasına) anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Diğer bir anlatımla farklı işlem gruplarında olmakla (deney-kontrol) tekrarlı ölçümler faktörlerinin (ön-test*son-test*kalıcılık) Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları üzerindeki ortak etkilerinin anlamlı olduğu görülmüştür [F(24,000)=0.00; p≤.05]. Bu sonuçtan hareketle öğretim yaklaşımının öğrencilerin tutum puanlarına etkide bulunduğu ifade edilebilir. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersinde Yaratıcı drama yöntemi ile öğretimin, programın ön gördüğü yöntem ve tekniklerle gerçekleştirilen öğretime göre öğrencilerin derse yönelik tutumlarını artırdığı söylenebilir.

Deney ve kontrol grubunun Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği ön-test, son-test ve kalıcılık testlerinden aldıkları puanlar grafik 2’de verilmiştir.

Grafik 2: Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön-test, Son-test ve Kalıcılık Tutum Puanları

Elde edilen bulgular, Yaratıcı Drama Yönteminin uygulandığı deney grubu ile programın ön gördüğü yöntem ve tekniklerin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarını artırmada farklı düzeyde etki yaptıklarını göstermektedir. Yani deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin tutum puanları birbirlerine göre farklılık göstermektedir. Ön-test tutum puanları deney ve kontrol grubunda birbirine yakın görülmektedir. Denel işlem sonrasında uygulanan son-test tutum puanlarında ise deney grubu lehine anlamlı farklılık görülmektedir. Kalıcılık tutum puanları da deney grubu lehine anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Başka bir ifadeyle, uygulanan deneysel işlemin bir sonucu olarak öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları değişmiştir. Bu durumun nedeninin Yaratıcı Drama Yöntemi ile öğrencilerin oyunsu süreçlerle eğlenerek öğrendiği, süreç içerisinde etkin katılımının sağlandığı ve bunun derse yönelik olumlu tutum geliştirmelerine katkıda bulunduğu şeklinde açıklanabilir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular özetlenmekte, bulgulardan elde edilen sonuçlar sıralanmış, yorumlanmış ve bu sonuçlar doğrultusunda uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırmada drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarıları, tutumları ve öğrenmenin kalıcılığı üzerindeki etkileri araştırılmış ve iki alt probleme cevap bulmaya çalışılarak; araştırmanın asıl problem cümlesine çözüm aranmıştır.

- Araştırmaya başlamadan önce deney ve kontrol grubunun hazırbulunuşluklarını belirlemek için yapılan ön test sonucunda deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ve iki grubun birbirine denk olduğu gözlemlenmiştir.
- Çalışmaya katılan öğrencilerin 25'i kız, 26'sı erkek öğrenci olmak üzere toplam 51 öğrenciden oluşmaktadır. Bu durum dengeli bir dağılımı da yansıtmaktadır. Ayrıca öğrencilerin benzer sosyal çevre ve şartlardan gelmesi de çalışmanın doğru yürütülebilmesi açısından önemli bir durum olarak değerlendirilebilir.
- Deney grubundaki öğrencilerin derslerinin işlenmesinde “yaratıcı drama” yöntemi kullanılmış; kontrol grubundaki öğrencilerin derslerinin işlenmesinde ise programın ön gördüğü öğretim yöntemi kullanılmıştır. Deney grubu 27 öğrenciden ve kontrol grubu ise 24 öğrenciden oluşmuştur. Bu durum da deney ve kontrol gruplarının dengeli bir dağılım göstermesi açısından önemlidir.
- Dört hafta süren uygulama boyunca deney grubunda drama, kontrol grubunda programın ön gördüğü yöntemle ders işlenmiştir ve bu dört haftalık süre sonunda gruplara son-test uygulanmıştır. Başlangıçta denk olan gruplar araştırma sonunda deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Gruplar arasındaki farkın deney grubu lehine olması; deney grubunda uygulanan drama yönteminin, kontrol grubunda uygulanan programın ön gördüğü yöntemlere oranla öğrenci başarısını daha fazla arttırdığını ortaya koymuştur.

- Yaratıcı Drama yönteminin kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test puanları analiz edildiğinde; öğrencilerin son-testte daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Kontrol grubu öğrencileri de son-testte daha başarılıdır; fakat ortalamalar baz alındığında son testte deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerinden daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir.
- Yaratıcı Drama yöntemi kullanılan deney grubu öğrencilerinin son-test ve kalıcılık testi puanları analiz edildiğinde kalıcılık testi lehine anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buda geçen üç ay süre içinde bilgilerin unutulmadığını gösterir. Yaratıcı Drama yönteminin öğrenmenin kalıcılığına etkisi vardır.
- Programın ön gördüğü yöntem ve tekniklerin kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerinin test ve kalıcılık testi puanları analiz edildiğinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Araştırmadan üç ay sonra yapılan kalıcılık testinde deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır; öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasında drama yöntemi programın ön gördüğü yöntemden daha etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, ilköğretim 4.sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yer alan “Üretimden Tüketime” ünitesi ile ilgili yaratıcı drama etkinlikleri geliştirilmiş, yaratıcı drama uygulamalarının öğrencilerin başarılarına, tutumlarına, kalıcılıklarına olan etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında uygulanan başarı testi ve tutum ölçeğinden elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmış ve ilgili literatürle tartışılarak sunulmuştur.

5.1.2. Akademik Başarı Testi Son-Test Puanlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmada uygulanan ön-test ve son-testler karşılaştırıldığında kontrol ve deney gruplarının her ikisinin de başarılarında artış olmuştur. Bu sonuç, kontrol ve deney grubunda uygulanan etkinliklerin başarıyı olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Bu durumda kontrol grubunda uygulanan Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan etkinliklerin de başarıyı arttırmada etkili bir yere sahip olduğu

söylenbilir. Son-testler karşılaştırıldığında ise, deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p \leq 0.05$). Bu durum, yaratıcı olarak drama uygulamalarının öğrencilerin başarılarını arttırmada daha etkili olduğunu göstermektedir. Yaratıcı Drama uygulamalarının öğrenci başarısını arttırmada daha etkili olmasının sebebi, öğrencinin süreç içinde etkin olarak rol alması; ilgili rollere girerek kendilerini çekinmeden, rahatça ifade edebilmeleri; ısınma, rahatlama ve doğaçlama çalışmalarıyla dersin ilgi çekici hale gelmesiyle birlikte öğrencinin öğrenmeye istekli olması görülebilir.

Literatürde yer alan birçok araştırmada, dramanın öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği şeklinde sonuçlar elde edilmiştir.

Üstündağ (1988), Üstündağ (1997), Kamen (1992), Tanrıseven (2000), Yalın (2003), Kayhan (2004), Şahbaz (2004), Ay (2005), Sözer (2006), Zayımoğlu (2006), Karapınarlı (2007), Günaydın (2008), Güler (2008), Bilek (2009), Karacil (2009), Kartal (2009), Tuncel (2009), Erdoğan (2010), Akbaş (2011), Debreli (2011), Karataş (2011), Nayci (2011), Malbeleşği (2011), Yılmaz Arıkan (2011), Subaşı (2012), Ütkür (2012), Akkuş (2013), Yılmaz (2013) tarafından yapılan araştırmalar sonucunda, yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısı üzerinde olumlu etkisi olduğu bulunmuştur.

Literatürde yer alan bazı araştırmalarda ise yaratıcı drama uygulamalarının başarıyı etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır: Sağırılı (2001), Ekinözü (2003), Özer (2004) ve Selmanoğlu (2009) tarafından yapılan araştırmalardan elde edilen bulgulara göre yaratıcı drama yönteminin akademik başarılarında anlamlı bir etki oluşturmamıştır.

Bu araştırmanın konusu olan Sosyal Bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yöntemine dayalı öğretimin etkililiği söz konusu olduğundan yukarıda ilgili araştırmaların özetlerine yer verilmiştir. Sonuç olarak tüm bu araştırma bulguları incelendiğinde yaratıcı dramaya dayalı öğretimin öğrenci başarısını artırdığı ve diğer yöntemlerden etkili olduğu söylenebilir. Bu nedenle de Sosyal Bilgiler öğretiminde yaratıcı dramaya dayalı öğretime daha fazla yer verilmelidir.

Yapılan bu çalışma Selmanoğlu (2009), Özer (2004), Sağırılı (2001) ve Ekinözü (2003)'nün yaptığı çalışmaların sonucunu başarı yönünden desteklememektedir.

5.1.2. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Son-Test Puanlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmada uygulanan ön-test ve son-test tutum puanları karşılaştırıldığında kontrol ve deney gruplarının her ikisinin de artış olmuştur. Bu sonuç, kontrol ve deney grubunda uygulanan etkinliklerin de olumlu yönde tutum kazandırdığını göstermektedir. Bu sonuçtan yola çıkarak kontrol grubunda uygulanan Sosyal Bilgiler programında yer alan etkinliklerin de derse olan tutumları arttırmada etkili bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Son testler karşılaştırıldığında p değerinden de ($p=0.000$) anlaşılacağı gibi deney ve kontrol grubu tutum son testleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.. Bu sonuçlara göre programın ön gördüğü yöntem ve tekniklerin öğrenci başarıları üzerindeki fazla bir farklılık yaratmamıştır diyebiliriz. Yaratıcı drama yöntemiyle eğitim gören deney grubunun ise Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumunun olumlu yönde değişmiştir diyebiliriz. Yaratıcı drama yöntemi ile kendini rahatça ifade edip, etkinliklere aktif bir şekilde katılması bireyin derse olan tutumunu olumlu yönde etkileyecektir.

Literatürde yer alan birçok araştırmada, yaratıcı dramanın derse olan tutumu olumlu yönde etkilediği şeklinde sonuçlar elde edilmiştir. Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde bir öğretim tekniği olarak yaratıcı drama kullanımının, öğrencilerin ders başarısı ve derse karşı tutumları üzerinde olumlu etkiler yarattığı bulunmuştur. Yapılan araştırmada bu alanda yapılan benzer çalışmaları desteklemektedir. Bu nedenle de Sosyal Bilgiler öğretiminde yaratıcı dramaya dayalı öğretime daha fazla yer verilmelidir. Derse ilişkin tutumun öğrenci başarısında etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bundan dolayı öğrencilerin derse ilişkin olumlu tutumlar geliştirmelerine katkı verilmelidir.

Üstündağ (1997), Şahbaz (2004), Sözer (2006), Zayimoğlu (2006), Günaydın (2008), Arıkan (2011), Ütkür (2012) tarafından yapılan araştırmalarda öğrencinin derse olan tutumlarında da yaratıcı drama yönteminin daha etkili olduğu görülmüştür.

5.1.3. Kalıcılık Testi Puanlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma

Sosyal Bilgiler eğitiminde yaratıcı drama uygulamalarının uygulandığı deney grubu öğrencileri ile programda yer alan etkinliklerin uygulandığı kontrol grubu

öğrencilerinin kalıcılığa olan etkisi değerlendirildiğinde deney ve kontrol grupları arasında .005 anlamlılık düzeyinde deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubunun programın ön gördüğü yöntem ve tekniklerin uygulandığı kontrol grubundan daha çok bilgiyi hatırladığı söylenebilir.

Literatürde yer alan birçok araştırmada, yaratıcı dramanın öğrenmenin kalıcılığına olan olumlu yönde etkilediği şeklinde sonuçlar elde edilmiştir

Tanrıseven (2000), Güzel (2001), Aylıkçı (2001), Atar (2002), Kayhan (2004), Ay (2005), Duatepe (2005), Sözer (2006), Arıkan (2011) ve Durusoy (2012) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında yaratıcı drama yönteminin öğrenme kalıcılıklarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Yurt içinde yapılan araştırmalardan ulaşılan 70 çalışmanın 63'ünde yaratıcı dramanın bir öğretim yöntemi olarak kullanılmasının; öğrencinin akademik başarısını arttırmada, derse karşı olumlu tutum geliştirmesinde ayrıca öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasında etkili olduğunu göstermektedir. Yaratıcı dramanın eğitim- öğretimde bir yöntem olarak kullanılmasının %90 oranında başarılı sonuçlar ortaya çıkardığını söylemek mümkündür.

5.2. Öneriler

Yaratıcı Drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde kullanımıyla ilgili olarak yapılan bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında geliştirilen öneriler aşağıdaki gibidir:

5.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Yapılan bu araştırma Sosyal Bilgiler dersi ile sınırlıdır. Farklı derslerde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına, tutumuna ve kalıcılığa olan etkisi araştırılabilir.
- Bu araştırma Sosyal Bilgiler dersi “Üretimden Tüketime” ünitesi ile sınırlıdır. Sosyal Bilgiler dersinin farklı ünitelerinde de araştırma yapılabilir.

5.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Sosyal Bilgiler dersinde başarı, tutum ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığını sağlamak için yaratıcı drama yönteminden faydalanılabilir. Sosyal bilgiler dersi konularına uygun olarak yaratıcı drama etkinliklerini içeren programlar hazırlanmalıdır.
- Öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemini eğitim-öğretim sürecinde etkili bir biçimde kullanabilmeleri için hizmet öncesinde ve hizmeti içinde yetiştirilmelidirler. Sosyal Bilgiler ve diğer derslerde konuları işlerken yaratıcı drama etkinliklerinden faydalanmalıdırlar.
- Yaratıcı drama etkinliklerinin içeren derslerde öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri rahat ortamlar oluşturularak öğrenmenin kalıcılığı sağlanabilir.
- Eğitim fakültelerindeki tüm öğretmen adayları yetiştirilirken yeterli düzeyde yaratıcı drama eğitimi alarak mezun olması konusunda gerekli hassasiyet gösterilmelidir.
- Bugüne kadar yaratıcı drama ile ilgili yapılan araştırmalar incelenerek, derslerde kullanılan yaratıcı drama günlük planları birleştirilip öğretmenlere yönelik yardımcı materyaller oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2000). Etkili Öğrenme ve Öğretme. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Ada, E. (2016). *Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcı Drama Yönteminin Değerler Eğitimine Olan Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Adıgüzel, H. Ö. (1993). *Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Adıgüzel, Ö. (2001). Niçin Yaratıcı Drama. *Öğretmen Dünyası*, Mayıs (257), 13-16.
- Adıgüzel, Ö. (2015). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Abacı, S. (2014). *Yaratıcı Dramanın Ergenlerin Utangaçlıkla Baş Etme Ve Atılganlıklarını Geliştirmeye Yönelik Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akar, R. V. (2000). *Temel Eğitimin İkinci Aşamasında Drama Yöntemi ile Türkçe Öğretimi: Dorothy Heathcote'un "Uzman Rolü Yaklaşımı"*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Akbaş, H. Ş. (2011). *Fen Eğitiminde Problem Çözme Stratejisi Olarak Drama Uygulamalarının Başarı, Tutum, Kavramsal Anlama ve Hatırlamaya Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akın, A. (2016). *Yabancı Dil Öğretiminde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Lise 12. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel, Yansıtıcı Düşünme Becerilerine Ve Öğrencilerin Yabancı Dil Öğrenme Tutumlarına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Akkuş, Ç. (2013). *İlköğretim Birinci Sınıf Hayat Bilgisi Dersindeki Fen Kavramlarının Drama Yöntemiyle Öğretiminin Öğrenmedeki Başarı Ve Kalıcılığa Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek lisans tezi). Marmara üniversitesi/İlköğretim Ana Bilim Dalı, İstanbul.

- Akköse, E. E. (2008). *Okulöncesi Eğitimi Fen Etkinliklerinde Doğa Olaylarının Neden Sonuç İlişkilerini Belirlemede Yaratıcı Dramanın Etkililiği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İlköğretim Anabilim Dalı/Okulöncesi Öğretmenliği Programı, Eskişehir.
- Akoğuz, M. (2002). *İletişim Becerilerinin Gelişmesinde Yaratıcı Dramanın Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akoğuz, M. ve Akoğuz, A. (2011). *Yaratıcı Drama Etkinlikleri*. İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları.
- Akoğuz, M. ve Akoğuz, A. (2013). *Yaratıcı Drama Etkinlikleri* (2.Baskı). İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları.
- Aksarı, S. (2005). *İlköğretimde Günlük Ders Planlarında Yöntem Olarak Drama Örnekleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aral, N., Baran, G. Bulut, Ş. Ve Çimen, S. (2000). *Drama*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.
- Arıkan, E. N. Y. (2011). *İlköğretim okullarında yaratıcı drama yönteminin görsel sanatlar eğitiminde kullanılmasının erişimi, tutum ve kalıcılığa etkisi Meram İlköğretim okulu örneği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Atar, G. (2003). *Eğitici draması sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde kullanmanın öğrenmenin kalıcılığı üzerindeki etkileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ay, T. S. (2005). *İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretiminde Yaratıcı Drama ve Geleneksel Yöntemlerin Öğrenci Başarısı ve Hatırda Tutma Düzeyi Üzerindeki Etkileri*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Aykaç, M. (2008). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Aykaç, M. ve Adıgüzel, H. Ö. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (1), 297–314.
- Aylıkçı, E. Ş. (2001). *Sosyal bilgiler öğretiminde drama yönteminin kalıcılığın artırılmasında kullanılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Barr, D. Robert, Barth, James. (1977). *Defining The Social Studies*. Arlington, V. A: National Council for the Social Studies.
- Başkan, H. (2006). *Fen Ve Teknoloji Öğretiminde Drama Yönteminin Kavram Yanılgılarının Giderilmesi Ve Öğrenci Motivasyonu Üzerine Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Bertiz, H. (2005). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları Ve Öyküleme Çalışmalarına İlişkin Görüşleri*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Bilek, E. (2009). *İlköğretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Dramatizasyon Yönteminin Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Uyumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Cabral, B. (1988). *Teacher In Role And Childrens Zone Of Proximal Development. A Partnership For Acting And Reading Physical Signs. Researching Drama And Theatre In Education*. International Conference University Of Exeter.
- Ceylan, Ş. ve Ömeroğlu, E. (2007). Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Okul Öncesi Eğitimde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması Ve Uygulama Örnekleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 15-26.
- Çakır, B. (2008). *Anasınıfı Türkçe Dil Etkinliklerinde Yaratıcı Drama Yönteminin Etkililiği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). On dokuz Mayıs Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Çakmakçı, E. (2009). *Karar verme becerilerinin kazandırılmasında drama dersinin ilköğretim 4. sınıf öğrencileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Osman Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Çalışkan, N. ve Karadağ, E. (2005). Dramada Beden Dili. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (6)2, 103-113.
- Çelen, İ. (2008). *Eğitimde Dramada Uzman Rolü Yaklaşımı ve İngilizce Öğretimi: İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çelik, Ö. (2016). *Disiplinlerarası Yaklaşımla Değer Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması*. (Yayımlanmamış Doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezSorguSonucYeni.jsp>
- Debreli, E. (2011). *Yaratıcı Drama Temelli Öğretimin Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Oran Orantı Konusundaki Başarılarına ve Matematiğe Yönelik Tutumlarına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (2002). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A. yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2005). *Kurumdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Dirim, A. (2005). *Okul Öncesi Eğitimde Yaratıcı Drama*. İstanbul: Esin Yayınları. s. 39-64.
- Duatepe, A. (2004). *Drama temelli öğretimin yedinci sınıf öğrencilerinin geometri başarısına, vanHiele geometrik düşünme düzeylerine, matematiğe ve geometriye karşı tutumlarına etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Durusoy, H. (2012). *6. Sınıf "Kuvvet Ve Hareket" Ünitesinde Basamaklı Öğretim Yöntemi Ve Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenci Erişimine ve Kalıcılığa Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ekinözü, İ. (2003). *İlköğretimde Permütasyon ve Olasılık Konusunun Dramatizasyon ile Öğretiminin Başarıya Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Erdoğan, C. (2016). *Yaratıcı Drama Yönteminin İlkokul İkinci Sınıf İngilizce Dersi Meyveler (Fruits) Ünitesindeki Sözcük Öğrenme Başarısına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan, S. (2010). *Eğitici Drama Yönteminin Fen Ve Teknoloji Dersi Vücudumuzda Sistemler Ünitesinde Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eti, İ. (2010). *Drama Etkinliklerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Becerileri Üzerine Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Farris, J. and Parke, J. (1993). "To Be Or Not To Be: What Students Think About Drama". The Clearing House. p. 231-234.
- Gedik, Ö. (2014). *Yaratıcı Drama Yönteminin Matematik Dersinde Öğrencilerin Farklı Öğrenme Düzeylerine Ve Öz-Yeterlik Algılarına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sıtkı Koçman Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Güler, İ. K. (2008). *İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Etkililiği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Gültekin, D. (2014). *Yaratıcı Drama Eğitiminin 60-72 Aylık Çocukların Sosyal-Duygusal Gelişimine Etkisi (Malatya İli Örneği)*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Günaydın, G. (2008). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Yönteminin Erişi Ve Tutum Üzerindeki Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gündoğan, A. (2011). *Yaratıcı Hayal Gücü Testinin Türk Çocuklarına Uyarlanması Ve Dramanın Farklı Yaş Gruplarındaki Çocukların (10-13) Yaratıcı Hayal Güçleri Üzerindeki Etkisi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güneysu, S. (1991). *Eğitimde Drama Ulusal Okul Öncesi Eğitimi*. Eskişehir: YA-PA Yayınları.

- Güzel, H. E. (2001). *İlköğretim 6. sınıf fen bilgisi dersinde dramatizasyon yönteminin başarıya etkisi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezSorguSonucYeni.jsp>
- Hartuç A, D. (2015). *İlkokul 2. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinin Drama Yöntemi İle Öğretimine İlişkin Bir Uygulama Önerisi.* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- İlhan, A. Ç., Okvuran A. ve Adıgüzel H. Ö. (2004). *Drama* (Birinci Baskı). İstanbul: Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kaf, Ö. (1999). *Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi.* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kahriman, M. (2014). *İlkokul 3.Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Benim Eşsiz Yuvam Temasındaki Konuların Drama Yöntemine Dayalı Öğretiminin Öğrencilerin İletişim, Empati Becerileri Ve Değer algıları Üzerine Etkisi.* (Yayınlanmış Yüksek lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kamen, M. (1992). *Creative Drama and the Enhancement of Elementary School Students Understanding of Science Concepts.* Dissertation Abstracts International. DAI-A 52/07, 2489.
- Karacil, M. (2009). *İlköğretim 1. Kademe Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencinin Akademik Başarısına Etkisi.* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Karadağ, A. (2003). *Okul Öncesinde Dramatik Etkinlikler.* Ankara: Kök Yayıncılık. s. 109-117.
- Karadağ, E. (2005). *Eğitim Yönetimi ve Öğretim Yöntemleri İlişkisi kapsamında Drama Yönteminin Değerlendirilmesi.* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karapınarlı, R. (2007). *İlköğretim 7. Sınıf Matematik Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Başarı ve Kalıcılık Düzeyine Etkisi.* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

- Karataş, O. (2011). *İlköğretim I. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Doğal Afet Eğitiminde Drama Tekniğinin Öğrencilerin Başarılarına Etkisi (DeneySEL Çalışma)*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Kartal, T. (2009). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi İlk Çağ Tarihi Konularının Öğretiminde Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kavcar, C. (1985). *Örgün Eğitimde Dramatizasyon. Eğitim ve Bilim*. Ankara: TED Yayınları. s. 32-41.
- Kayhan, C. H. (2004). *Yaratıcı Dramanın İlköğretim 3. Sınıf Matematik Dersinde Öğrenmeye, Bilgilerin Kalıcılığına Ve Matematiğe Yönelik Tutumlara Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kırıçoğlu, O. (1991). *Sanatta Eğitim*. Ankara: Demircioğlu Matbaacılık.
- Koç, K. (2009). *İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Dersinde Dramatizasyonla Yaratıcı Dramanın Karşılaştırılması*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuzmayıs Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Koşucu, E. (2016). *Okulöncesi Öğretmenliği Programındaki 'Çocukta Oyun Gelişimi Dersinde' Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Malbeği, F. (2011). *Drama Yönteminin Sosyal Bilgiler Dersi Başarısına ve Bilinçli Tüketim Düzeyine Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- McNaughton, M. J. (2004). *Educational Drama In The Teaching Of Education For Sustainability*.
- MEB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4-5. sınıflar Öğretim Programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB. (2005a). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. İstanbul: Başarı Yayıncılık.

- MEB. (2005b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB. (2006, Ağustos). *İlköğretim Sanat Etkinlikleri Dersi Programı ve Kılavuzu*. Ankara.
- Metin, G. G. (1999). *Dramanın 5-6 yaş çocuklarının Sosyal- Duyusal Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Metin, M. (2014). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Moore, H ve Caldwell, H. (1993). "Drama And Drawing For Narrative Writing in Primary Grades" *The Journal Of Educational Research*, v-87, n-2, p. 100-110.
- Nalçacı, İ. Ö. (2012). *Çevremizdeki Kirlilik Konusunun İlköğretimde Yaratıcı Drama Yöntemi İle İşlenmesi Ve Öğrenci Farkındalığına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Nayci, Ö. (2011). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Neelands, J. & Goode, T. (2006). *Structuring Drama Work*. 10th printing. Cambridge University Press.
- Oğuzkan, A. F. (1993). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Emel Matbaacılık Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
- O'Hara, M. (1997). *Process And Product: Some Perspectives On The Of Presentation And Performance In Preparing PGCE Secondary English To Teach Drama*. *Researching Drama And Theatre In Education International Conference*.
- O'Neill C. & Lambert, A. (1984). *Drama Structures: A Practical Handbook For Teachers*. London: Stanley Thornes Ltd.

- Okvuran, A. (2001a). Okulöncesi Dönemde Yaratıcı Drama. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 3, 22-25.
- Onur, G. (2008). *İlköğretim 2. ve 3. Sınıf Öğrencilerine Sınıf ve Okul Kurallarının Hayat Bilgisi Dersi Programı Çerçevesinde Drama Tekniğiyle Öğretiminin Kalıcılığa Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Orta, A. Z. (2009). *Etkili İletişim Sürecinde Kişilerarası İletişim Becerileri Ve Yaratıcı Drama Uygulama Örneği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kültür Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Önder, A. (2010). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özcan, Ş. (2013). *Yaratıcı Dramanın Anlayarak Anlatma Becerilerinin Geliştirilmesine Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özer, M. (2004). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Demokratik Tutumlara Ve Ders Başarısına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Öztürk, A. (2007). *İlköğretimde Drama*. Ankara: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Phillips, E. Higginson, W.(1997). *Creative Mathematics : Exploring Children's Understanding. Educational Studies in Mathematics* (42).
- Pinciotti, P. (1993). *Creative drama and young children: The dramatic learning connection. Art Education Policy Review*. 94(6), 24-28. ISSN: 1063-2913.
- Saab, J. F. (1988). *The effects of creative drama methods on mathematic achievement, attitudes and creativity*. Dissertation Abstracts International. DAI-A 48/10, 2538.
- San, İ. (1996). Yaratıcı Dramanın Üç Boyutu, *Yaşadıkça Eğitim*, (49), 19-23.

San, İ. (1996). Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştiren Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama. *Yeni Türkiye Dergisi*, (2), 148-160.

San, İ. (2012). *Çocuk Müzeleri ve Yaratıcı Drama*. Ankara: Naturel Yayıncılık.

Sağırılı, H. E. G. (2001). *İlköğretim 6. Sınıf Fen Bilgisi Dersinde Dramatizasyon Yönteminin Başarıya Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezSorguSonucYeni.jsp>

Sağlam, R. T. (2007). *Kendi Oyunun Kendin Yap*. Ankara: Deniz Kitapevi.

Sağlamer, E. (1997, Mayıs). Sosyal Bilgiler. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı: 232, Ankara.

Sedef, A. (2012). *Yaratıcı Drama Etkinliklerinin İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Bilimsel Süreç Becerilerine, Bilimsel Yaratıcılıklarına Ve Öz düzenlemelerine Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Selmanoğlu, E. (2009). *İlköğretim 5.Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Dramanın Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Siegemund, A. (2003). Improvisation. Koch, G. Streisans, M. (Edt.) *wörter buch der Theater Paedagogik*, Berlin: Schibri Verlag. s. 137-139.

Smith M. K. (1996). *Fostering Creativity in early childhood Classroom*. *Early Childhood Education Journal*. Vol. 24, No. 2.

Soner, S. (2005). *İlköğretim Matematik Dersi Kesirli Sayılarda Toplama-Çıkarma İşleminde Drama Yöntemi ile Yapılan Öğretimi Etkililiği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Sözer, E. (1998). *Kurumdan Uygulamaya Sosyal Bilimlerin Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını.

Sözer, N. (2006). *İlköğretim 4. Sınıf Matematik Dersinde Drama Yönteminin Öğrencilerin Başarılarına Tutumlarına ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi*.

(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sözkesen, A. (2015). *60-72 Aylık Çocukların Değer Eğitiminde Öykü Temelli Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Subaşı, M. (2012). *Drama Yönteminin İlköğretim Yedinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Durgun Elektrik Konusunda Akademik Başarı ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Şahbaz, Ö. (2004). *İlköğretim 4. Sınıf "Canlılar Çeşitlidir" Ünitesinde Yaratıcı Drama Uygulamalarının Öğrencilerin Sözel Yaratıcılıklarına, Başarılarına ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Şahin, Y. İ. (2016). *Drama Tekniği ile Zenginleştirilmiş 5e Modelinin Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Yönelik Etkileri: Maddenin Tanecikli Yapısı ve Karışımlar*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Giresun.

Şenol, E. N. (2011). *İlköğretim Matematik Dersinde Yaratıcı Drama Uygulamalarının Öğrencilerin Problem Çözme Stratejileri, Başarı, Benlik Kavramı ve Etkileşim Örüntüleri Üzerindeki Etkisi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Tanrıseven, I. (2000). *Matematik Öğretiminde Problem Çözme Stratejisi Olarak Dramatizasyonun Kullanılması*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Tanrıverdi, Ö. (2012). *Yaratıcı Drama Yöntemi İle Verilen Eğitimin Okulöncesi Öğrencilerinin Çevre Farkındalığına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sıtkı Koçman Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Tezbaşaran, A. A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara: Psikologlar Derneği Yayınları.

Tuncel, S. (2009). *İlköğretim 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersinde Maddenin Tanecikli Yapısı Ünitesinin Yaratıcı Drama ile Öğretiminin Öğrencilerin Başarısına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Tulgay, B. (1997). *Yaratıcı Drama Eğitimi Alan ve Almayan Ergenlerin Yaratıcılıklarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türkel, A. (2011). *Yaratıcı Dramanın Yaratıcı Yazma Başarısına ve Yazmaya Karşı Tutuma Etkisi (İlköğretim 8. Sınıf)*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ulubey, Ö. (2015). *Vatandaşlık Ve Demokrasi Eğitimi Programının Yaratıcı Drama Ve Diğer Etkileşimli Öğretim Yöntemleri İle Uygulanmasının Akademik Başarıya Ve Demokratik Değerlere Bağlılığa Etkisi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üstündağ, T. (1988). *Dramatizasyon Ağırlıklı Yöntemin Etkililiği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Üstündağ, T. (1994). *Günümüz Eğitiminde Dramanın Yeri*. Ankara: Atölye Yayınları.
- Üstündağ, T. (1997). *Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Erişime ve Derse Yönelik Öğrenci Tutumlarına Etkisi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Üstündağ, T. (2001). *İletişim Sürecinde Yaratıcı Dramaya Çok Yönlü Bakış*. Aslan N. (Ed.). Ankara: Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi Yayınları.
- Üstündağ, T. (2002). *İlköğretim Programlarında Eleştirel Düşünme Becerileri ve Yaratıcı Drama*. Türkiye 4. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri, Ankara. s. 35.
- Üstündağ, T. (2011). *19. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri*. Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Kocaeli.
- Ütkür, N. (2012). *Yaratıcı Drama Yönteminin Hayat Bilgisi Derslerinde Kullanılmasının Öğrencilerin Başarı Ve Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Wee, S. J. (2009). *A case study of drama education curriculum for young children in early childhood programs. Journal of Research in Childhood Education*, 23(4), 143-496.
- Wright, R. P. (2006). *Drama education and development of self: my thorreality? Social Psychology and Education*, 9 (1), 43-65.
- Yağmur, E. (2010). *7. Sınıf Fen Ve Teknoloji Dersinin Yaratıcı Drama Destekli İşlenmesinin Eleştirel Düşünme Becerisi Ve Başarı Üzerine Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Yalım, N. (2003). *İlköğretim Dördüncü Sınıf Fen Bilgisi Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi ile Öğretiminin Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yassa, N. A. (1999). *High School Involvementın Creative Drama. Research in Drama Education*, 4(1), 3,7.
- Yeğen, G. (2003). *Yaratıcı Drama İlköğretim Online, Öğretim Uygulamaları*, 2(2). 28.08.2017 tarihinde [http://ilkogretimonline.org.tr/ /index.php/io](http://ilkogretimonline.org.tr/index.php/io) adresinden alınmıştır.
- Yetim, B. N. (2015). *Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yardımseverlik ve Dayanışma Değerlerinin Öğretiminde Kullanılan Örnek Olay ve Drama Yöntemlerinin Etkililiğinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Yılmaz A., E. N. (2011). *İlköğretim Okullarında Yaratıcı Drama Yönteminin Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanılmasının Erişi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi: Meram İlköğretim Okulu Örneği*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yılmaz, S. (2013). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Drama Yöntemi İle Öğretimin Öğrencilerin Sosyal Beceri, Empatik Beceri Ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yılmaz, R. B. (2010). *Çocukların Kelime Ediniminde Yaratıcı Drama Çalışmalarının Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Bir Örnek-Olay İncelemesi*.

(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Zayimoğlu, F. (2006). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Coğrafya Ve Dünyamız” Ünitesinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrenci Başarısı Ve Tutumlarına Etkisi.* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Zengin, E. E. (2014). *Yöntem Olarak Yaratıcı Drama Kullanımının İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlere Etkisi.* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

EKLER

Ek 1: Ders Planları

Ek 2: Başarı testi

Ek 3: Tutum Ölçeği

Ek 4: Öğrenci Fotoğrafları

Ek 5: Araştırma İzni

EK-1**DERS PLANLARI****DERS PLANI 1**

TEMA: ÜRETİMDEN TÜKETİME

KONU: İSTEKLERİMİZ VE İHTİYAÇLARIMIZ

YAŞ GRUBU: 9 yaş (24 – 27 kişi)

DERS SAATİ: 40 dk + 40 dk

YÖNTEM: Yaratıcı Drama

TEKNİK: Dramatizasyon, Rol Oynama, Doğaçlama.

KAVRAMLAR: İstek ve ihtiyaçlar, ekonomi

GELİŞTİRİLEN KİŞİSEL NİTELİKLER: Özsaygı, özgüven, özyönetim

ARAÇ-GEREÇ: Ekmek, oyuncak araba, su şişesi, atkı, kitap, pantolon, ayakkabı, çorap, çanta, elbise askısı, çikolata, oyuncak bebek

KAZANIMLAR:

- İstek ve ihtiyaçlarını ayırt eder.

SÜREÇ:

A) ISINMA – HAZIRLIK- OYUN AŞAMASI

Sınıf drama çalışması için düzenlenir. Çocuklar hazırlandıktan sonra ısınma çalışmasına başlanır. Lider, katılımcılar sınıf içinde serbest yürürken çeşitli yönergeler verir. Katılımcılardan yönergeye göre hareket etmeleri istenir (7 dk). “Şimdi deniz kenarındasınız. Sahil o kadar sıcak ki... Sıcaktan bunalmaya başladınız... Boğazınız kurudu sıcaktan... Suyunuzu çıkarıp suyunuzu içiyorsunuz ve rahatlıyorsunuz... Şimdi dışarıdasınız ve dışarıso oldukça soğuk. Elleriniz, yüzünüz, kulaklarınız, burnunuz üşümeye başlıyor. Koşarak eve gidiyorsunuz ve eldivenlerinizi, atkınızı, berenizi takıyorsunuz... Şimdi de ormanda yürüyüş yapıyorsunuz. Orman o kadar güzel ki derin bir nefes alıp veriyorsunuz... Tekrar yürüyorsunuz... Karşınıza uzun zamandır görmediğiniz bir arkadaşınız çıktı... Onu görünce mutluluktan uçuyorsunuz. Hemen onun boynuna sarılıyorsunuz...” denilir.

“ANLAT BAKALIM ” oyunu

Katılımcılardan çember oluşturulmaları istenir. Çemberin ortasında karışık bir şekilde daha önceden belirlenmiş olan; ekmek, oyuncak araba, su şişesi, atkı, kitap, pantolon, ayakkabı, çorap, çanta, elbise askısı, çikolata, oyuncak bebek yerleştirilir. Katılımcılardan gönüllü olanlardan başlayarak çember ortasında bulunan nesnelere birini seçerek onun kendisine ne çağrıştırdığı, kendisi için ne anlama geldiğini kendi cümleleri ile ifade etmeleri istenir (5 dk. boyunca). Bu oyunla amaç katılımcıları etkinlik sırasında dramatize edecekleri konuya uygun ortam sağlamaktır.

B) ETKİNLİK AŞAMASI

Lider katılımcıları kendi isteklerine göre değil de sırasıyla A, B, C, D diyerek lider grupları ayırır. A'lar, B'ler, C'ler, D'ler bir araya gelirler. Lider katılımcılara başından geçen bir anıyı anlatmaya başlar.

“Çocukluğumda yaşadığım bir olayı sizinle paylaşmak istiyorum. Ben geniş bir ailede yaşadım: Annem, babam, dedem, babaannem. Uzun bir süre beraber zaman geçirdik. Babam inşaat ustası, annem ev hanımı idi. Bizim ev kiraydı. Babamda çok kazanamıyordu. Zar zor geçiniyorduk. Annem de çalışmıyordu evde bizimle ve dedemlerle ilgileniyordu. Bir gün okuldan eve geldiğimde ayakkabımın su aldığını ve çorabımın ıslandığını fark ettim. O zamanlar sizin gibi 4.sınıfa gidiyordum. Kardeşimde 1.sınıfa gidiyordu. Akşam hep birlikte otururken, anneme artık ayakkabımın su kaçırdığını, çorabımın ıslandığını söyledim. Bunu babam duyunca bana “Doğrudur kızım 2 yıldır sana ayakkabı alamadık” demişti. “Yarın annen, kardeşin, deden babaannen, hep birlikte dışarı çıkarız. Hem biraz gezeriz hem de sana ayakkabı alırız” dedi. Bunu duyunca çok sevindim. Gerçekten de 2 yıldır aynı ayakkabı ile okula gidip geliyordum. Kardeşim Özkan biraz kıskandı bu durumu. Babam bunu fark edince “oğlum sana daha yeni ayakkabı aldık” dedi. “Şimdi ablana alalım” diye de devam etti. O akşam heyecandan uyuyamadım sanki yarın bayram... Pazar günüydü o gün. Herkes evdeydi. Güzel bir kahvaltıdan sonra dışarı çıktık. Kardeşim hala surat asıyordu. Bir tane mağazaya girdik. Bana ayakkabı bakıyoruz tabi. Ayağıma giyiyorum küçük geliyordu. Ayakkabı bakılır dururken kardeşim Özkan ayakkabı mağazasının karşısında duran oyuncakçıya gittiğini fark etti annem. Hemen yanına gitti oğlum ne yapıyorsun burada dedi. Özkan elinde oyuncak araba oynuyor. Annem onu aldı yerine bırakmaya çalışıyor. Kardeşim vermiyor. Anneme de sürekli “benimde oyuncak arabamın tekeri kırıldı bana da oyuncak araba alın” diye anneme sinirlenmeye başladı. Özkan’ın sesini duyunca biz hepimiz; Babam, dedem, annem, babaannem oyuncakçının yanına geldik. Özkan “ablama ayakkabı alıyorsanız, bana da oyuncak araba alın diye ağlamaya başlamaz mı ?”

Lider hikâyeyi burada bitirir. Ve katılımcılara dönerek “ Sizce bundan sonra ne olmuştur? Kardeşim Özkan’a ayakkabıyı aldık mı? Ya da onu güzel bir şekilde ikna edebildik mi? Şimdi sizden bu hikâyenin devamında olanları canlandırmanızı istiyorum. Hadi grup arkadaşlarınızla rolleri paylaşınız”. Diyerek katılımcılara 3 dk. gibi bir zaman vererek grupların canlandırmalarına geçilir. Gruplar sırayla canlandırmalarını gerçekleştirmeleri için 10’ar dk. süre verilir.

C) DEĞERLENDİRME- PAYLAŞIM AŞAMASI

Canlandırmalar tamamlandıktan sonra lider, katılımcılardan çember şeklinde durmalarını ister. Katılımcılara üstlendikleri rolü canlandırırken neler hissettikleri sorulur. İhtiyaçlarımız ve isteklerimiz arasında ne gibi farklar olduğu, insanların istek ve ihtiyaçlarının birbirinden farklı olduğu konularında canlandırmalardan yola çıkarak konuşmalar yapılır. Konuşmalar 10 dk. boyunca devam eder süreç sonlandırılır.

DERS PLANI 2

TEMA: ÜRETİMDEN TÜKETİME

KONU: İSTEKLERİMİZ VE İHTİYAÇLARIMIZ

YAŞ GRUBU: 9 yaş (24 – 27 kişi)

DERS SAATİ: 40 dk+ 40 dk

YÖNTEM: Yaratıcı Drama

TEKNİK: Toplantı düzenleme, Doğaçlama, Öğretmenin rolde olması

KAVRAMLAR: Giyim, ticaret, ulaşım

GELİŞTİRİLEN KİŞİSEL NİTELİKLER: Özsaygı, özgüven, özyönetim

ARAÇ-GEREÇ: Sokak çocukları ile ilgili görseller, A4 kâğıtları

KAZANIMLAR:

- İhtiyaçlardan hareket ederek insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur.

SÜREÇ:

A) ISINMA – HAZIRLIK- OYUN AŞAMASI

Lider katılımcıları rahat olabilecekleri bir şekilde oturmalarını ister. Daha sonra katılımcılara birer A4 kâğıdı dağıtır. Lider katılımcılara “ Düşünün ki ıssız bir ada yolculuğuna çıkıyorsunuz. Bu adada uzun bir süre kalacağınız söylendi. Size yanınıza adada ihtiyacımız olacak 5 şeyi almanıza izin verildi. Şimdi sizlerde alacağınız bu şeyleri düşünerek verdiğim kâğıtlara yazmanızı istiyorum” diyerek 3 dk süre verir. Daha sonra lider katılımcılardan rast gele seçtiği 4-5 öğrencinin kâğıdını alır. Seçmiş olduğu kâğıtta yazan 5 maddeyi okur. Ve tüm gruba “Acaba arkadaşınız neden bu 5 şeyi almak istemiştir. Yanına almak istediği şeylerle benzerlik gösteren arkadaş var mı grupta? Bu konuda kim düşüncelerini belirtmek ister?” diye sorar. 10 dk. sürecek bu aşamada olabildiğince katılımcılara konuşma hakkı tanınır.

B) ETKİNLİK AŞAMASI

Lider katılımcılara “Grup olarak bir mahallede yaşamaktasınız. Mahallenizde aylardır gözlemediğiniz 3 tane sokak çocuğu var. Bu sokak çocukları için bir şeyler yapmak istiyorsunuz. Mahalle muhtarı hikmet bey soruna el atmak için mahalle de yaşayan kişileri mahallenin kahvehanesine toplar. Bu çocuklara yardım etmek için neler yapabiliriz? Diyerek toplantıya başlar. Lider katılımcılara “Bende bu mahallenin öğretmeniyim. Sizlerde kendinize mahalledeki insanlardan yola çıkarak(Esnaf, kasap, bakkal, dede,

çaycı, mahalle çocukları, teyzeler) birer rol dağılımı yapınız.” Diyerek gruba 5 dk süre verir. Doğaçlamaya başlanır. Doğaçlama 30 dk. boyunca devam eder. Lider katılımcılara doğaçlamaya başlamadan önce sokak çocukları ile ilgili resimler gösterir. Sokak çocukları hakkında kısa bir açıklamada bulunur (Hangi şartlarda, nasıl yaşamaya çalıştıkları konusunda 5 dk. bilgi verilir).

C) DEĞERLENDİRME- PAYLAŞIM AŞAMASI

Lider katılımcılardan çember oluşturacak şekilde ayakta durmalarını ister. Toplantı düzenlerken mahalleli sokak çocuğunun hangi ihtiyaçlarını karşılamayı düşündükleri sorulur. Doğaçlama süresince neler hissettikleri hakkında konuşmaları istenir. Konuşmalar 15 dk. sürer. İnsanların dünya üzerinde farklı şartlarda yaşadıkları, ama hayatlarını devam ettirmek için olmazsa olmazların neler olduğu üzerinde durularak sürece son verilir.

DERS PLANI 3

TEMA: ÜRETİMDEN TÜKETİME

KONU: İSTEKLERİMİZ VE İHTİYAÇLARIMIZ

YAŞ GRUBU: 9 yaş (24 – 27 kişi)

DERS SAATİ: 40 dk + 40 dk + 40 dk

YÖNTEM: Yaratıcı Drama

TEKNİK: Doğaçlama, dramatizasyon

KAVRAMLAR: Bütçe, israf, kaynak, gelir ve gider, tasarruf

GELİŞTİRİLEN KİŞİSEL NİTELİKLER: Özsaygı, özgüven, özyönetim

ARAÇ-GEREÇ: A4 kâğıdı, kalem, çeşitli görseller (simit, dondurma, oyuncak araba, kalemıraş, kalem, silgi, meyve suyu)

KAZANIMLAR:

- Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.

SÜREÇ:

A) ISINMA – HAZIRLIK- OYUN AŞAMASI

Lider katılımcılara alan içerisinde serbestçe yürümelerini ister. Lider katılımcılara çeşitli yönergeler verir (10 dk boyunca yönergelerle hareket edilir). “Şu anda bir çiftlikte yaşamaktasınız. Çiftliğiniz çok güzel havası mis gibi. Derin bir nefes alıp veriyorsunuz. Çiftliğinizde siyah bir inek var Şimdi bu ineği sağıp, eve gidip kaynatıp içiyorsunuz. Çiftliğinizde küçük bir tarlanız var. Şimdi bu tarlayı kazıyorsunuz. Tarlayı kazdıktan sonra şimdide çeşitli sebzelerin tohumlarından ekiyorsunuz. Çiftliğinizde bir su kuyusu var. Şimdi bu su kuyusundan su çekiyorsunuz. Çiftliğinizdeki eve geliyorsunuz. O da ne odanın lambasını açık bırakmışsınız. Boşuna yandığını fark edip kapatıyorsunuz. Daha sonra televizyonun fişinin takılı olduğunu ve ışığının yandığını da görüp fişi çekiyorsunuz.”

B) ETKİNLİK AŞAMASI

Lider katılımcıları A, B, C, D, E, F olmak üzere gruplara ayırır. Aynı harfteki katılımcıların bir araya gelerek kendi gruplarını oluşturmalarını ister. Katılımcıların görecekleri bir yere çeşitli görseller asar. Bu görsellerin altına da fiyatlarını yazar. Daha sonra lider katılımcılara şu metni okur:

“ 4 kişilik bir aile olan ÖZTÜRK ailesi bir akşamüstü masa başında toplanmıştır. Baba belediye de çalışan bir memurdur. Evin tek gelir kaynağı babanın çalışarak getirdiği

paradır. Evin babası Hamdi Bey 1 900 tl maaş almaktadır. Evin her ay kirası, elektrik, su, giyim, market ve pazar alışverişi ayrıca iki çocuğunun haftalık harçlığı gibi çeşitli giderleri vardır. Hamdi Bey ailesine her ay sıkıştığını ve para yetiremediğinden dert yanmaktadır. Bu konuya çözüm bulmak için aile üyeleri toplamaya karar verir. Ev bütçesini düzenlemek için bir araya gelirler.Evin4.sınıfa giden küçük kızı Ayşe' ye düşen harçlıkla da kendi ihtiyaçlarını karşılamak için odasına geçer ve kendi bütçesini düzenlemeye çalışır.”

Lider katılımcılara metni okuduktan sonra rol dağılımı yapmalarını ister. Bir aile olarak nasıl bir bütçe düzenlediniz? Evin küçük kızı Ayşe 1 haftalık harçlığı ile asılmış olan resimlerden (Altında fiyatları yazmaktadır.) hangi ihtiyaç ve isteklerini karşılayabilir? Diye sorarak düşünmeleri için 15 dk. süre verir. Daha sonra gruplar çıkarak rollerini canlandırırlar. Her gruba canlandırmalarını yapmaları için 7 dk. süre verilir.

C) DEĞERLENDİRME- PAYLAŞIM AŞAMASI

Lider, katılımcılardan çember oluşturacak şekilde ayakta durmalarını ister. Doğaçlama süresince neler hissettikleri hakkında konuşmaları istenir. Gelir ve giderlerimizi düzenlerken nelere dikkat edildiği üzerinde konuşulur. Kaynakları harcarken nelere dikkat etmemiz gerektiği, bütçe oluşturmanın faydaları üzerinde durulur. Bu aşama da katılımcıların konuşmaları için 15 dk. süre verilir ve süreç sonlandırılır.

DERS PLANI 4

TEMA: ÜRETİMDEN TÜKETİME

KONU: BİLİNÇLİ TÜKETİM

YAŞ GRUBU: 9 yaş (24 – 27 kişi)

DERS SAATİ: 40 dk+ 40 dk+ 40 dk

YÖNTEM: Yaratıcı Drama

TEKNİK: Doğaçlama, rol oynama, canlandırma

KAVRAMLAR: Para, Pazar, ücret

GELİŞTİRİLEN KİŞİSEL NİTELİKLER: Özsaygı, özgüven, özyönetim

ARAÇ-GEREÇ: A4 kâğıdı, kalem, saç kurutma makinesi, meyve suyu, süt, cep telefonu, kazak, laptop, çikolata, 1 paket makarna, Tüketici kanunu metni (grup sayısı kadar çoğaltılacak).

KAZANIMLAR:

- Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre satın alır.
- Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.

SÜREÇ:

A) ISINMA – HAZIRLIK- OYUN AŞAMASI

Lider katılımcılardan alan içerisinde serbestçe yürümelerini ister. Katılımcılar liderin yönergelerine göre hareket ederler (10 dk. boyunca yönergelerle hareket edilir).

“ Bol güneşli, harika bir gün. Yapacak pek çok işiniz var bugün. Pazar çantanızı da aldınız ve şimdi sokaktasınız...Her zaman ki marketinize gidiyorsunuz. Süt ve meyve suyu almayı planlıyorsunuz. Şu an markettesiniz... Market alışverişinizden sonra haftalık meyve ve sebzenizi almak üzere pazara gidiyorsunuz. Pazardasınız... Pazar alışverişinizden sonra sıra doktorunuzun dün size almanızı söylediği kremi almaya geldi. Eczanedesiniz... Eczaneden çıktınız... Cadde çok kalabalık. İnsanlara çarpmamak mümkün değil... Bir ara hiç eve ulaşamayacağınızı sandınız. Evinizdesiniz... Yeni aldığımız bilgisayarda oyun oynamak üzere oturdunuz. Ama ne o ! Daha iki ay önce aldığımız bilgisayarınızda bir sorun var. Kabloları kontrol ediyorsunuz. Bilgisayarınız çalışmıyor!”

Lider katılımcılara dönerek “Yaptığımız işlemlerin ortak yönleri nelerdir” diye sorarak söz hakkı verir (5 dk. sürer).

B) ISINMA- CANLANDIRMA AŞAMASI

Lider katılımcılardan ikili eş olmalarını ister. Drama alanında katılımcıların görebileceği bir yere araç – gereçler yerleştirilir. Eşlerden bir A, diğeri B olur. A'lar satıcı, B'ler alıcı Olur. Satıcı olan A'lar alıcı olan B'lere bir şeyler satmak istemektedirler. B'ler satmak istediği araç-gereci alan üzerinden seçer. Bu roller çerçevesinde ikililer bir konu belirlerler ve onu doğaçlamaya başlarlar (Hazırlanmaları için 2 dk. süre verilir). Lider, hangi ikilinin önünde durursa diğeri ikililer onların diyaloglarını dinleyecektir. Belli bir süre sonra lider A ve B 'lerin rollerini değiştirir. Satıcı olanlar müşteri, müşteri olanlar ise satıcı olur. Lider yeterli görünceye kadar ikililer doğaçlamalarına devam ederler. Her bir gruba doğaçlamaları için 3'şer dk. verilir.

Lider katılımcıların canlandırmalara son verdikten sonra, katılımcılardan 6 şarlı grup olmalarını ister. Lider her gruba Tüketici Kanunu'nda yer alan maddelerden birini verir. Her grup kendi maddesini okur. Lider, her grubun ellerindeki maddeye uygun bir durumu anlatan doğaçlama hazırlamasını ister. Gruplar hazırlanmaları için 3 dk. süre verilir. Ardından doğaçlamalar izlenir (Doğaçlamalar 5'er dk. sürer). Her doğaçlama sonrasında diğeri katılımcılar anlatılan sorunun ne olduğunu tahmin etmeye çalışırlar.

NOT: Lider, maddelerin katılımcılar tarafından anlaşılır olduğundan emin olmalıdır. Gerekirse, maddeleri örneklerle açıklama yolunu seçmelidir.

C) DEĞERLENDİRME- PAYLAŞIM AŞAMASI

Lider katılımcılardan çember oluşturacak şekilde ayakta durmalarını ister. Doğaçlama süresince neler hissettikleri hakkında konuşmaları istenir. Bilinçli bir tüketicinin nasıl hareket etmesi gerektiği, alış veriş yapılırken hangi hususların göz önünde bulundurulması gerektiği konularında konuşulur (Konu ile ilgili konuşmalar 15 dk. sürer). Tüketici olarak haklarımızı bilmemizin önemi konusunda durulur. Katılımcılardan süreç ile ilgili hissettiklerini ve yaşadıklarını anlatan bir mektup yazmaları istenir (10 dk. süre verilir). Mektuplardan birkaç tanesi okunarak süreç sonlandırılır.

DERS PLANI 5

TEMA: ÜRETİMDEN TÜKETİME

KONU: ÜRETİYORUZ- TÜKETİYORUZ

YAŞ GRUBU: 9 yaş (24 – 27 kişi)

DERS SAATİ: 40 dk+ 40 dk

YÖNTEM: Yaratıcı Drama

TEKNİK: Doğaçlama, rol oynama, canlandırma, donuk imge, geriye dönüş,

KAVRAMLAR: iş bölümü, dağıtım, ürün, tüketim, üretim

GELİŞTİRİLEN KİŞİSEL NİTELİKLER: Özsaygı, özgüven, özyönetim

ARAÇ-GEREÇ: tabak, peynir, çatal

KAZANIMLAR:

- Kullandığı bazı ürünlerin üretim, dağıtım, tüketim ağını oluşturur.

SÜREÇ:

A) ISINMA – HAZIRLIK- OYUN AŞAMASI

Lider katılımcılardan alan içerisinde serbestçe yürümelerini ister. Katılımcılar liderin yönergelerine göre müzik eşliğinde hareket ederler.10 dk. boyunca yönergelerle hareket edilir.

“ Her hafta sonu gibi bu hafta sonu da köyünüze gittiniz. Çünkü siz bir fındık üreticisiniz. Almış olduğunuz fındık fidelerini şimdi bahçenize dikiyorsunuz... Fındıklara gübre atıyorsunuz... Aradan zaman geçiyor fındıklar olmaya başladı... Şimdi de köyünüzde fındık zamanı fındıkları topluyorsunuz... Topladığınız fındıkları çuvalayıp harmana götürüyorsunuz... fındıkları harmana döküyorsunuz... Fındıkları kurusun diye karıştırıyorsunuz... Şimdi fındıkları tüccara satmak üzere çuvalıyorsunuz. Çuvaladığınız fındıkları kamyonete yüklüyorsunuz... Şimdi tüccardasınız... Fındıkları iyi bir fiyata anlaşarak pazarlıyorsunuz. Tüccarda bu fındıkları çikolata fabrikasına satıyor... Evdesiniz... Kardeşiniz çikolata diye tutturuyor... Şimdi markete gidiyorsunuz... Marketten fındıklı çikolata alıyorsunuz... Belki de sizin ürettiğiniz fındıklar şimdi size çikolata olarak dönmüştür diye düşünerek gülümsüyorsunuz”.

B) ISINMA- CANLANDIRMA AŞAMASI

Lider katılımcıları A, B, C, D olarak 4 gruba ayırır. Lider katılımcılara elinde tuttuğu tabağın içindeki peyniri gösterir. Katılımcı gruplara “Yediğiniz peynirin tabağınıza gelene kadar hangi süreçlerden geçmiş olduğunu hiç düşündünüz mü? Şimdi sizlerden grup

arkadaşlarınızla bunu dűşűnerek canlandırmanızı istiyorum.” Diyerek katılımcılara 5 dk. süre verir. Ve grupların sırasıyla canlandırmaları istenir. Canlandırmalar 5 dk. sürer. Daha sonra lider katılımcılardan peynirin soframıza gelene kadar ki tüm aşamaları donuk bir şekilde hiç konuşmadan, hareket etmeden göstermelerini ister. Her grubun bir süreci donuk imge ile göstermesini ister. Bunun için de katılımcılara 5 dk. süre verir. Katılımcılar donuk imgelerini sırasıyla gerçekleştirilir. 5 dk. sürer.

C) DEĞERLENDİRME- PAYLAŞIM AŞAMASI

Lider katılımcılardan yerlerine oturmalarını ister. Drama süreci ile ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etmek isteyenlere söz hakkı verilir (7 dk. süre verilir). Daha sonra katılımcılara herhangi bir ürünün bize ulaşana kadar hangi süreçlerden geçtiğini resim ile ifade etmeleri istenir. Lider katılımcılara yardımcı olmak için örnekler verebilir. Süt, ekmek, çikolata, peynir vb. 10 dk. boyunca resim çalışması yapılarak süreç sonlandırılır.

DERS PLANI 6

TEMA: ÜRETİMDEN TÜKETİME

KONU: MESLEĞİMİ SEÇİYORUM

YAŞ GRUBU: 9 yaş (24 – 27 kişi)

DERS SAATİ: 40 dk+ 40 dk

YÖNTEM: aratıcı Drama

TEKNİK: Doğaçlama, rol oynama, canlandırma, Röportaj

KAVRAMLAR: Meslek, sanat

GELİŞTİRİLEN KİŞİSEL NİTELİKLER: Özsaygı, özgüven, özyönetim

ARAÇ-GEREÇ:-

KAZANIMLAR:

- İhtiyaçlarla meslekleri ilişkilendirir.

SÜREÇ:

A) ISINMA – HAZIRLIK- OYUN AŞAMASI

Lider katılımcılardan alan içerisinde serbestçe yürümelerini ister. Katılımcılar liderin yönergelerine göre müzik eşliğinde hareket ederler (7 dk. boyunca yönergelerle hareket edilir).

“Şoför gibi araba kullanın... Balerin gibi dans edin... İtfaiyeci gibi yangın söndürün... Marangoz gibi çivi çakın... Aşçı gibi yemek karıştırın... Çiftçi gibi toprağı kazın... Temizlik işçisi gibi camları silin... Berber gibi saç kesin... Demirci gibi demire vurun... Makinist gibi tren kullanın... Doktor gibi hasta muayene edin... Öğretmen gibi ders anlatın.” yönergeleri ile ısınmaları sağlanır.

“Meslekler” oyunu

Yan yana gelinerek bir daire oluşturulur. Bir çocuk ortadadır. Çocuk sayısının yarısı kadar meslek ismi belirlenir. Dairenin yarısındaki çocuklara sırayla birer meslek ismi verilir ve aynı meslekler sırayla diğer yarısındaki çocuklara verilir: Avukat, mühendis, doktor, nalbant, öğretmen, bankacı, subay, taksici, işçi, itfaiyeci vb.

Bundan sonra ortadaki oyuncu “mühendisler” dediğinde mühendis olan iki kişi geriye doğru bir adım atar ve daire etrafında saat yönünde dönerek eski yerine gelir. Yerine ilk gelen çocuk ortadaki ile yer değiştirir ve yeni oyunu o başlatır (10 dk. meslekler oyunu oynanır).

B) ISINMA- CANLANDIRMA AŞAMASI

Lider katılımcıları A, B,C,D,E olarak 5 gruba ayırır. Lider grupların her birine temel ihtiyaçlarımızdan birini yazılı olarak verir.

- Barınma
- Güvenlik,
- Sağlıklı olma,
- Beslenme,
- Giyinme (İhtiyaçları ayrı ayrı kartonlara büyük puntolarla yazılır. Gruplara rastgele dağıtılır).

Katılımcılardan temel ihtiyacımızı karşılamaya çalışan bir mesleği seçerek, kendi aralarında konuşmalarını ve sonra grup olarak o mesleği canlandırmaları istenir.3 er dakika verilir. Ve grupların canlandırmalarını istenir.

Her grup canlandırmasını bitirdiği zaman, grupta seçilen mesleği canlandıran katılımcıyla diğer gruptaki katılımcılarla aralarında bir röportaj gerçekleştirilir. Farklı her gruptaki katılımcılar toplam iki soru yöneltebilirler. Mesleği canlandıran katılımcı sorulara cevap verir. Süreç tamamlanır. Diğer grubun canlandırmasına geçilir. Aynı şekilde devam ettirilir (30 dk. sürer).

C) DEĞERLENDİRME- PAYLAŞIM AŞAMASI

- Duygu düşünceler paylaşılır.
- Etkinlik boyunca yapılanlar hakkında konuşulur (7 dk. sürer).
- Katılımcılara hayallerindeki, ileride sahip olmak istedikleri mesleği yazı, şiir, resim, şarkı sözü vb. yollarla ifade etmeleri için süre verilir. Birkaç katılımcının yazdıkları diğer katılımcılarla paylaşılır (13 dk. sürer).

EK-2
SOSYAL BİLGİLER DERSİ “ÜRETİMDEN TÜKETİME” ÜNİTESİ
BAŞARI TESTİ

ADI-SOYADI: OKULU:.....NOTU:...

Sevgili Öğrenciler,

- Testimizde çoktan seçmeli 30 adet soru bulunmaktadır.
- Sorularda sadece 1 tane doğru cevap bulunmaktadır.
- Cevapları size vereceğim cevap anahtarını kâğıdına işaretleyiniz.
- Sorulara vereceğiniz cevaplar yaptığımız araştırmanın başarılı olabilmesi için büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle soruların tamamını okuyup, tüm soruları eksiksiz olarak cevaplayın.
- Gösterdiğiniz özen için teşekkür ederim.

SOSYAL BİLGİLER TEST SORULARI

"Kişi ve kurumların aylık gelir ve giderlerini gösteren tabloya... denir.

- 1. Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?**
- A) Kroki
 B) Üretim
 C) Tüketim
 D) Bütçe

- 2) Ayşe: İsteddiğin çantayı alabildin mi?**
Sibel: Hayır alamadım.

Sibel'in çantayı alamama nedeni hangisi olamaz?

- A) Annesi almasına izin vermemiştir.
 B) Kaliteli ürün bulamamıştır.
 C) İsteddiği renkte çanta bulamamıştır.
 D) Son kullanma tarihi geçmiştir.

Kerem Bey oğluna çok istediği bilgisayarı kurnaz bir satıcıdan aldı. Bilgisayar bozuk çıkınca Kerem Bey bilgisayarı tekrar satıcıya götürdü, ancak satıcı bilgisayarın bozuk olmadığını, onların bozduğunu söyledi. Kerem Bey satıcıyı şikâyet etti.

3) Kerem Bey satıcıyı nereye şikâyet etmiş olabilir?

- A) "Tüketici Haklarını Koruma" Derneğine
- B) "Satıcıyı Şikâyet Ediyorum" Derneğine
- C) Arkadaşlarına
- D) Anne ve Babasına

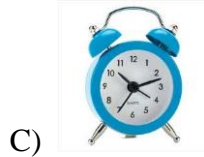
- I. Tiyatroya gitmek
- II. Su içmek
- III. Lunaparka gitmek
- IV. Mont giymek

4) Yukarıda verilenlerden kaç tanesi sosyal ihtiyaçtır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

5) Aşağıdaki görsellerde verilen ürünleri bir insan alacaktır.

Hangisini alan insan temel ihtiyaçlarına öncelik veren bilinçli tüketicidir?

Ahmet, alışveriş için bakkala gittiğinde fırıncının araba ile ekmekleri bakkala bıraktığını gördü.

6. Buna göre, ekmeklerin bakkala bırakılması alışverişin hangi aşamasıdır?

- A) Üretim
- B) Tüketim
- C) Dağıtım
- D) Toplama

7. Arkadaşlar ekmeğin serüvenini anlatan cümleleri sıralarsak sıralama nasıl olur?

- I. Fırında ekmeğin yapılması**
- II. Tarladan buğdayın toplanması**
- III. Markette halka dağıtılması**
- IV. Fabrikada un haline gelmesi**
- V. Araba ile marketlere taşınması**

- A) I – II – III – IV – V
- B) II – IV – I – V – III
- C) II – IV – V – I – III
- D) II – IV – I – III – V

- 8). I. TSE damgasına**
II. Son kullanma tarihine
III. Garanti belgesine
IV. Reklamına

Bilinçli bir tüketici alışveriş yaparken yukarıdakilerden hangilerine dikkat etmelidir?

- A) I – II
- B) I – II – III
- C) I – II – IV
- D) Hepsi

9). Bir ürün aldıktan sonra ürünün fişini veya faturasını almanızın sebebi aşağıdakilerden hangileridir?

- I. Ürünü ne zaman nereden aldığınızı ispatlamaktır.
- II. Akrabalarımıza göstermektir.
- III. Ürünle ilgili bir sorun yaşadığımızda hakkınızı arayabilmektir.
- IV. Devletimizin vergi toplamasına katkı sağlamak.

A. I-II-III-IV B. yalnız II C. I - III - IV D. yalnız IV

“Bir ürünün ne zamana kadar kullanılabileceğini gösteren tarih ürünün

10).Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi ile tamamlayabiliriz?

- A) Son kullanma tarihidir.
- B) Üretim tarihidir.
- C) Kalitesidir.
- D) Satış tarihidir.

**11) “Paranın nasıl kullanılacağıyla ilgili yapılan plana bütçe denir.”
Aile bütçesi oluşturulurken aşağıdakilerden hangisine öncelik verilmelidir?**

- A) Tatile
- B) Eğlenceye
- C) Spor faaliyetlerine
- D) Temel gereksinimlere

- I. Giyinme - istek
- II. Eğitim -temel ihtiyaç
- III. Barınma - temel ihtiyaç
- IV. Tablet almak - istek
- V. Sinemaya gitmek - sosyal ihtiyaç

12).Yukarıda verilen eşleştirmelerden hangileri doğrudur?

- A) I-II-III-IV-V
- B) I-II-III
- C) III-IV-V
- D) II-III-I

13) Aşağıdaki mesleklerden hangisi diğerlerinden farklı bir alanla ilgilidir?

- A) Eczacılık
B) Doktorluk
C) Hemşirelik
D) Öğretmen

14) Ailede bütçe yapmanın önemi nedir?

- A) Giderlerin gelirlere göre planlamasını yapmak.
B) Temel ihtiyaçları azaltmak.
C) Alışveriş listesi yapmak.
D) Ailenin daha fazla para harcamasını sağlamak.

15) Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) İlk olarak temel ihtiyaçlar karşılanmalıdır.
B) Tüm ihtiyaçlarımızı öncelik sırasına koyabiliriz.
C) İsteklerimiz, ihtiyaçlarımızdan önemlidir.
D) İhtiyaçlarımız, hayatımız boyunca devam eder.

16).

Bu soruyu çözerken kullandığınız kalem almakyapmış olduğunuz anlamına gelir.

Bu ifade de noktalı olan kısma aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) Üretim
B) Dağıtım
C) Tüketim
D) Geri dönüşüm

17)

İhtiyaçlarımız
1.
2.
3.
4.

İhtiyaçlarını yandaki tabloya önem sırasına göre yazan Barış, sıralamanın en sonuna aşağıdakilerden hangisini yazmalıdır?

- A) Barınma
B) Eğitim
C) Sağlık
D) Eğlence

18) Aşağıdakilerden hangisi bilinçli bir tüketicinin davranışlarından biri olamaz?

- A) Ürünlerin TSE damgası olup olmadığına bakmak.
- B) Aldığı ürünün reklamına değil kalitesine bakmak.
- C) Son kullanma tarihine bakmadan bir ürünü almak.
- D) Aile bütçesine uygun alışveriş yapmak.

19). Aşağıdaki mesleklerden hangisi, eskiden yaygın olup günümüzde azalan mesleklere bir örnek oluşturur?

- A) Öğretmen
- B) Nalbant
- C) Doktor
- D) Kasap

1.

2.

3.

4.

5.

20). Yukarıdaki ürünlerden kaç tanesini alırken son kullanma tarihine bakarız?

- A) 2
- B) 3
- C) 4
- D) 5

21) Alışverişe çıkan Ayşe, yandaki ürünü almıştır. Buna göre Ayşe, ürünü alacağı zaman aşağıdakilerden hangisine dikkat etmelidir?

- A) Ürünün Son kullanma tarihine bakmalıdır.
- B) Garanti belgesinin kontrol etmelidir.
- C) Ürünün reklamının yapılıp yapılmadığına dikkat etmelidir.
- D) Üretim tarihini kontrol etmelidir.

22). ▲ Garanti belgesi

■ Reklamlar

● İhtiyaç

♥ İstekler

Yukarıda sembollerle ifade edilen kavramlardan hangisi, bilinçli bir tüketicinin önemseydiği faktörlerden biri değildir?

A) ▲

B) ■

C) ●

D. ♥

23)

Yukarıdaki araç, fabrikadan almış olduğu ürünleri marketlere götürmek için yola çıkmıştır. Bu durum aşağıdakilerden hangisi ile ifade edilir?

- A) Üretim
- B) Satış
- C) Tüketim
- D) Dağıtım

24)

- I. Geçmişte yaygın olduğu halde günümüzde geçerliliğini yitirmiş meslekler vardır.
- II. Mesleklere ihtiyacımız vardır.
- III. Meslek seçerken en çok dikkat etmemiz gereken, çok para kazanmak olmalıdır.
- IV. Bütün mesleklerin toplum içinde ayrı bir önemi ve görevi vardır.

Mesleklerle ilgili yukarıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

- I. Fabrikada üretilen zeytinyağlarının marketlere teslimi
- II. Zeytin ağaçlarının dikilmesi
- III. Zeytinyağı kullanılarak yemek yapımı

25) Yukarıdaki aşamalar hangisinde doğru adlandırılmıştır?

	I	II	III
A.	Tüketim	Üretim	Tüketim
B.	Dağıtım	Dağıtım	Üretim
C.	Dağıtım	Üretim	Tüketim
D.	Dağıtım	Tüketim	Tüketim

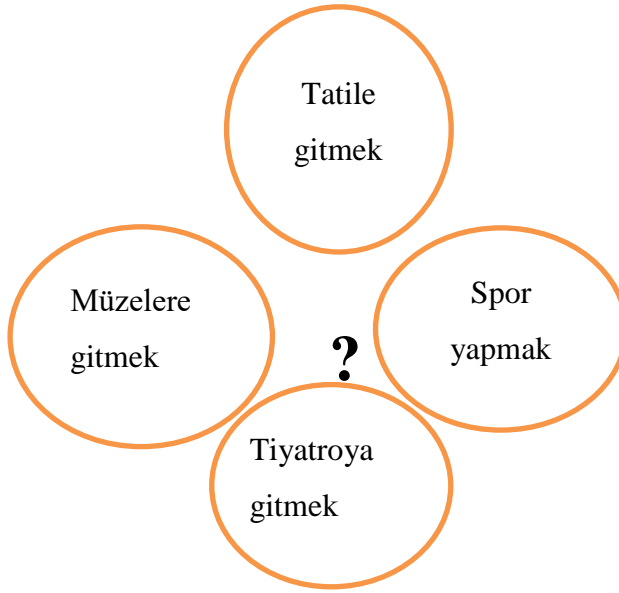
26)

Anne ve babam devlet okulunda öğretmendir. Her ikisi de her ay düzenli olarak maaş alırlar. Maaşlarını öncelikle ailemizin ihtiyaçlarını ve bazı isteklerini karşılamaya ayırırlar.

Yasemin'in ailesinin aylık bütçesinde aşağıdakilerden hangisi temel ihtiyaç olamaz?

- A) Faturalar
- B) Eğlence
- C) Mutfak harcamaları
- D) Kira

27). Aşağıdakilerden hangisi “?” ile gösterilen yere yazılmalıdır?

- A) Sosyal İhtiyaçlarımız
- B) Ekonomik ihtiyaçlarımız
- C) Olmazsa olmaz ihtiyaçlarımız
- D) Temel ihtiyaçlarımız

28). Hangisi bilinçli bir tüketicinin yapması gerekenlerden biri değildir?

- A) Alışverişe çıkmadan önce alışveriş listesi hazırlamak.
- B) Kullanma kılavuzu, garanti belgesi ve TSE damgası olan ürünleri tercih etmek.
- C) Reklamlarda çıkan ürünlere bakarak alışveriş yapmak.
- D) Alışveriş sonrasında fiş ya da fatura almak.

29). Aşağıdakilerden hangisi karşılanmadığı zaman yaşamımızı devam ettirmede herhangi bir zorlukla karşılaşmayız?

- A) Ayakkabı
- B) Mont
- C) Ev
- D) Bisiklet

30). Aşağıdakilerden hangisi bir meslek grubu içinde yer almaz?

- A) Öğretmen
- B) Öğrenci
- C) İşçi
- D) Avukat

EK-3**SOSYAL BİLGİLER DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ****ANKETİ DOLDURMADAN ÖNCE LÜTFEN OKUYUNUZ.**

1. Öncelikle bu araştırmada yer aldığımız için siz sevgili öğrencilere teşekkür ederim.
2. Bu bölümdeki maddeler, sıklık derecelendirme ifadeleridir. Lütfen her ifade için görüşünüze uygun bir dereceyi (X) işaretleyiniz.
3. Her bir maddeyi dikkatli bir şekilde okuyarak, size uygun olanı işaretleyiniz.
4. Sorulara vereceğiniz cevaplar yaptığımız araştırmanın başarılı olabilmesi için büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle soruların tamamını okuyup, tüm soruları eksiksiz olarak cevaplayın.

Gösterdiğiniz özen için teşekkür ederim.

ÖĞRENCİNİN:.....

SOSYAL BİLGİLER DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları	Hiç katılmıyorum.	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1.Sosyal Bilgiler benim için ilgi çekicidir.					
2.Sosyal Bilgiler dersine girerken büyük sıkıntı duyarım.					
3.Sosyal Bilgiler konularını severim.					
4.Arkadaşlarımla Sosyal Bilgiler konularını tartışmaktan zevk alırım.					
5.Sosyal Bilgiler bütün dersler içinde en korktuğum derstir.					
6.Sosyal Bilgiler dersi benim için gereksizdir.					
7.Boş zamanlarımda Sosyal Bilgiler dersi çalışırım.					
8.Sosyal Bilgiler dersi sınavından çekinirim.					
9.Boş zamanlarımda Sosyal Bilgiler konularını okumaktan zevk alırım.					
10.Sosyal Bilgiler dersinde zaman geçmek bilmez.					

11.Yıllarca Sosyal Bilgiler dersi okusam bıkmam.					
12.Sosyal Bilgiler dersi beni huzursuz eder					
13.Diğer derslere göre Sosyal Bilgileri daha çok severek çalışırım.					
14.Sosyal Bilgiler dersi beni korkutur.					
15.Çalışma zamanımın çoğunu Sosyal Bilgiler dersine ayırmak isterim.					
16.Sosyal Bilgiler dersinin konuları aklımı karıştırır.					
17.Sosyal Bilgiler dersinin konuları ilgi çekicidir.					
18.Sosyal Bilgiler dersinin gelmesini dört gözle beklerim.					
19.Sosyal Bilgiler dersinin yaşantımda önemli yararlar sağlayacağına inanırım.					
20.Sosyal Bilgiler dersi çalışırken canım sıkılır.					
21.Sosyal Bilgiler öğrenmek hayatımı renklendirir.					

EK-4
UYGULAMA FOTOĞRAFLARI

EK-5
ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
GÖLKÖY KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 62266385-20-E.10176969
Konu: Demet SARI

12/10/2015

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
GÖLKÖY

İlçemiz Aydoğan Turan Kaya İlkokulu sınıf öğretmeni Demet SARI' nın Müdürlüğümüze bağlı ilk ve ortaokullarda Tez çalışmasını yürütmesi Müdürlüğümüzce uygun olup makamınızca da uygun görülmesi halinde;

Olurlarınıza arz ederim.

İsmail ACAR
İlçe Milli Eğitim Müdürü

OLUR
...../10/2015

Mustafa Hamit KIYICI
Kaymakam

EK:
Yazı ve Ekleri (9 sayfa)

Güvenli Elektronik İmza
Aşlı İsmail
12.../10/2015

MURAT ERGİN VHKİ
TEL 4527412002
FAKS 4527412316

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Demet SARI
Doğum Yeri-Tarihi:	Ordu / 1989
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Amasya Eğt. Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi	Ordu Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Bölümü
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	Öztürk Z., F., Bayat, S., Sarı, D. “ Öğrencilerin4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Çevreyle İlişkili Kavramları İfade Etme Düzeyleri” . Eğitim Fakültesi Dergisi, USBES Özel Sayı 1, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2015.
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Erzurum/Karaçoban Kuşluca İlkokulu 2009-2010 Erzurum/Karaçoban Binpınar İlkokulu 2010-2011 Erzurum /Karaçoban Mehmet Akif Ersoy İ. 2011-2012 Erzurum /Karaçoban Kopal İlkokulu 2012-2013 Ordu/Kabadüz Derinçay İlkokulu 2013-2014 Ordu/Gölköy Aydoğan Turan Kaya İ. 2014-2016 Ordu/Ulubey Şehit Mitat Eren İ. M. Yrd. 2016-2017 Ordu/Ulubey İlkokulu Müdür Yrd. 2017-...
İletişim	
E-Posta Adresi	demet_sari_52@windowslive.com
Tarih	30.10.2017